

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

«ΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ»

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟ ΜΑΝΑΤΖΜΕΝΤ

“Διυπουργικός κυβερνητικός συντονισμός βάσει του Νόμου 4622/2019:
Η περίπτωση του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού”

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Εμμανουήλ Σαρλάμης

Αθήνα, 2024

Τριμελής Επιτροπή

Ξενοφών Κοντιάδης, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου (Επιβλέπων)

Σταυρούλα Κτιστάκη, Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου

Ευαγγελία Μπάλτα, Επίκουρη Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου

Copyright © Εμμανουήλ Σαρλάμης, 2024

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της διπλωματικής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Πάντειον Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

Στην Μαριαλένα

Ευχαριστίες

Η παρούσα διπλωματική εργασία εκπονήθηκε στο πλαίσιο του μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών «Νομική και Διοικητική Επιστήμη» υπό την επίβλεψη και την επιστημονική καθοδήγηση του Καθηγητή κ. Ξενοφώντα Κοντιάδη, τον οποίον και ευχαριστώ θερμά για τη συνεργασία, όπως και τα έτερα μέλη της τριμελούς εξεταστικής επιτροπής την καθηγήτρια κ. Σταυρούλα Κτιστάκη και την επίκουρη καθηγήτρια κ. Ευαγγελία Κτιστάκη για τις πολύτιμες παρατηρήσεις τους.

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	7
Abstract	8
Εισαγωγή.....	9
Η έννοια του συντονισμού	12
Κεφάλαιο 1: Ο διυπουργικός κυβερνητικός συντονισμός στην Ελλάδα μέχρι τον Ν. 4622/2019	13
1.1 Διυπουργικά συντονιστικά όργανα στην Ελλάδα.....	13
1.2 Ιστορική αναδρομή του διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού στην Ελλάδα .	15
Κεφάλαιο 2: Οι σημαντικότερες πτυχές του διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού του Ν. 4622/2019	23
2.1 Εισαγωγικά στοιχεία του Ν. 4622/2019 για το επιτελικό κράτος	23
2.2 Υπουργικό Συμβούλιο	24
2.3 Κυβερνητικά Συμβούλια	25
2.4 Κυβερνητικές Επιτροπές	26
2.5 Προεδρία της Κυβέρνησης.....	27
2.6 Γενική Γραμματεία Πρωθυπουργού	28
2.7 Γενική Γραμματεία Νομικών και Κοινοβουλευτικών Θεμάτων	28
2.8 Γενική Γραμματεία Συντονισμού	29
2.9 Γενική Γραμματεία Επικοινωνίας και Ενημέρωσης	29
2.10 Ειδική Γραμματεία Ο.Π.Σ. Παρακολούθησης και Αξιολόγησης του Κυβερνητικού Έργου.....	29
2.11 Ειδική Γραμματεία Μακροπρόθεσμου Σχεδιασμού	30
2.12 Ετήσια Συνάντηση Γενικών Διευθυντών Κεντρικής Δημόσιας Διοίκησης.....	30
2.13 Πολιτική Επιτροπή Παρακολούθησης Δημοσίων Πολιτικών	31
2.14 Γενικοί και Ειδικοί Γραμματείς.....	31
2.15 Υπηρεσιακός Γραμματέας.....	32
2.16 Υπηρεσίες Συντονισμού.....	32
2.17 Κλάδος Επιτελικών Στελεχών.....	33
2.18 Έτερα μέσα και εργαλεία διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού του Ν. 4622/2019	34
2.19 Ετήσια Σχέδια Δράσης - Ενοποιημένο Σχέδιο Κυβερνητικής Πολιτικής	37
Κεφάλαιο 3: Η εφαρμογή των διατάξεων του Ν. 4622/2019 αναφορικά με τον διυπουργικό κυβερνητικό συντονισμό στην ειδικότερη περίπτωση του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού.....	42
3.1 Εσωτερική διάρθρωση του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού	42

3.2 Η εφαρμογή των διατάξεων του Ν. 4622/2019 στην ειδικότερη περίπτωση του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού.....	46
3.2.1 Υπηρεσιακός Γραμματέας και Υπηρεσία Συντονισμού του ΥΠΑΙΘΑ.....	46
3.2.2 Ετήσια Σχέδια Δράσης (ΕΣΔ) του ΥΠΑΙΘΑ και Ενοποιημένο Σχέδιο Κυβερνητικής Πολιτικής (ΕΣΚΥΠ)	52
3.2.3 Διυπουργικός κυβερνητικός συντονισμός στο ΥΠΑΙΘΑ	64
Συμπεράσματα	68
Βιβλιογραφία	77

Περίληψη

Αντικείμενο της παρούσας μεταπτυχιακής εργασίας αποτελεί η παρουσίαση των σημαντικότερων πτυχών του διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού στην Ελλάδα με κεντρικό άξονα τις σχετικές διατάξεις του Ν. 4622/2019 και με ειδικότερη μελέτη περίπτωσης το Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού (ΥΠΑΙΘΑ).

Η έννοια του συντονισμού αποτελεί έναν πολύ σημαντικό παράγοντα για μία οργάνωση τόσο του δημόσιου όσο και του ιδιωτικού τομέα προκειμένου για την εξυπηρέτηση της αποστολής της και του οράματός της, καθώς και της εκπλήρωσης των στρατηγικών σκοπών και των επιχειρησιακών στόχων της.

Στο πλαίσιο αυτό, η παρούσα μεταπτυχιακή εργασία, θα εκκινήσει από μία σύντομη αναφορά στις διάφορες κατηγορίες συντονισμού στον ιδιωτικό και στο δημόσιο τομέα, καθώς και από μία ιστορική αναδρομή στις σημαντικότερες πρωτοβουλίες διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού στην Ελλάδα κατά τη σύγχρονη εποχή από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο μέχρι και σήμερα. Στη συνέχεια, η παρούσα μεταπτυχιακή εργασία θα επικεντρωθεί στην παρουσίαση των υφιστάμενων μονομελών και συλλογικών οργάνων συντονισμού βάσει του ελληνικού Συντάγματος και στην ανάλυση των βασικών πτυχών του Ν. 4622/2019 με ειδικότερη μελέτη περίπτωσης το ΥΠΑΙΘΑ, καταλήγοντας στην επισήμανση των θετικών και των αρνητικών σημείων του παρόντος συστήματος διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού, καθώς και σε προτάσεις μελλοντικής βελτίωσής του.

Λέξεις κλειδιά: διυπουργικός κυβερνητικός συντονισμός, Προεδρία της Κυβέρνησης, Ν. 4622/2019, επιτελικό κράτος, Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού

Abstract

The present thesis deals with the presentation of the most important aspects of inter-ministerial governmental coordination in Greece, with a central focus on the relevant provisions of Law 4622/2019 and with a special case study of the Ministry of Education, Religious Affairs and Sports.

The concept of coordination is a very important factor for an organization of both the public and private sector in order to serve its mission and its vision, as well as the fulfillment of its strategic objectives and operational goals.

Within this context, the present thesis will start with a brief reference to the various types of coordination in the private and public sector, as well as a historical review of the most important initiatives of inter-ministerial governmental coordination in Greece in the modern era from World War II to the present day. Subsequently, the present thesis will focus on the presentation of the existing unilateral and collective coordination bodies under the Greek Constitution and on the analysis of the main aspects of Law 4622/2019, with a special case study of the Ministry of Education, Religious Affairs and Sports, concluding with the identification of the positive and negative aspects of the current system of inter-ministerial governmental coordination, as well as proposals for its future improvement.

Key words: inter-ministerial governmental coordination, Presidency of the Government, Law 4622/2019, executive state, Ministry of Education, Religious Affairs and Sports

Εισαγωγή

Η έννοια του συντονισμού αποτελεί έναν πολύ σημαντικό παράγοντα για μία οργάνωση τόσο του δημόσιου όσο και του ιδιωτικού τομέα προκειμένου για την εξυπηρέτηση της αποστολής της και του οράματος της, καθώς και της εκπλήρωσης των στρατηγικών σκοπών και των επιχειρησιακών στόχων της.

Ειδικότερα, σε κυβερνητικό επίπεδο ο διυπουργικός συντονισμός αποτελεί θεμελιώδη πτυχή για τον σχεδιασμό, την παρακολούθηση και την υλοποίηση των διαφόρων πολιτικών, ιδίως κατά τη σύγχρονη εποχή της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης και των πολλαπλών κρίσεων που καλούνται να αντιμετωπίσουν τα κράτη, όπως η κλιματική, η οικονομική, η υγειονομική, η ενεργειακή, η μεταναστευτική/προσφυγική κλπ. Στο πλαίσιο αυτό, κατά τις τελευταίες δεκαετίες τόσο σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο όσο και στην Ελλάδα έλαβαν χώρα πληθώρα εγχειρημάτων οικοδόμησης αποτελεσματικού διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού, κατόπιν σχετικών συστάσεων της ΕΕ, αλλά και άλλων διεθνών οργανισμών, όπως του ΟΟΣΑ αναφορικά με τα πλεονεκτήματα της λειτουργίας ενός σύγχρονου Κέντρου Διακυβέρνησης.

Υπό το ανωτέρω πλαίσιο, κύριος σκοπός της παρούσας εργασίας αποτελεί η παρουσίαση των σημαντικότερων πτυχών του διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού στην Ελλάδα με κεντρικό άξονα τις σχετικές διατάξεις του Ν. 4622/2019 και με ειδικότερη μελέτη περίπτωσης το Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού (ΥΠΑΙΘΑ). Οι λόγοι επιλογής του συγκεκριμένου θέματος της εργασίας μου εδράζονται στο γεγονός ότι ο Ν. 4622/2019 αποτέλεσε το πρώτο νομοθέτημα της παρούσας κυβέρνησης μετά την επικράτησή της στις εκλογές του 2019 και το οποίο περιέχει μεταξύ άλλων την κεντρική πολιτική φιλοσοφία της αναφορικά με τη δημιουργία νέων δομών και διαδικασιών για τον αποτελεσματικότερο διυπουργικό κυβερνητικό συντονισμό, πέραν των συντονιστικών αρμοδιοτήτων που προβλέπονται από το Σύνταγμα και τους νόμους για τον Πρωθυπουργό, τα μέλη της κυβέρνησης και έτερα μονομελή και συλλογικά όργανα. (Κοντιάδης, Αιμιλιανίδης, Ανθόπουλος, 2019)

Ωστόσο, θα πρέπει να γίνει η απαραίτητη διευκρίνιση ότι στην εργασία μου θα επικεντρωθώ σε ειδικότερα ζητήματα διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού των διαφόρων τομέων πολιτικής, αρμοδιότητας του ΥΠΑΙΘΑ, και συνεπώς δεν θα

επεκταθώ σε θέματα νομοπαρασκευαστικής διαδικασίας, δηλαδή στο έτερο σημαντικό σκέλος του Νόμου 4622/2019. Ο κύριος λόγος έγκειται στο γεγονός ότι ελλείπει των αρμόδιων υπηρεσιακών παραγόντων και δομών (Υπηρεσιακός Γραμματέας, Υπηρεσία Συντονισμού κλπ.) με τα συγκεκριμένα ζητήματα ασχολούνταν ως επί το πλείστον τα στελέχη των Γραφείων της πολιτικής ηγεσίας του ΥΠΑΙΘΑ (Γραφείο Υπουργού, Αναπληρωτή Υπουργού, Υφυπουργών και Γενικών Γραμματέων) και συνεπώς καθίσταται δυσχερής η παρακολούθηση και η κριτική αποτίμηση της επιτυχούς εφαρμογής ή μη των ειδικότερων διατάξεων του Ν. 4622/2019 σχετικά με τη νομοπαρασκευαστική διαδικασία και τον ρυθμιστικό προγραμματισμό από την πλευρά ενός διοικητικού υπαλλήλου του ΥΠΑΙΘΑ.

Παράλληλα, η επιλογή του ΥΠΑΙΘΑ ως ειδικότερης μελέτης περίπτωσης έγινε διότι προσωπικά είμαι μόνιμος δημόσιος υπάλληλος του εν λόγω Υπουργείου. Επιπρόσθετα, διότι το ΥΠΑΙΘΑ καθυστέρησε αναφορικά με την ενεργοποίηση βασικών υπηρεσιακών προσώπων και δομών που προβλέπονταν από τον Ν. 4622/2019, όπως ο ορισμός Υπηρεσιακού Γραμματέα, η σύσταση Υπηρεσίας Συντονισμού και η τοποθέτηση των υπαλλήλων του διυπουργικού κλάδου των επιτελικών στελεχών. Ωστόσο, το ΥΠΑΙΘΑ συμμετείχε κανονικά στο σύστημα διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού του Ν. 4622/2019, μέσω της κατάρτισης μεταξύ άλλων των Ετησίων Σχεδίων Δράσης (ΕΣΔ), του Ενοποιημένου Σχεδίου Κυβερνητικής Πολιτικής (ΕΣΚΥΠ), της συμμετοχής στην Ετήσια Συνάντηση Γενικών Διευθυντών Κεντρικής Δημόσιας Διοίκησης και στην Πολιτική Επιτροπή Παρακολούθησης Δημοσίων Πολιτικών για θέματα αρμοδιότητας του Υπουργείου, των συμβολών του στα διάφορα οριζόντια σχέδια κλπ., καθώς και της σύνταξης των εβδομαδιαίων και μηνιαίων αναφορών, της ενημέρωσης των στοιχείων του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος «ΜΑΖΙ» και της παρακολούθησης της εξέλιξης της δευτερογενούς νομοθεσίας, καθώς και των υποθέσεων παράβασης του ενωσιακού δικαίου.

Υπό το ανωτέρω πλαίσιο, η διάρθρωση των ειδικότερων κεφαλαίων της παρούσας μεταπτυχιακής εργασίας μου θα αφορά αρχικά ένα σύντομο εισαγωγικό κεφάλαιο με ειδικότερες αναφορές στις διάφορες κατηγορίες συντονισμού στον ιδιωτικό και στο δημόσιο τομέα. Στο πρώτο κεφάλαιο της εργασίας μου, θα λάβει χώρα μία σύντομη ιστορική αναδρομή στις σημαντικότερες πρωτοβουλίες διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού στην Ελλάδα κατά τη σύγχρονη εποχή από τον Β΄

Παγκόσμιο Πόλεμο μέχρι και σήμερα, ενώ το δεύτερο κεφάλαιο θα επικεντρώνεται σε μία ανάλυση των βασικών πτυχών του Ν. 4622/2019 πάνω στο συγκεκριμένο ζήτημα. Παράλληλα, στο τρίτο κεφάλαιο της εργασίας μου θα ακολουθήσει μία σύντομη παρουσίαση της εσωτερικής διάρθρωσης του ΥΠΑΙΘΑ, ενώ στο τέταρτο κεφάλαιο θα δοθεί έμφαση στην ανάλυση της εφαρμογής των βασικών διατάξεων του Ν. 4622/2019 αναφορικά με τον διυπουργικό κυβερνητικό συντονισμό με άξονα την ειδικότερη μελέτη περίπτωσης του ΥΠΑΙΘΑ. Στο τελευταίο μέρος της εργασίας μου, θα επιχειρηθεί η εξαγωγή ορισμένων συμπερασμάτων αναφορικά με τα θετικά και τα αρνητικά σημεία του παρόντος συστήματος διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού, καθώς και προτάσεις μελλοντικής βελτίωσης με επίκεντρο το ΥΠΑΙΘΑ.

Αναφορικά με το μεθοδολογικό πλαίσιο της εργασίας μου, θα πρέπει να επισημανθεί ότι έγινε χρήση βασικών πρωτογενών κειμένων, όπως του Ν. 4622/2019 και της αιτιολογικής του έκθεσης, καθώς και των Οργανισμών της Προεδρίας της Κυβέρνησης, του ΥΠΑΙΘΑ, των Ετήσιων Σχεδίων Δράσης του ΥΠΑΙΘΑ και των Ενοποιημένων Σχεδίων Κυβερνητικής Πολιτικής, καθώς και του θεσμικού πλαισίου σχετικά με τον Υπηρεσιακό Γραμματέα, την Υπηρεσία Συντονισμού και τους υπαλλήλους του διυπουργικού κλάδου των επιτελικών στελεχών. Επιπρόσθετα, η εργασία μου βασίστηκε στην μελέτη δευτερογενούς βιβλιογραφίας σχετικά με τις διάφορες πτυχές του διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού.

Τέλος, θα πρέπει να σημειωθεί ότι η εν λόγω μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία εκπονήθηκε στο πλαίσιο του μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών με τίτλο “Νομική και Διοικητική Επιστήμη” στην ειδίκευση “Διοικητική Επιστήμη και Δημόσιο Μάνατζμεντ” του Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης, της Σχολής Επιστημών Οικονομίας και Δημόσιας Διοίκησης του Πάντειου Πανεπιστημίου Πολιτικών και Κοινωνικών Επιστημών.

Η έννοια του συντονισμού

Η συντονιστική λειτουργία αποτελεί έναν θεμελιώδη παράγοντα για μία οργάνωση προκειμένου για την εξυπηρέτηση της αποστολής της, των στρατηγικών σκοπών και των επιχειρησιακών της στόχων. Εάν θελήσουμε να δώσουμε έναν ορισμό της έννοιας του συντονισμού, αυτός θα πρέπει να περιλαμβάνει την εναρμόνιση όλων των επιμέρους δραστηριοτήτων που εκτελούνται από τις διάφορες οργανικές υπομονάδες προκειμένου να αποφεύγονται αλληλοεπικαλύψεις, συγκρούσεις, καθώς και σπατάλη ανθρώπινων, υλικών και λοιπών πόρων. (Δραμαλιώτη, 2021)

Ειδικότερα, σε κυβερνητικό επίπεδο, η έννοια του συντονισμού είναι ιδιαίτερως σημαντική, καθώς εξασφαλίζει την αποτελεσματικότερη εφαρμογή των δημοσίων πολιτικών, μέσω του συντονισμού, της συνοχής, της δικτύωσης, της συνεργασίας, της διαβούλευσης, της διαφάνειας και της λογοδοσίας, καθώς και της διάχυσης των πληροφοριών. (Παπατόλιας, 2021)

Συνεπώς, οι κυριότερες διαστάσεις του συντονισμού σε κυβερνητικό επίπεδο αφορούν στον εσωτερικό συντονισμό, ο οποίος αναφέρεται στη λειτουργία και στη συνεργασία εντός αλλά και μεταξύ των διαφόρων οργανωτικών δομών της δημόσιας διοίκησης, ενώ ο εξωτερικός συντονισμός αφορά στη συνεργασία μεταξύ του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα ή οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, καθώς και στην αλληλεπίδραση μεταξύ εθνικών φορέων με διεθνείς και ευρωπαϊκούς φορείς στα διάφορα στάδια των δημοσίων πολιτικών. (Παραβίτα, 2012)

Παράλληλα, σε κυβερνητικό επίπεδο πιο συνήθης είναι ο κάθετος συντονισμός, δηλαδή ο ιεραρχικός συντονισμός που ασκείται από τις δομές της κεντρικής δημόσιας διοίκησης προς εκείνες της τοπικής αυτοδιοίκησης και τους λοιπούς εποπτευόμενους φορείς μέσω της χρήσης επίσημων οδηγιών, διαδικασιών, νορμών και άλλων μέσων. Τέλος, ο οριζόντιος κυβερνητικός συντονισμός συνίσταται στην ανάθεση οριζόντιων αρμοδιοτήτων σε κάποια κεντρική δομή ή πρόσωπο ή ομάδα προσώπων αναφορικά με την οριζόντια εποπτεία και τον συντονισμό τόσο των δομών της κεντρικής δημόσιας διοίκησης, όπως πχ. των Υπουργείων, αλλά και των δομών της τοπικής αυτοδιοίκησης και των λοιπών εποπτευόμενων φορέων της δημόσιας διοίκησης. (Δραμαλιώτη, 2021)

Κεφάλαιο 1: Ο διυπουργικός κυβερνητικός συντονισμός στην Ελλάδα μέχρι τον Ν. 4622/2019

1.1 Διυπουργικά συντονιστικά όργανα στην Ελλάδα

Τα ανωτέρω θεωρητικά υποδείγματα περί συντονισμού βρήκαν πρακτική εφαρμογή στην περίπτωση της Ελλάδας κατά την μεταπολεμική εποχή, καθώς η ανάγκη σύστασης δομών και διαδικασιών διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού αποτέλεσαν κοινό τόπο, όπως καταγράφηκε σε μία πληθώρα εκθέσεων διάφορων Ελλήνων και ξένων εμπειρογνομόνων της δημόσιας διοίκησης. Ειδικότερα, στην έκθεση του Κυριάκου Βαρβαρέσου, αντιπροέδρου της κυβέρνησης και διεθνούς κύρους οικονομολόγου το 1945, του Γ. Μαραγκόπουλου, παρέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας το 1950, υπηρεσιακών παραγόντων, όπως του Α. Σταυριανόπουλου, Γενικού Διευθυντή της Γ' Γενικής Διευθύνσεως του Υπουργείου Συντονισμού και των εμπειρογνομόνων του ΟΟΣΑ G. Langrod και F. Wilson, και του Δημήτρη Αργυριάδη κατά τις δεκαετίες του 1960 και 1970, του Κέντρου Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ) το 1970, της «Έκθεσης των 100» το 1990 και της έκθεσης της Επιτροπής Δεκλερής το 1992 και του καθηγητή Ι. Σπράου το 1998. Τέλος, της Έκθεσης του ΟΟΣΑ το 2011, και ενώ η χώρα βρισκόταν υπό το καθεστώς των Μνημονίων, η οποία και προέβη σε συστάσεις αναφορικά με την ανάγκη λειτουργίας ενός Κέντρου Διακυβέρνησης, το οποίο θα βελτιώνει τις διαδικασίες του διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού στην Ελλάδα. (Μακρυδημήτρης-Μιχαλόπουλος, 2000)

Υπό το ανωτέρω πλαίσιο, σ' ένα πρώτο επίπεδο θα πρέπει να αναφερθεί ότι στην Ελλάδα συντονιστικές κυβερνητικές αρμοδιότητες διαθέτουν εκ του Συντάγματος τόσο μονομελή όσο και συλλογικά όργανα. Ειδικότερα, ο πρωθυπουργός διαθέτει ιδιαίτερα ενισχυμένες συντονιστικές αρμοδιότητες, καθώς σύμφωνα με το Σύνταγμα εξασφαλίζει την ενότητα της κυβέρνησης και κατευθύνει τις ενέργειές της, καθώς και τις ενέργειες των δημόσιων υπηρεσιών, για την εφαρμογή της κυβερνητικής πολιτικής, συντονίζει την εφαρμογή της και εποπτεύει την εφαρμογή της νομοθεσίας από τις δημόσιες υπηρεσίες και την εν γένει λειτουργία τους προς το συμφέρον του κράτους και των πολιτών. (Παπαϊωάννου, 2019)

Επιπρόσθετα, ο/οι Αντιπρόεδρος/οι της κυβέρνησης, εφόσον υπάρχει/ουν, οι αρμοδιότητες του/των οποίου/ων σύμφωνα με το Σύνταγμα ανατίθενται από τον Πρωθυπουργό, ενώ με όμοια απόφαση μπορεί να του/τους ανατεθεί/ούν η εποπτεία ορισμένων τομέων της κυβερνητικής δραστηριότητας, ενώ δύνανται να αναλάβει/ουν συντονιστικό ρόλο ορισμένων τομέων πολιτικής. (Πραβίτα, 2012)

Επιπλέον, συντονιστικές αρμοδιότητες μπορούν να ανατεθούν σε Υπουργούς, Αναπληρωτές Υπουργούς, Υπουργούς Επικρατείας αλλά και σε Υφυπουργούς Επικρατείας ή Υφυπουργούς παρά τω Πρωθυπουργό, οι οποίοι σύμφωνα με το Σύνταγμα προΐστανται του συνόλου των υπηρεσιών που υπάγονται στο Υπουργείο τους, συντονίζουν, εποπτεύουν και ελέγχουν τη δράση τους, καθώς και εκείνη των δημοσίων υπαλλήλων που υπάγονται σε αυτούς. (Παπαϊωάννου, 2019)

Παράλληλα, σύμφωνα με πάγια τακτική σε κυβερνητικό επίπεδο, συντονιστικές αρμοδιότητες μπορούν να ανατεθούν και σε Γενικούς Γραμματείς, οι οποίοι εποπτεύουν και συντονίζουν τις υπηρεσιακές μονάδες των Υπουργείων τους, αλλά και σε Ειδικούς Γραμματείς, για τον συντονισμό και τη διαχείριση έργου ιδιαίτερης κυβερνητικής ή εθνικής σημασίας. (Πραβίτα, 2012)

Από την άλλη πλευρά, σε συλλογικό κυβερνητικό επίπεδο, το Υπουργικό Συμβούλιο αποτελεί το κατεξοχήν συντονιστικό όργανο, το οποίο καθορίζει και κατευθύνει τη γενική πολιτική της χώρας σύμφωνα με το Σύνταγμα και τους νόμους και αποφασίζει για πολιτικά θέματα γενικότερης σημασίας, καθώς και για τις προτάσεις νόμων των Υπουργών, ενώ εγκρίνει και τον ετήσιο προγραμματισμό της κυβερνητικής πολιτικής και παρακολουθεί την εφαρμογή της. (Παπαϊωάννου, 2019)

Σε συλλογικό κυβερνητικό επίπεδο, τέλος, ανάθεση συντονιστικών αρμοδιοτήτων προβλέπεται είτε από το Σύνταγμα είτε από τους νόμους είτε από έτερους κανόνες δικαίου σε Κυβερνητικά Συμβούλια και σε Κυβερνητικές Επιτροπές, στις οποίες μετέχει μόνο μέρος των Υπουργών και όχι το σύνολο τους, οι οποίες και συστήνονται για τον χειρισμό συγκεκριμένων θεμάτων της κυβερνητικής πολιτικής. (Μακρυδημήτρης-Πραβίτα, 2012)

1.2 Ιστορική αναδρομή του διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού στην Ελλάδα

Πέρα από την ανωτέρω αποτύπωση των διυπουργικών κυβερνητικών συντονιστικών αρμοδιοτήτων σε μονομελή και συλλογικά όργανα βάσει του Συντάγματος και των νόμων, ταυτόχρονα θα πρέπει να σημειωθεί ότι κατά τη σύγχρονη ελληνική ιστορία, υπήρχαν εκτεταμένες χρονικές περίοδοι όπου τον συντονισμό του γενικότερου κυβερνητικού έργου, πέρα από τον Πρωθυπουργό και το Υπουργικό Συμβούλιο, το οποίο θεσμοθετήθηκε επισήμως με το Σύνταγμα του 1927, είχαν αναλάβει Αντιπρόεδροι της κυβέρνησης ή και Υπουργοί ή και Υφυπουργοί Άνευ Χαρτοφυλακίου, ή Υπουργοί ή και Υφυπουργοί Επικρατείας ή τέλος Υφυπουργοί παρά τω πρωθυπουργώ με διευρυμένες αρμοδιότητες. (Πραβίτα, 2012)

Ειδικότερα, μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και λόγω των μεγάλων καταστροφών που αυτός επέφερε στην Ελλάδα, εκ των πραγμάτων αναδείχθηκε η ανάγκη της σύστασης μίας οριζόντιας κυβερνητικής δομής για τον συντονισμό των δημόσιων πολιτικών προς την κατεύθυνση της προώθησης της ανοικοδόμησης της χώρας. Υπό το ανωτέρω πλαίσιο, αρχικά τον Οκτώβριο του 1945, έλαβε χώρα από την κυβέρνηση του Πέτρου Βούλγαρη η ίδρυση του Υπουργείου Εφοδιασμού με την ανάληψη της συγκεκριμένης θέσης από τον Κυριάκο Βαρβαρέσσο, ο οποίος διετέλεσε και Αντιπρόεδρος της κυβέρνησης, με κύριες αρμοδιότητες τη γενικότερη βελτίωση του κρατικού μηχανισμού. (Μακρυδημήτρης, 2012)

Στο ίδιο πλαίσιο, τον Νοέμβριο του 1945, έλαβε χώρα από την κυβέρνηση του Θεμιστοκλή Σοφούλη η ίδρυση του Υπουργείου Πολιτικού Συντονισμού παρά τω Πρωθυπουργώ, ενώ στη συνέχεια τον Δεκέμβριο του ίδιου έτους, η συγκεκριμένη κυβερνητική δομή μετονομάστηκε σε Υπουργείο Συντονισμού με πρώτο Υπουργό τον Εμμανουήλ Τσουδερό. Στις αρμοδιότητες του νεοσύστατου Υπουργείου περιλαμβάνονταν ο συντονισμός αρμοδιοτήτων, όπως των Οικονομικών, της Γεωργίας, του Εφοδιασμού, της Εργασίας και της Ναυτιλίας με αποτέλεσμα να αποτελέσει στην πραγματικότητα ένα «Υπερυπουργείο», διαδραματίζοντας σημαίνοντα ρόλο στην ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας κατά τις δεκαετίες 1950 και 1960. (Ζέρβας, 2020)

Επιπρόσθετα, κατά την περίοδο των κεντρώων κυβερνήσεων των Νικόλαου Πλαστήρα και Σοφοκλή Βενιζέλου (1950-1952) έλαβε χώρα η ίδρυση του Υπουργείου Προεδρίας της Κυβερνήσεως, με κύριο σκοπό την υποβοήθηση και τον συντονισμό του έργου του εκάστοτε Πρωθυπουργού και της κυβέρνησης, υπαγόμενο απευθείας στον Πρωθυπουργό και για αυτόν τον λόγο το συγκεκριμένο Υπουργείο απέκτησε ιδιαίτερη πολιτική βαρύτητα, αλλά και ταυτόχρονα αλληλοεπικαλύψεις αρμοδιοτήτων, ιδίως με το Υπουργείο Συντονισμού. Σε κάθε περίπτωση και στο Υπουργείο Προεδρίας της Κυβερνήσεως μπορεί να πιστωθεί μια ιδιαίτερος θετική επίδραση αναφορικά με τον συντονισμό του κυβερνητικού έργου και την αναδιοργάνωση της ελληνικής δημόσιας διοίκησης. (Πραβίτα, 2012)

Παράλληλα, στο ίδιο πλαίσιο κατά την χρονική περίοδο των κυβερνήσεων του Ελληνικού Συναγερμού του Αλέξανδρου Παπάγου (1952-1955), έλαβε χώρα η σύσταση το 1954 δύο ολιγομελών συντονιστικών κυβερνητικών οργάνων. Πρώτον, του Κυβερνητικού Συντονιστικού Συμβουλίου, με μέλη του τον Πρωθυπουργό, τους Αντιπροέδρους της Κυβέρνησης και τους Υπουργούς Συντονισμού, Εθνικής Άμυνας, Εξωτερικών και Άνευ Χαρτοφυλακίου με κύρια αρμοδιότητα τον συντονισμό του γενικότερου κυβερνητικού έργου. Δεύτερον, του Κυβερνητικού Οικονομικού Συμβουλίου, με μέλη τους Υπουργούς Συντονισμού, Οικονομικών, Εμπορίου, Βιομηχανίας, Γεωργίας, Συγκοινωνιών και Δημοσίων Έργων, Εμπορικής Ναυτιλίας και Εργασίας με σκοπό τον συντονισμό της γενικότερης οικονομικής πολιτικής. (Ζέρβας, 2020)

Ωστόσο, κατά την περίοδο διακυβέρνησης της Εθνικής Ριζοσπαστικής Ενώσεως του Κωνσταντίνου Καραμανλή (1956-1963), το Υπουργείο Συντονισμού, παρά τη συνέχιση της λειτουργίας του, εντούτοις ουσιαστικά αποδυναμώθηκε αναφορικά με τον συντονισμό του γενικότερου κυβερνητικού έργου προς όφελος της ενίσχυσης των αρμοδιοτήτων αφενός στον τομέα της οικονομικής πολιτικής του Υπουργείου Οικονομικών και αφετέρου στον τομέα της δημόσιας διοίκησης του Υπουργείου Προεδρίας της Κυβερνήσεως, αναδιοργάνωση που κρίθηκε απαραίτητη για την προετοιμασία της χώρας ενόψει της υπογραφής της Συμφωνίας Σύνδεσης της με την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ), τον Οκτώβριο του 1961. (Πραβίτα, 2012)

Στη συνέχεια, οι κυβερνήσεις της Ενώσεως Κέντρου του Γεωργίου Παπανδρέου (1963-1965), καθώς και η κυβέρνηση των «Αποστατών» υπό τον Στέφανο Στεφανόπουλο (1965-1967) δεν μετέβαλαν ριζικώς την ανωτέρω κατάσταση αναφορικά με τον συντονισμό του κυβερνητικού έργου, εξαιτίας σε σημαντικό βαθμό και της έντονης πολιτικής αστάθειας που χαρακτήρισε τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο, η οποία και κατέληξε στην επιβολή της στρατιωτικής δικτατορίας (1967-1974). (Ζέρβας, 2020)

Αναφορικά με τον συντονισμό του κυβερνητικού έργου κατά τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο θα πρέπει να επισημανθεί ότι αρχικά σημειώθηκε ενίσχυση των Υπουργείων Προεδρίας της Κυβερνήσεως και Συντονισμού, υπό τον ασφυκτικό έλεγχο όμως του ισχυρού άνδρα της Χούντας, του Γεωργίου Παπαδόπουλου. Ωστόσο, το 1971 έλαβε χώρα μία γενικότερη κυβερνητική αναδιοργάνωση με αποτέλεσμα την κατάργηση των δύο ανωτέρω αναφερόμενων Υπουργείων και τη μεταφορά της πλειοψηφίας των αρμοδιοτήτων τους στο νεοσύστατο Υπουργείο Κυβερνητικής Πολιτικής με επικεφαλής τον ίδιο τον Παπαδόπουλο. Το 1972, η μετονομασία του σε Υπουργείο Προγραμματισμού και Κυβερνητικής Πολιτικής, το αναβίβασε στη σημαντικότερη κυβερνητική δομή της Χούντας, η οποία λειτούργησε μέχρι και την πτώση του δικτατορικού καθεστώτος, τον Ιούλιο του 1974. Στο ίδιο πλαίσιο, θα πρέπει να σημειωθεί και η θεσμοθέτηση το 1971 της θέσης του Υπουργού Βοηθού του πρωθυπουργού, για πρώτη φορά στη διοικητική ιστορία του σύγχρονου ελληνικού κράτους, για την υποβοήθηση του έργου του ίδιου του Παπαδόπουλου, θέση η οποία το 1972 μετονομάστηκε σε Γενική Γραμματεία του Πρωθυπουργού. (Πραβίτα, 2012)

Μετά την αποκατάσταση της Δημοκρατίας, τον Ιούλιο του 1974, και ιδίως μετά τη ψήφιση του Συντάγματος του 1975, οι κυβερνήσεις της Νέας Δημοκρατίας (ΝΔ) του Κωνσταντίνου Καραμανλή (1974-1981), έλαβαν ορισμένα σημαντικά μέτρα προς την κατεύθυνση της αναδιοργάνωσης της κυβερνητικής λειτουργίας, όπως η κατάργηση του Υπουργείου Κυβερνητικής Πολιτικής με την ταυτόχρονη επανασύσταση αφενός του Υπουργείου Προεδρίας της Κυβερνήσεως, με ενισχυμένες αρμοδιότητες τόσο αναφορικά με τον συντονισμό του κυβερνητικού έργου όσο και στον τομέα της δημόσιας διοίκησης, λόγω και της επιτακτικής ανάγκης κάθαρσης του κρατικού μηχανισμού από φιλοχουντικά στοιχεία, και αφετέρου του Υπουργείου Συντονισμού, με αρμοδιότητες αναφορικά με τον γενικότερο συντονισμό της

οικονομικής πολιτικής, από κοινού με το Υπουργείο Οικονομικών, ενόψει και της επίσημης ένταξης της χώρας στην ΕΟΚ, τον Ιανουάριο του 1981. (Πραβίτα, 2012)

Παράλληλα, εξίσου σημαντική πρωτοβουλία της κυβέρνησης Καραμανλή αποτέλεσε η σύσταση το 1976 ενός νέου συλλογικού οργάνου, πέραν του Υπουργικού Συμβουλίου, αυτού της Κυβερνητικής Επιτροπής, στην οποία μετείχαν ο Πρωθυπουργός, οι Αντιπρόεδροι της Κυβέρνησης, οι Υπουργοί Εξωτερικών, Εθνικής Άμυνας και Οικονομικών, με κύρια αρμοδιότητα τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας του κυβερνητικού έργου. Επίσης, κατά την ίδια χρονική περίοδο λειτούργησαν και δύο έτερα κυβερνητικά συλλογικά όργανα, πρώτον η Οικονομική Επιτροπή, στην οποία προέδρευε ο Υπουργός Συντονισμού και με μέλη τους Υπουργούς Οικονομικών, Γεωργίας, Εμπορίου, Εργασίας, Βιομηχανίας και Ενέργειας. Δεύτερον, η Νομισματική Επιτροπή, στην οποία προέδρευε ο Υπουργός Συντονισμού, ενώ συμμετείχε μεταξύ άλλων και ο διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος. Τέλος, ο Καραμανλής επανενεργοποίησε και τον θεσμό του Πολιτικού Γραφείου του Πρωθυπουργού με σκοπό την υποβοήθηση του Πρωθυπουργού, αλλά και του γενικότερου κυβερνητικού έργου. (Ζέρβας, 2020)

Οι κυβερνήσεις του Πανελλήνιου Σοσιαλιστικού Κινήματος (ΠΑΣΟΚ) του Ανδρέα Παπανδρέου (1981-1989) επέφεραν σημαντικές αλλαγές στον τομέα του κυβερνητικού συντονισμού. Ειδικότερα, το 1982 έλαβε χώρα η οριστική κατάργηση του Υπουργείου Συντονισμού με την μετονομασία του σε Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, με ενισχυμένες αρμοδιότητες τόσο αναφορικά με τον συντονισμό της οικονομικής πολιτικής όσο και με την προώθηση των αναγκαίων διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων μετά την ένταξη της χώρας στην ΕΟΚ, αναβαθμίζοντας το ουσιαστικά σε ένα νέο Υπερυπουργείο. Παράλληλα, συνεχίστηκε η λειτουργία του Υπουργείου Προεδρίας της Κυβερνήσεως, με σαφώς πιο υποβαθμισμένο όμως ρόλο, με αρμοδιότητες συντονισμού κυρίως στον τομέα της δημόσιας διοίκησης. (Πραβίτα, 2012)

Στοιχείο συνέχειας, ωστόσο, των κυβερνήσεων Παπανδρέου αποτέλεσε η συνέχιση της λειτουργίας, πέραν του Υπουργικού Συμβουλίου, του συλλογικού οργάνου της Κυβερνητικής Επιτροπής, στην οποία μετείχαν ο Πρωθυπουργός και οι Υπουργοί Προεδρίας, Εθνικής Οικονομίας, Οικονομικών, Εσωτερικών και Δημοσίων

Έργων, με κύρια αρμοδιότητα την εξασφάλιση της αποτελεσματικότητας του κυβερνητικού έργου. Επίσης, την ίδια χρονική περίοδο, συστάθηκε το Κυβερνητικό Συμβούλιο Εξωτερικής Πολιτικής και Άμυνας (ΚΥΣΕΑ), με κύρια αρμοδιότητα την χάραξη πολιτικής στους ανωτέρω συγκεκριμένους τομείς και με τη συμμετοχή του Πρωθυπουργού, των Υπουργών Εξωτερικών, Εθνικής Άμυνας, Δημόσιας Τάξης και Προεδρίας της Κυβερνήσεως. Επίσης, ο Παπανδρέου ισχυροποίησε ακόμα περισσότερο τη δομή του Πολιτικού Γραφείου του Πρωθυπουργού με αρμοδιότητες αναφορικά με τον συντονισμό του κυβερνητικού έργου. Στο ίδιο πλαίσιο, το 1985, συστάθηκε το Ανώτατο Συμβούλιο Οικονομικής Πολιτικής με τη συμμετοχή του Πρωθυπουργού και των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας, Γεωργίας, Εργασίας και Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας, με κύρια αρμοδιότητα του την χάραξη πολιτικής στον τομέα των οικονομικών πολιτικών, και άρα εμμέσως επιφέροντας σημαντική μείωση του ρόλου του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας. (Ζέρβας, 2020)

Στη συνέχεια, η κυβέρνηση της ΝΔ υπό τον Κωνσταντίνο Μητσοτάκη (1990-1993) δεν επέφερε κάποια σημαντική αλλαγή αναφορικά με τις βασικές δομές του κυβερνητικού συντονισμού, ενώ ενίσχυσε τη λειτουργία του Υπουργικού Συμβουλίου. Από την άλλη πλευρά, κατά τη διάρκεια της τελευταίας κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ υπό τον Παπανδρέου (1993-1996) θα πρέπει να επισημανθεί η οριστική κατάργηση του Υπουργείου Προεδρίας της Κυβερνήσεως με τη συγχώνευση των αρμοδιοτήτων του με το Υπουργείο Εσωτερικών και τη σύσταση του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης. (Πραβίτα, 2012)

Κατά την περίοδο διακυβέρνησης της χώρας από το ΠΑΣΟΚ υπό τον Κωνσταντίνο Σημίτη (1996-2004) σημαντικό ρόλο διαδραμάτιζε το πρόταγμα του εκσυγχρονισμού, καθώς και του στόχου της ένταξης της χώρας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ) και της υιοθέτησης ως νομίσματος του ευρώ, στόχος ο οποίος επιτεύχθηκε τον Ιανουάριο του 2001. Το συγκεκριμένο γεγονός αποτυπώθηκε στην αναβάθμιση του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας, μέσω της συγχώνευσής του, το 2002, με το Υπουργείο Οικονομικών και της σύστασης του ενιαίου Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, με κύριες αρμοδιότητες τον γενικότερο συντονισμό των οικονομικών πολιτικών. Παράλληλα, συνεχίστηκε και η συχνή λειτουργία του Υπουργικού Συμβουλίου, με την αναβάθμιση του συντονιστικού ρόλου της Γενικής Γραμματείας του Υπουργικού Συμβουλίου. (Ζέρβας, 2020)

Από την άλλη πλευρά, κατά την περίοδο των κυβερνήσεων της ΝΔ υπό τον Κώστα Καραμανλή (2004-2007) δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στον συντονιστικό ρόλο της Κυβερνητικής Επιτροπής και λιγότερο του Υπουργικού Συμβουλίου, ενώ το 2004 συγκροτήθηκε και η Γενική Γραμματεία της Κυβέρνησης, αντικαθιστώντας τη Γενική Γραμματεία του Υπουργικού Συμβουλίου. Επίσης, το 2007 συγχωνεύτηκε το Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης στο Υπουργείο Εσωτερικών. (Πραβίτα, 2012)

Στη συνέχεια, κατά την περίοδο της κυβέρνησης ΠΑΣΟΚ υπό τον Γιώργο Παπανδρέου (2009-2011) συνεχίστηκε ο συντονιστικός ρόλος του Υπουργικού Συμβουλίου, αλλά και της Κυβερνητικής Επιτροπής, ενώ έλαβε χώρα και η εκ νέου μετονομασία του Υπουργείου Εσωτερικών σε Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, με συντονιστικές αρμοδιότητες, ιδίως στον τομέα της δημόσιας διοίκησης. Παράλληλα, το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης και η είσοδος στην εποχή των Μνημονίων, το 2010, ενέτεινε τις ισχυρές πιέσεις εκ μέρους των δανειστών της χώρας προς την κατεύθυνση της δημιουργίας οριζόντιων δομών αναφορικά με το βέλτιστο κυβερνητικό συντονισμό. Υπό το ανωτέρω πλαίσιο, έλαβε χώρα, το 2011, η ίδρυση του Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, με αρμοδιότητες τον συντονισμό της διοικητικής αναδιοργάνωσης του κρατικού μηχανισμού, ενώ την ίδια χρονιά συγκροτήθηκε και η Γενική Γραμματεία του Πρωθυπουργού, αντικαθιστώντας το Πολιτικό Γραφείο του Πρωθυπουργού. (Ζέρβας, 2020)

Παράλληλα, μετά την ολιγόμηνη παραμονή στην εξουσία της τρικομματικής κυβέρνησης ΝΔ, ΠΑΣΟΚ, ΛΑΟΣ υπό τον Λουκά Παπαδήμο (2011-2012), κατά την αμέσως επόμενη χρονική περίοδο η κυβέρνηση συνεργασίας ΝΔ-ΠΑΣΟΚ -και της ΔΗΜΑΡ μέχρι το 2013- υπό τους Αντώνη Σαμαρά και Ευάγγελο Βενιζέλο (2012-2014), προέβη, το 2013, στην ίδρυση της Γενικής Γραμματείας Συντονισμού της κυβέρνησης, ως επιτελικού συντονιστικού οργάνου του κυβερνητικού έργου υπό τον Πρωθυπουργό. Επιπρόσθετα, ως έτερο συλλογικό όργανο κατά τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο λειτούργησε, πέραν του Υπουργικού Συμβουλίου, το Κυβερνητικό Συμβούλιο Διοικητικής Μεταρρύθμισης υπό τον Πρωθυπουργό με τη συμμετοχή των Υπουργών Διοικητικής Μεταρρύθμισης, Εσωτερικών, Οικονομικών και Ανάπτυξης

αναφορικά με την χάραξη των κυβερνητικών πολιτικών στον τομέα της δημόσιας διοίκησης. (Πραβίτα, 2013)

Κατά την περίοδο διακυβέρνησης της χώρας από τον Συνασπισμό της Ριζοσπαστικής Αριστεράς (ΣΥΡΙΖΑ) υπό τον Αλέξη Τσίπρα (2015-2019), σε συνεργασία με τους ΑΝΕΛ, επιλέχθηκε η δημιουργία της δομής 10 υπερ-Υπουργείων με προεξάρχων το μετονομασθέν πλέον σε Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, το οποίο, το 2016, διασπάστηκε εκ νέου σε δύο αυτοτελή Υπουργεία, το Εσωτερικών και το Διοικητικής Ανασυγκρότησης. (Πραβίτα, 2013)

Επιπρόσθετα, κατά την ίδια χρονική περίοδο λειτούργησαν ορισμένα συλλογικά κυβερνητικά όργανα, πέραν του Υπουργικού Συμβουλίου. Ειδικότερα, το Κυβερνητικό Συμβούλιο, στο οποίο μετείχαν ο Πρωθυπουργός, ο Αντιπρόεδρος της κυβέρνησης και οι 10 Υπερυπουργοί, με κύρια αρμοδιότητα τον συντονισμό του γενικότερου κυβερνητικού έργου. Επίσης, το Κυβερνητικό Συμβούλιο Οικονομικής Πολιτικής υπό την προεδρία του Αντιπροέδρου της Κυβέρνησης και τη συμμετοχή των Υπουργών Οικονομίας, Ανάπτυξης, Περιβάλλοντος, Οικονομικών, Υποδομών και Μεταφορών, Ναυτιλίας, Αγροτικής Ανάπτυξης, Τουρισμού, και Επικρατείας. Επιπρόσθετα, το Κυβερνητικό Συμβούλιο Κοινωνικής Πολιτικής στο οποίο προέδρευε ο Αντιπρόεδρος της Κυβέρνησης και μετείχαν οι Υπουργοί Εσωτερικών, Παιδείας, Εργασίας, Υγείας, Πολιτισμού και Αθλητισμού και ο Υπουργός Επικρατείας, αρμόδιος για τον συντονισμό του κυβερνητικού έργου, με κύρια αρμοδιότητα τη χάραξη πολιτικών στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής. (Ζέρβας, 2020)

Παράλληλα, το Κυβερνητικό Συμβούλιο Μεταρρύθμισης της Δημόσιας Διοίκησης, των ΝΠΔΔ και των ΟΤΑ, στο οποίο προέδρευε ο Πρωθυπουργός και μετείχαν οι Υπουργοί Εσωτερικών, Οικονομίας, Ανάπτυξης, Ψηφιακής Πολιτικής, Οικονομικών, Διοικητικής Ανασυγκρότησης και ο Υπουργός Επικρατείας, με κύρια αρμοδιότητα την χάραξη μεταρρυθμίσεων στον τομέα του κυβερνητικού έργου. Επίσης, το Κυβερνητικό Συμβούλιο Μεταναστευτικής και Προσφυγικής Πολιτικής στο οποίο προέδρευε ο Πρωθυπουργός και μετείχαν ως μέλη οι Υπουργοί Εσωτερικών, Εθνικής Άμυνας, Εξωτερικών, Ναυτιλίας, Μεταναστευτικής Πολιτικής, Επικρατείας, αρμόδιος για τον συντονισμό του κυβερνητικού έργου, καθώς και οι Αναπληρωτές Υπουργοί Εσωτερικών, Εθνικής Άμυνας, Οικονομίας και Ανάπτυξης, με κύρια

αρμοδιότητα τη χάραξη πολιτικών στον τομέα του μεταναστευτικού και του προσφυγικού ζητήματος. Τέλος, το Συμβούλιο Εθνικής Επικοινωνιακής Πολιτικής στο οποίο προέδρευε ο Πρωθυπουργός και αποτελούνταν από τους Υπουργούς Εσωτερικών, Οικονομίας και Ανάπτυξης, Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης, Εθνικής Άμυνας, Πολιτισμού, Τουρισμού, Εξωτερικών, Οικονομικών με κύρια αρμοδιότητα τη διαμόρφωση της γενικότερης εθνικής επικοινωνιακής πολιτικής της χώρας. (Ζέρβας, 2020)

Πριν από την ανάλυση των επιμέρους διατάξεων του Ν. 4622/2019, τέλος, θα πρέπει να αναφερθεί ότι υπό την παρούσα σύνθεση της σημερινής κυβέρνησης της ΝΔ υπό τον Κυριάκο Μητσοτάκη, συντονιστικές αρμοδιότητες έχουν αναλάβει ο Υπουργός Επικρατείας, αρμόδιος για τον συντονισμό του νομοθετικού και κοινοβουλευτικού έργου της κυβέρνησης. Επίσης, ο Υπουργός Επικρατείας, αρμόδιος για την επιχειρησιακή υποστήριξη του πρωθυπουργού κατά τον εφαρμοσμένο προγραμματισμό των δημοσίων πολιτικών και την παρακολούθηση, την αξιολόγηση και τον συντονισμό του κυβερνητικού έργου και των μεταρρυθμίσεων. Επιπλέον, ο Υφυπουργός παρά τω πρωθυπουργώ, αρμόδιος για τον συντονισμό του κυβερνητικού έργου με αρμοδιότητες την εποπτεία της σύνταξης του Ενοποιημένου Σχεδίου Κυβερνητικής Πολιτικής, κατά την παρακολούθηση, την αξιολόγηση και τον συντονισμό του κυβερνητικού έργου και των μεταρρυθμίσεων. Τέλος, ο Υφυπουργός παρά τω πρωθυπουργώ, ο οποίος, πέρα από τη δημόσια ενημέρωση για την πορεία του έργου της Κυβέρνησης, είναι αρμόδιος και για τη συνδρομή στον πρωθυπουργό αναφορικά με τον σχεδιασμό και την εφαρμογή της επικοινωνιακής στρατηγικής της κυβέρνησης. (Ζέρβας, 2020)

Κεφάλαιο 2: Οι σημαντικότερες πτυχές του διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού του Ν. 4622/2019

2.1 Εισαγωγικά στοιχεία του Ν. 4622/2019 για το επιτελικό κράτος

Μέσα από την προηγηθείσα θεωρητική και ιστορική ανάλυση, προκύπτει ότι η οικοδόμηση διαφόρων δομών, καθώς και η τοποθέτηση πληθώρας προσώπων αρμόδιων για τη διευκόλυνση του διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού αποτέλεσε διαχρονικό χαρακτηριστικό του συνόλου σχεδόν των μεταπολεμικών ελληνικών κυβερνήσεων μέχρι και σήμερα, σημειώνοντας άλλες φορές επιτυχίες και άλλες φορές αποτυχίες πάνω στον συγκεκριμένο τομέα.

Υπό το ανωτέρω πλαίσιο, η παρούσα κυβέρνηση της ΝΔ έκανε γνωστή την πρότασή της αναφορικά με τον διυπουργικό κυβερνητικό συντονισμό, ήδη από τις πρώτες ημέρες ανάληψης των καθηκόντων της, τον Ιούλιο του 2019, με την εισαγωγή ως πρώτου νομοθετήματος της διακυβέρνησής της και της ψήφισης στην ελληνική Βουλή του Ν. 4622/2019 με τίτλο «Επιτελικό Κράτος: Οργάνωση, λειτουργία και διαφάνεια της Κυβέρνησης, των Κυβερνητικών Οργάνων και της Κεντρικής Δημόσιας Διοίκησης». Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του εν λόγω νόμου, κεντρικός σκοπός αποτελεί η συστηματοποίηση και η κωδικοποίηση των διαφόρων διατάξεων, με αντικείμενο την οργάνωση, τον προγραμματισμό, την αξιολόγηση, τον συντονισμό και τη διαφάνεια του γενικότερου κυβερνητικού έργου. (www.parliament.gr, Αιτιολογική Έκθεση Ν. 4622/2019, Ημερομηνία ανάκτησης, Σεπτέμβριος 2024)

Αναφορικά με τον διυπουργικό κυβερνητικό συντονισμό, σ' ένα πρώτο επίπεδο θα πρέπει να σημειωθεί ότι ιδιαίτερα σημαντικές πτυχές του Ν. 4622/2019 αποτελούν οι προβλέψεις του τόσο για την αναβάθμιση των διατάξεων των ήδη λειτουργούντων συλλογικών οργάνων, όπως το Υπουργικό Συμβούλιο, τα Κυβερνητικά Συμβούλια και οι Κυβερνητικές Επιτροπές όσο και για τη δημιουργία νέων θεσμών και δομών, όπως η Προεδρία της Κυβέρνησης, ο Υπηρεσιακός Γραμματέας και οι Υπηρεσίες Συντονισμού των Υπουργείων, ο διυπουργικός κλάδος των επιτελικών στελεχών, η Πολιτική Επιτροπή Παρακολούθησης Δημοσίων Πολιτικών, η Ετήσια Συνάντηση Γενικών Διευθυντών Κεντρικής Δημόσιας Διοίκησης, καθώς και νέων εργαλείων και

μέσων, όπως η δημιουργία του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος «ΜΑΖΙ» για την παρακολούθηση και την αξιολόγηση του κυβερνητικού έργου, των Ετησίων Σχεδίων Δράσης και του Ενοποιημένου Σχεδίου Κυβερνητικής Πολιτικής, των εβδομαδιαίων και μηνιαίων απολογισμών, της παρακολούθησης της πορείας εξέλιξης της δευτερογενούς νομοθεσίας, καθώς και των παραβάσεων του ενωσιακού δικαίου. (Ν. 4622/2019, Α' 133)

2.2 Υπουργικό Συμβούλιο

Ειδικότερα, το Υπουργικό Συμβούλιο καθορίζει και κατευθύνει τη γενική πολιτική της χώρας σύμφωνα με το Σύνταγμα και τους νόμους, αποφασίζει για πολιτικά θέματα γενικότερης σημασίας, εγκρίνει τον ετήσιο προγραμματισμό της κυβερνητικής πολιτικής και παρακολουθεί την εφαρμογή του. Επιπρόσθετα, σημαντική διάταξη του Ν. 4622/2019 αποτελεί η πρόβλεψη της σύγκλησης του Υπουργικού Συμβουλίου σε τακτική συνεδρίαση μια φορά το μήνα, η δυνατότητα πρόσκλησης πλέον και με ηλεκτρονικά μέσα, ενώ είναι εφικτή και η συμμετοχή τρίτων στις συνεδριάσεις του, προκειμένου να εισφέρουν με το γενικότερο υπόβαθρο τους στη λήψη αποφάσεων, οι οποίοι όμως αποχωρούν υποχρεωτικά από τη συνεδρίαση πριν την τελική φάση της συζήτησης και της ψηφοφορίας. (Ν. 4622/2019, Α' 133)

Αναφορικά με τον διυπουργικό κυβερνητικό συντονισμό, κεντρικός στόχος του Ν. 4622/2019 αποτελεί η περαιτέρω αναβάθμιση του Υπουργικού Συμβουλίου, μέσω της προτεραιοποίησης δύο εκ των τακτικών συνεδριάσεων του και πιο συγκεκριμένα των μηνών Απριλίου και Σεπτεμβρίου, οι οποίες και φέρουν την ονομασία «Υπουργικά Συμβούλια προγραμματισμού και αξιολόγησης του κυβερνητικού έργου». Ειδικότερα, κατά τη διάρκεια του Υπουργικού Συμβουλίου του Απριλίου αξιολογείται το κυβερνητικό έργο των προηγούμενων μηνών προκειμένου να αποφασιστούν οι ενέργειες του επόμενου χρονικού διαστήματος, παρουσιάζονται οι βασικές προτεραιότητες από τον Πρωθυπουργό, ενώ αναπτύσσεται και το Σχέδιο του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής από τον αρμόδιο Υπουργό. (Ν. 4622/2019, Α' 133)

Από την άλλη πλευρά, στο Υπουργικό Συμβούλιο Σεπτεμβρίου αξιολογείται εκ νέου το κυβερνητικό έργο των προηγηθέντων μηνών προκειμένου να αποφασιστούν οι ενέργειες για το υπόλοιπο έτος, συζητείται και εγκρίνεται το Ενοποιημένο Προσχέδιο Δράσης της Κυβέρνησης και τα Προσχέδια Δράσης των Υπουργείων, συζητείται και εγκρίνεται ο ρυθμιστικός προγραμματισμός του επόμενου έτους, και παρουσιάζεται το Προσχέδιο του Προϋπολογισμού της Γενικής Κυβέρνησης και το Προσχέδιο του Προγραμματισμού Ανθρώπινου Δυναμικού της Δημόσιας Διοίκησης από τους αρμόδιους Υπουργούς. (Ν. 4622/2019, Α' 133)

Στο ίδιο πλαίσιο, θα πρέπει να αναφερθεί και το τακτικό Υπουργικό Συμβούλιο του Δεκεμβρίου, στο οποίο εγκρίνεται ο ετήσιος κυβερνητικός προγραμματισμός, όπως αποτυπώνεται στο τελικό Ενοποιημένο Σχέδιο Κυβερνητικής Πολιτικής (ΕΣΚΥΠ), το οποίο συντάσσεται από κοινού από την Γενική Γραμματεία Συντονισμού και από την Γενική Γραμματεία Νομικών και Κοινοβουλευτικών Θεμάτων της Προεδρίας της Κυβέρνησης. Το ΕΣΚΥΠ περιλαμβάνει ως διακριτά παραρτήματα του τον ετήσιο ρυθμιστικό προγραμματισμό της κυβέρνησης, τον ετήσιο προγραμματισμό προσλήψεων στη δημόσια διοίκηση και στην τοπική αυτοδιοίκηση, καθώς και τη βεβαίωση του αρμοδίου Υπουργού για τον προϋπολογισμό σχετικά με τη συμφωνία του με τους στόχους και τις προτεραιότητες του Προϋπολογισμού της Γενικής Κυβέρνησης και του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής του τρέχοντος έτους. (Ν. 4622/2019, Α' 133)

2.3 Κυβερνητικά Συμβούλια

Σ' ένα δεύτερο επίπεδο, έτερα συλλογικά όργανα διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού αποτελούν τα Κυβερνητικά Συμβούλια, τα οποία σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 4622/2019 είναι δύο, το Κυβερνητικό Συμβούλιο Οικονομικής Πολιτικής (ΚΥΣΟΠ) και το Κυβερνητικό Συμβούλιο Εθνικής Ασφάλειας (ΚΥΣΕΑ). Τα συγκεκριμένα Συμβούλια έχουν μόνιμο και διαρκή χαρακτήρα και αρμοδιότητες από τον Νόμο ή από τον Πρωθυπουργό ή το Υπουργικό Συμβούλιο. Προεδρεύουν τους είναι ο Πρωθυπουργός ή ο Αντιπρόεδρος της Κυβέρνησης ή οριζόμενος από τον Πρωθυπουργό Υπουργός. (Ν. 4622/2019, Α' 133)

Ειδικότερα, το ΚΥΣΟΙΠ έχει ως κύρια αρμοδιότητα του τη χάραξη πολιτικών οικονομικής και αναπτυξιακής φύσης και διυπουργικού χαρακτήρα, καθώς και τον γενικότερο συντονισμό ζητημάτων οικονομίας, επενδύσεων, τραπεζών, ανταγωνισμού, δημοσίου χρέους, χρηματοπιστωτικού ενδιαφέροντος κλπ. Από την άλλη πλευρά, το ΚΥΣΕΑ έχει ως κύρια αρμοδιότητα του τη χάραξη πολιτικών ασφάλειας της χώρας και ειδικότερα τη στρατηγική εθνικής ασφάλειας, την άμυνα, την εξωτερική πολιτική, τη δημόσια τάξη, την πολιτική προστασία, κλπ. (Ν. 4622/2019, Α' 133)

2.4 Κυβερνητικές Επιτροπές

Σ' ένα τρίτο επίπεδο, έτερα συλλογικά όργανα διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού αποτελούν οι Κυβερνητικές Επιτροπές, οι οποίες, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 4622/2019, συνιστώνται κατά περίπτωση με Πράξη Υπουργικού Συμβουλίου (ΠΥΣ) και ασκούν αρμοδιότητες, οι οποίες αφορούν στον χειρισμό συγκεκριμένων θεμάτων της κυβερνητικής πολιτικής, τα οποία απαιτούν ιδιαίτερη διαχείριση και συστηματική παρακολούθηση, ενώ απαρτίζονται από μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου ή/και Υφυπουργούς, καθώς και δημοσίου υπαλλήλους.

Ειδικότερα, κατά την περίοδο 2019-2024 έχουν συγκροτηθεί οι κάτωθι Κυβερνητικές Επιτροπές (<https://www.kodiko.gr> Ημερομηνία ανάκτησης, Σεπτέμβριος 2024):

1. Κυβερνητική Επιτροπή Συμβάσεων Στρατηγικής Σημασίας
2. Κυβερνητική Επιτροπή για την ανάπτυξη της Εφοδιαστικής Αλυσίδας
3. Κυβερνητική Επιτροπή για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά
4. Κυβερνητική Επιτροπή για την Οδική Ασφάλεια
5. Κυβερνητική Επιτροπή Δεξιοτήτων
6. Κυβερνητική Επιτροπή Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης
7. Κυβερνητική Επιτροπή Βιομηχανίας
8. Κυβερνητική Επιτροπή Παρακολούθησης και Αξιοποίησης Λιμένων
9. Κυβερνητική Επιτροπή για την παρακολούθηση και τον συντονισμό του έργου της αναβάθμισης υφιστάμενων και κατασκευής νέων χερσαίων συνοριακών σταθμών

10. Κυβερνητική Επιτροπή Στρατηγικού Σχεδιασμού και Επιχειρησιακής Εποπτείας για την Περιστολή του Λαθρεμπορίου στα προϊόντα που υπόκεινται σε Ειδικό Φόρο Κατανάλωσης και Φόρο Κατανάλωσης
11. Κυβερνητική Επιτροπή Δημοσίων Συμβάσεων
12. Κυβερνητική Επιτροπή Συντονισμού και Παρακολούθησης της Κυβερνητικής Πολιτικής για την αντιμετώπιση της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19
13. Κυβερνητική Επιτροπή για την παρακολούθηση του έργου της αναβάθμισης, ανάδειξης και υπόγειας επέκτασης του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου
14. Κυβερνητική Επιτροπή για τον προγραμματισμό, τον συντονισμό και την επιτάχυνση των διαδικασιών αποκατάστασης του τέως Βασιλικού Κτήματος Τατοΐου

2.5 Προεδρία της Κυβέρνησης

Πέρα από τα ανωτέρω συλλογικά κυβερνητικά όργανα, αναμφίβολα, η σημαντικότερη καινοτομία του Ν. 4622/2019 αναφορικά με τον διυπουργικό κυβερνητικό συντονισμό αποτελεί η σύσταση της Προεδρίας της Κυβέρνησης, ως αυτοτελούς, επιτελικής, δημόσιας υπηρεσίας, υπαγόμενης απευθείας στον Πρωθυπουργό. Σύμφωνα με τη σχετική αιτιολογική έκθεση του εν λόγω νόμου, η Προεδρία της Κυβέρνησης προβλέφθηκε να έχει κεντρικό ρόλο στην οργάνωση και τη λειτουργία των δημοσίων υπηρεσιών και να εκτελεί κρίσιμο έργο για την υποστήριξη του πρωθυπουργού στα καθήκοντά του. (www.parliament.gr, Αιτιολογική Έκθεση Ν. 4622/2019, Ημερομηνία ανάκτησης, Σεπτέμβριος 2024)

Ειδικότερα, σκοπός της Προεδρίας της Κυβέρνησης είναι η υποστήριξη της κυβέρνησης και ιδίως του Πρωθυπουργού για την άσκηση των καθηκόντων του προκειμένου για τη διασφάλιση της συνοχής και της αποτελεσματικότητας του κυβερνητικού έργου. Επίσης, συντονίζει τον σχεδιασμό και την παρακολούθηση της εφαρμογής του κυβερνητικού έργου, αναλαμβάνοντας διαμεσολαβητικό ρόλο αναφορικά με την επίλυση διαφωνιών ανάμεσα σε κυβερνητικά στελέχη και δημόσιες υπηρεσίες, ενώ είναι αρμόδια και για ζητήματα επικοινωνιακής στρατηγικής της κυβέρνησης και ενημέρωσης των πολιτών, αλλά και γενικότερα για την υποστήριξη του Υπουργικού Συμβουλίου και των λοιπών συλλογικών κυβερνητικών οργάνων κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους. (ΠΔ 98, Α' 236, 2024)

Η Προεδρία της Κυβέρνησης αποτελείται πλέον από 4 Γενικές Γραμματείες και 2 Ειδικές Γραμματείες.¹ Ειδικότερα, οι 4 Γενικές Γραμματείες είναι οι ακόλουθες: Γενική Γραμματεία του Πρωθυπουργού, Γενική Γραμματεία Νομικών και Κοινοβουλευτικών Θεμάτων, Γενική Γραμματεία Συντονισμού και Γενική Γραμματεία Επικοινωνίας και Ενημέρωσης. Οι 2 Ειδικές Γραμματείες είναι η Ειδική Γραμματεία Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος Παρακολούθησης και Αξιολόγησης του Κυβερνητικού Έργου και η Ειδική Γραμματεία Μακροπρόθεσμου Σχεδιασμού. (ΠΔ 98, Α΄ 236, 2024)

2.6 Γενική Γραμματεία Πρωθυπουργού

Κεντρική αρμοδιότητα της εν λόγω Γενικής Γραμματείας αποτελεί η διοικητική και επιστημονική υποστήριξη του Πρωθυπουργού κατά την άσκηση των καθηκόντων του, ενώ είναι διαρθρωμένη σε διακριτές οργανικές μονάδες, όπως της Διοικητικής Υποστήριξης του Πρωθυπουργού, της Επιστημονικής Υποστήριξης του Πρωθυπουργού, καθώς και της διοικητικής και της οικονομικής υποστήριξης της Προεδρίας της Κυβέρνησης κλπ. (ΠΔ 98, Α΄ 236, 2024)

2.7 Γενική Γραμματεία Νομικών και Κοινοβουλευτικών Θεμάτων

Κύριος σκοπός της εν λόγω Γενικής Γραμματείας είναι ο αποτελεσματικός συντονισμός και η εφαρμογή της ρυθμιστικής διακυβέρνησης, η διασφάλιση της συνοχής και του συντονισμού της νομοπαρασκευαστικής διαδικασίας, καθώς και η αποτελεσματική εφαρμογή των αρχών και των εργαλείων της καλής νομοθέτησης, σύμφωνα με τις ειδικότερες διατάξεις του Ν. 4622/2019. (ΠΔ 98, Α΄ 236, 2024)

¹ Αρχικά προβλέπονταν 5 Γενικές Γραμματείες με την ύπαρξη δύο διακριτών Γενικών Γραμματειών: της Γενικής Γραμματείας Συντονισμού Εσωτερικών Πολιτικών και της Γενικής Γραμματείας Συντονισμού Οικονομικών και Αναπτυξιακών Πολιτικών, όμως τελικά αποφασίστηκε από την κυβέρνηση ότι η ύπαρξη μίας Γραμματείας Συντονισμού αντί των δύο ανωτέρω αναφερομένων Γενικών Γραμματειών παρέχει ιδιαίτερα σημαντικά πλεονεκτήματα αναφορικά με την ενότητα και τη συνοχή της εποπτείας, του προγραμματισμού και του συντονισμού του κυβερνητικού έργου. Επίσης, η Ειδική Γραμματεία Μακροπρόθεσμου Σχεδιασμού δεν προβλεπόταν στον Ν. 4622/2019, αλλά συστάθηκε το 2022. (Χατζηπαναγιώτου, 2021)

2.8 Γενική Γραμματεία Συντονισμού

Κύριες αρμοδιότητες της εν λόγω Γενικής Γραμματείας είναι η διασφάλιση του συντονισμού και της συνοχής του κυβερνητικού έργου, ο σχεδιασμός, ο προγραμματισμός και η αξιολόγηση των δημοσίων πολιτικών, η επίλυση τυχόν διαφωνιών μεταξύ των συναρμόδιων Υπουργείων, ο έλεγχος της συμβατότητας των προτεινόμενων ρυθμίσεων με την κυβερνητική πολιτική, η προετοιμασία των εισηγήσεων για την παρακολούθηση της εφαρμογής του κυβερνητικού έργου προς το Υπουργικό Συμβούλιο, η διατύπωση προτάσεων για οριζόντιες κυβερνητικές πολιτικές, η συμμετοχή στον σχεδιασμό και στην εφαρμογή της κυβερνητικής επικοινωνιακής στρατηγικής, ενώ συνεργάζεται στενά και με τις αρμόδιες Υπηρεσίες Συντονισμού των Υπουργείων αναφορικά με την κατάρτιση των ΕΣΔ και του ΕΣΚΥΠ. (ΠΔ 98, Α' 236, 2024)

2.9 Γενική Γραμματεία Επικοινωνίας και Ενημέρωσης

Σύμφωνα με τον Ν. 4622/2019, πλέον οι προγενέστερες Γενική Γραμματεία Επικοινωνίας και Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης συγχωνεύονται σε μια ενιαία. Κύριος σκοπός της εν λόγω Γενικής Γραμματείας είναι η υποστήριξη αφενός των μελών της κυβέρνησης σε ζητήματα που άπτονται της επικοινωνίας και της έγκαιρης και έγκυρης ενημέρωσης της εγχώριας και διεθνούς κοινής γνώμης σε σχέση με το κυβερνητικό έργο και αφετέρου του εκάστοτε κυβερνητικού εκπροσώπου στην άσκηση των καθηκόντων του, ενώ είναι υπεύθυνη και για την ενημέρωση των πολιτικών κομμάτων. Επίσης, ασχολείται και με την άσκηση ρυθμιστικών και εποπτικών αρμοδιοτήτων που αφορούν στον ευρύτερο χώρο των ΜΜΕ. (ΠΔ 98, Α' 236, 2024)

2.10 Ειδική Γραμματεία Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος Παρακολούθησης και Αξιολόγησης του Κυβερνητικού Έργου

Κύρια αποστολή της εν λόγω Ειδικής Γραμματείας είναι η παρακολούθηση και η αξιολόγηση του κυβερνητικού έργου και η υποστήριξη των Γενικών Γραμματειών στο έργο τους. Επιπροσθέτως, είναι αρμόδια για όλα τα ζητήματα που άπτονται του «ΜΑΖΙ», του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος παρακολούθησης και

αξιολόγησης του κυβερνητικού έργου, καθώς και της γενικότερης λειτουργίας του. (ΠΔ 98, Α' 236, 2024)

2.11 Ειδική Γραμματεία Μακροπρόθεσμου Σχεδιασμού

Κεντρική αρμοδιότητα της εν λόγω Ειδικής Γραμματείας αποτελεί η προοπτική διερεύνησης (foresight) με σκοπό πρώτον τον εντοπισμό ενδεχόμενων προκλήσεων, κινδύνων και ευκαιριών για την χώρα, η υποστήριξη του μακροπρόθεσμου σχεδιασμού της κυβέρνησης δεύτερον την εξασφάλιση της ανθεκτικότητας και της στρατηγικής αυτονομίας της χώρας και τρίτον την ανάδειξη των καταλλήλων για τους στόχους αυτούς δημοσίων πολιτικών και τέλος η ενεργός συμμετοχή της ελληνικής κοινωνίας. (www.primeminister.gr, Ημερομηνία ανάκτησης, Σεπτέμβριος 2024)

2.12 Ετήσια Συνάντηση Γενικών Διευθυντών Κεντρικής Δημόσιας Διοίκησης

Πέρα από το ανωτέρω πολυποίκιλο πλέγμα αρμοδιοτήτων της Προεδρίας της Κυβέρνησης, ταυτόχρονα θα πρέπει να σημειωθεί ότι ο Ν. 4622/2019 προβλέπει και έτερα όργανα, αναφορικά με τον διωπουργικό κυβερνητικό συντονισμό.

Ειδικότερα, με τον Ν. 4622/2019 θεσμοθετήθηκε η ετήσια συνάντηση Γενικών Διευθυντών Κεντρικής Δημόσιας Διοίκησης, με τη συμμετοχή των μελών της Κυβέρνησης, των Υφυπουργών, αλλά και των Γενικών και Ειδικών Γραμματέων, ενώ σημαντική καινοτομία αποτελεί η πρόβλεψη της συμμετοχής και ανώτερων υπηρεσιακών παραγόντων, όπως των Υπηρεσιακών Γραμματέων και των Γενικών Διευθυντών των Υπουργείων. Σκοπός της εν λόγω συνάντησης, η οποία πραγματοποιείται ετησίως, κατά τον μήνα Ιανουάριο, αμέσως μετά δηλαδή την έγκριση του ΕΣΚΥΠ, αποτελεί η παρουσίαση του κυβερνητικού έργου κατά το προηγούμενο έτος, οι βασικές κατευθυντήριες γραμμές του κυβερνητικού προγραμματισμού και του ψηφισθέντος από τη Βουλή κρατικού προϋπολογισμού του τρέχοντος έτους, η βασική στοχοθεσία για κάθε Υπουργείο, αλλά και τομέα πολιτικής, καθώς και οι κρίσιμες παράμετροι υλοποίησης του ανωτέρω κυβερνητικού προγράμματος. (Ν. 4622/2019, Α' 133)

2.13 Πολιτική Επιτροπή Παρακολούθησης Δημοσίων Πολιτικών

Παράλληλα, με τον Ν. 4622/2019, θεσμοθετήθηκε και η Πολιτική Επιτροπή Παρακολούθησης Δημοσίων Πολιτικών, στην οποία συμμετέχουν οι αρμόδιοι Γενικοί και Ειδικοί Γραμματείς, ενώ στις τακτικές συνεδριάσεις της μπορούν να συμμετέχουν, χωρίς δικαίωμα ψήφου, οι επικεφαλής των Υπηρεσιών Συντονισμού των Υπουργείων, καθώς και στελέχη της Προεδρίας της Κυβέρνησης που χειρίζονται τα συγκεκριμένα κυβερνητικά θέματα, ενώ στις έκτακτες συνεδριάσεις της μπορούν να προσκαλούνται, χωρίς δικαίωμα ψήφου, στελέχη της δημόσιας διοίκησης, εμπειρογνώμονες κλπ.

Βασικές αρμοδιότητες της εν λόγω Επιτροπής αποτελούν η παρακολούθηση της υλοποίησης του κυβερνητικού έργου, η άρση διυπουργικών διαφορών και η προετοιμασία και η υποστήριξη των τακτικών συνεδριάσεων του Υπουργικού Συμβουλίου και των λοιπών κυβερνητικών οργάνων. Παράλληλα, στο πλαίσιο του διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού ιδιαίτερως σημαντική αρμοδιότητα της εν λόγω Επιτροπής αποτελεί η επίλυση διαφωνιών σε ζητήματα συναρμοδιότητας μεταξύ των διαφόρων Υπουργείων, τα οποία εάν τυχόν δεν επιλυθούν στο επίπεδο αυτό, τότε εισάγονται στο Υπουργικό Συμβούλιο προς οριστική επίλυση. (Ν. 4622/2019, Α' 133)

2.14 Γενικοί και Ειδικοί Γραμματείς

Αν και οι θεσμοί τόσο του Γενικού Γραμματέα όσο και του Ειδικού Γραμματέα προϋπήρχαν του νόμου για το επιτελικό κράτος, εντούτοις με τον Ν. 4622/2019 τα συγκεκριμένα πρόσωπα αναλαμβάνουν σημαντικά καθήκοντα αναφορικά με τον διυπουργικό κυβερνητικό συντονισμό.

Ειδικότερα, οι Γενικοί και Ειδικοί Γραμματείς συμμετέχουν ενεργά στη διαδικασία σύνταξης των ΕΣΔ των Υπουργείων τους και στην παρακολούθηση της εφαρμογής του κυβερνητικού έργου. Παράλληλα, οι Γενικοί και Ειδικοί Γραμματείς, όπως ήδη αναφέρθηκε, συμμετέχουν στην Πολιτική Επιτροπή Παρακολούθησης Δημοσίων Πολιτικών προκειμένου για την παρακολούθηση της υλοποίησης του κυβερνητικού έργου, την άρση των διυπουργικών διαφορών και την προετοιμασία και

την υποστήριξη των τακτικών συνεδριάσεων του Υπουργικού Συμβουλίου και των λοιπών κυβερνητικών οργάνων. (Παπαϊωάννου, 2019)

2.15 Υπηρεσιακός Γραμματέας

Αναμφίβολα, ωστόσο, μία από τις πιο σημαντικότερες καινοτομίες του Ν. 4622/2019 αποτέλεσε η θεσμοθέτηση του θεσμού του Υπηρεσιακού Γραμματέα. Οι Υπηρεσιακοί Γραμματείς είναι ανώτεροι μόνιμοι δημόσιοι υπάλληλοι με τριετή θητεία, άπαξ ανανεώσιμη, επιλεγόμενοι από ειδική πενταμελή επιτροπή επιλογής στελεχών του δημοσίου, συγκροτούμενη από το Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού (ΑΣΕΠ). Στο πλαίσιο των κύριων καθηκόντων τους, οι Υπηρεσιακοί Γραμματείς προΐστανται των οριζόντιων υποστηρικτικών υπηρεσιών των Υπουργείων τους, ενώ σημαντική αναβάθμισή τους αποτελεί ο ορισμός τους ως διατακτών του προϋπολογισμού του Υπουργείου τους, με την εξαίρεση όμως ορισμένων αρμοδιοτήτων, οι οποίες παραμένουν στον εκάστοτε Υπουργό. Αναφορικά με τον συντονιστικό τους ρόλο, οι Υπηρεσιακοί Γραμματείς προΐστανται της Υπηρεσίας Συντονισμού και κατ' επέκταση εποπτεύουν και συντονίζουν την κατάρτιση, την παρακολούθηση και την εφαρμογή των ΕΣΔ και του ΕΣΚΥΠ του Υπουργείου τους σε συνεργασία με τους αρμόδιους Γενικούς και Ειδικούς Γραμματείς. (Ν. 4622/2019, Α' 133)

2.16 Υπηρεσίες Συντονισμού

Έτερη σημαντική καινοτομία του Ν. 4622/2019 αποτελεί η θεσμοθέτηση των Υπηρεσιών Συντονισμού των Υπουργείων, ως υπηρεσιακών οργανικών μονάδων σε επίπεδο Διευθύνσεων, υπαγόμενων στον Υπηρεσιακό Γραμματέα. Κύρια αποστολή τους αποτελεί ο συντονισμός όλων των υπηρεσιών του οικείου Υπουργείου αναφορικά με τη σύνταξη, την παρακολούθηση και την εφαρμογή του ΕΣΔ και του ΕΣΚΥΠ. Επιπρόσθετα, οι Υπηρεσίες Συντονισμού έχουν ως καθήκοντα τους την εφαρμογή των αρχών και των εργαλείων καλής νομοθέτησης και την έγκαιρη ανταπόκριση των Υπουργείων στις διάφορες διαδικασίες κοινοβουλευτικού ελέγχου σε συνεργασία με τις οικείες Γενικές Γραμματείες της Προεδρίας της Κυβέρνησης. Επιπρόσθετα, σημαντική αρμοδιότητα τους αποτελεί η προώθηση καινοτομιών στον σχεδιασμό και στην υλοποίηση των δημοσίων πολιτικών. Τέλος, οι Υπηρεσίες Συντονισμού

αποτελούν τον σύνδεσμο ανάμεσα στα Υπουργεία και τη Γενική Γραμματεία Συντονισμού, με σκοπό τον συντονισμό των επιμέρους κυβερνητικών πολιτικών.

Υπό το ανωτέρω πλαίσιο αρμοδιοτήτων τους, οι Υπηρεσίες Συντονισμού των Υπουργείων διαρθρώνονται σε δύο υπηρεσιακές οργανικές μονάδες, επιπέδου Τμήματος. Αφενός, το Γραφείο Συντονισμού Δημοσίων Πολιτικών, με κύρια καθήκοντα τον συντονισμό των Υπηρεσιών του Υπουργείου αναφορικά με τη σύνταξη του ΕΣΔ και την παρακολούθηση της εφαρμογής του, την έγκαιρη σύνταξη διαφόρων προγραμματικών κειμένων πολιτικής και την εναρμόνισή τους με τον κρατικό Προϋπολογισμό και το Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής. Τέλος, την υποστήριξη της πολιτικής ηγεσίας των Υπουργείων τους αναφορικά με τη συνεργασία τους με τις αρμόδιες Γενικές Γραμματείες της Προεδρίας της Κυβέρνησης.

Αφετέρου, το Γραφείο Νομικών και Κοινοβουλευτικών Θεμάτων, με κύριες αρμοδιότητες τον συντονισμό και την εφαρμογή των αρχών και των εργαλείων καλής νομοθέτησης, την κατάρτιση και την αξιολόγηση των νομοθετικών και κανονιστικών ρυθμίσεων, τον συντονισμό των υπηρεσιών του Υπουργείου για την έγκαιρη και ουσιαστική ανταπόκριση στον κοινοβουλευτικό έλεγχο, καθώς και για τη διενέργεια διαβουλευσεων επί κάθε νομοθετικού κειμένου για θέματα αρμοδιότητας του εκάστοτε Υπουργείου. (Ν. 4622/2019, Α' 133)

2.17 Κλάδος Επιτελικών Στελεχών

Εξίσου σημαντικός αρμός, τέλος, του Ν. 4622/2019 αναφορικά με τον διυπουργικό κυβερνητικό συντονισμό αποτελεί η σύσταση του νέου διυπουργικού κλάδου των επιτελικών στελεχών. Βασική αρμοδιότητα του εν λόγω διυπουργικού κλάδου αποτελεί η υποστήριξη και ο συντονισμός των διαφόρων πεδίων δημοσίων πολιτικών. Ειδικότερα, ο νέος διυπουργικός κλάδος αποτελείται από 3 ειδικότητες: τους Αναλυτές Δημοσίων Πολιτικών, τους Νομοτέχνες και τους Αναλυτές Ψηφιακής Πολιτικής.

Κύριο αντικείμενο εργασίας των υπαλλήλων της ειδικότητας των Αναλυτών Δημοσίων Πολιτικών αποτελεί η τεκμηριωμένη υποστήριξη της πολιτικής και της διοικητικής ηγεσίας στον σχεδιασμό, στην υλοποίηση και στην αξιολόγηση των

δημοσίων πολιτικών και η παροχή ενημέρωσης αναφορικά με τις επιλογές, τις παραμέτρους, τους κινδύνους και τις συνέπειες των εκάστοτε δημοσίων πολιτικών. Κύριο αντικείμενο εργασίας των υπαλλήλων της ειδικότητας των Νομοτεχνών είναι η υποστήριξη της πολιτικής και της διοικητικής ηγεσίας κατά τη σύνταξη, αξιολόγηση και τροποποίηση σχεδίων νόμων, κανονιστικών πράξεων και λοιπών συνοδευτικών εγγράφων αρμοδιότητας τους. Τέλος, κύριο αντικείμενο εργασίας των υπαλλήλων της ειδικότητας των Αναλυτών Ψηφιακής Πολιτικής είναι η υποστήριξη της πολιτικής και της διοικητικής ηγεσίας κατά τον σχεδιασμό, την υλοποίηση, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση πολιτικών, προγραμμάτων και δράσεων γενικότερου ψηφιακού μετασχηματισμού. (Ν. 4622/2019, Α' 133)

Αναφορικά, τέλος, με τη στελέχωση των υπαλλήλων του νέου διυπουργικού κλάδου των επιτελικών στελεχών προβλέφθηκε να γίνεται μέσω μετατάξεων, από ήδη υπηρετούντες μόνιμους δημοσίου υπαλλήλους, κατόπιν της επιτυχούς επίδοσης τους σε εξετάσεις εισαγωγής, της φοίτησής τους σε ειδικό επιμορφωτικό πρόγραμμα του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (ΕΚΔΔΑ) και της επιτυχούς συμμετοχής τους σε εξετάσεις προκειμένου να λάβουν την ειδική πιστοποίηση. (Ντζανάτος, 2020)

2.18 Έτερα μέσα και εργαλεία διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού του Ν. 4622/2019

Πέρα από την ανωτέρω ειδικότερη διάρθρωση των δομών και των προσώπων του Ν. 4622/2019, ταυτόχρονα, στο πλαίσιο του κυρίως θέματος της παρούσας μεταπτυχιακής εργασίας, κρίνεται απαραίτητη η εστίαση της ανάλυσης μας λίγο περισσότερο στις ειδικότερες αρμοδιότητες της Γενικής Γραμματείας Συντονισμού (ΓΓΣ), η οποία κατέχει κεντρικό ρόλο αναφορικά με τον διυπουργικό κυβερνητικό συντονισμό.

Αναμφίβολα, το σημαντικότερο μέσο και εργαλείο για την αποτελεσματική επιτέλεση του συντονιστικού ρόλου της ΓΓΣ αποτελεί ο ενεργός της ρόλος, όπως θα αναφερθεί παρακάτω, στην παρακολούθηση του ΕΣΚΥΠ και των ΕΣΔ των Υπουργείων, τα οποία αποτυπώνουν τους ετήσιους στόχους, τις δράσεις, τα έργα και

τα ορόσημα υλοποίησής τους, σύμφωνα με τις γενικότερες στρατηγικές κυβερνητικές προτεραιότητες. (Χατζηπαναγιώτου, 2021)

Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι γενικότερες στρατηγικές κυβερνητικές προτεραιότητες αποτυπώνονται πρώτον στο Εθνικό Σχέδιο Μεταρρυθμίσεων (ΕΣΜ) με τίτλο «Ελλάδα Μπροστά», υπό την εποπτεία της ΓΓΣ, το οποίο περιλαμβάνει τις σημαντικότερες μεταρρυθμιστικές πολιτικές, οι οποίες ευθυγραμμίζονται και με τις γενικότερες συστάσεις και τους οικονομικούς προσανατολισμούς της ΕΕ. Δεύτερον, στο Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων (ΕΠΜ), το οποίο αποτελεί βασικό μέρος της διαδικασίας του “Ευρωπαϊκού Εξαμήνου” που αφορά στον ετήσιο κύκλο ενισχυμένου συντονισμού των οικονομικών και δημοσιονομικών πολιτικών των κρατών μελών της ΕΕ. Το ΕΠΜ περιλαμβάνει τις οικονομικές και δημοσιονομικές πολιτικές για την τόνωση της απασχόλησης, τη βελτίωση των μακροοικονομικών ανισορροπιών, αλλά και την παρακολούθηση των ειδικών συστάσεων της ΕΕ προς ορισμένα κράτη μέλη, όπως την Ελλάδα. Τρίτον, στο Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας με τίτλο «Ελλάδα 2.0», το οποίο περιλαμβάνει 106 επενδύσεις και 68 μεταρρυθμίσεις, καταναμημένες σε 4 πυλώνες: πράσινη μετάβαση, ψηφιακή μετάβαση, απασχόληση-δεξιότητες-κοινωνική συνοχή, ιδιωτικές επενδύσεις και μετασχηματισμός της οικονομίας. Η ΓΓΣ είναι αρμόδια για την επιτυχή εκπλήρωση και παρακολούθηση των μεταρρυθμιστικών οροσήμων του «Ελλάδα 2.0». (<https://gscs.gov.gr/>, Ημερομηνία ανάκτησης, Σεπτέμβριος 2024)

Πέρα από τα ΕΣΔ των Υπουργείων και το ΕΣΚΥΠ, ωστόσο, έτερα μέσα προώθησης του διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού αποτελούν τα Περιφερειακά Σχέδια Ανάπτυξης, τα οποία συντάσσονται από την ΓΓΣ με τη συνεργασία του συνόλου των Υπουργείων και των 13 Περιφερειών της χώρας, και περιλαμβάνουν μία συνεκτική δέσμη από κρίσιμα έργα, τα οποία διαρθρώνονται σε 4 άξονες: αναβάθμιση δικτύων και υποδομών, στήριξη του πρωτογενούς τομέα και πράσινη μετάβαση, βελτίωση της ποιότητας ζωής όλων των κατοίκων και επένδυση και αξία σε κάθε περιοχή. (<https://gscs.gov.gr/>, Ημερομηνία ανάκτησης, Σεπτέμβριος 2024)

Επιπρόσθετα, το Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Δημοσίων Συμβάσεων Στρατηγικής Σημασίας, το οποίο τελεί επίσης υπό την εποπτεία της ΓΓΣ, αποτελώντας αναπτυξιακό εργαλείο σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Το εν λόγω Πρόγραμμα υιοθετεί

προτεραιότητες ανά τομέα πολιτικής, στο πλαίσιο των εθνικών αναπτυξιακών στόχων και ενσωματώνει έργα, τα οποία έχουν ως αντικείμενο την κατασκευή, την προμήθεια και την παροχή υπηρεσιών με υψηλή προστιθέμενη αξία για την εθνική ή και την τοπική οικονομία και κοινωνία. (<https://gscso.gov.gr/>, Ημερομηνία ανάκτησης, Σεπτέμβριος 2024)

Έτερα μέσα διαδικασιών και εργαλείων διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού, υπό την εποπτεία της ΓΓΣ, αποτελούν η κατάρτιση των εβδομαδιαίων και των μηνιαίων εισηγήσεων προς την πολιτική ηγεσία, αλλά και το Υπουργικό Συμβούλιο σε συνεργασία με τις Υπηρεσίες Συντονισμού των Υπουργείων, με σκοπό την ενημέρωση για τα πεπραγμένα του χρονικού διαστήματος που μεσολαβεί ανάμεσα στις διάφορες συνεδριάσεις τους. Παράλληλα, υπό την ΓΓΣ συντάσσεται και η έκθεση εβδομαδιαίας και μηνιαίας αποτίμησης του κυβερνητικού έργου, με σκοπό την παροχή πληροφόρησης προς την πολιτική ηγεσία, καταγράφοντας την πρόοδο των διαφόρων πτυχών του κυβερνητικού έργου, τον προγραμματισμό για το επόμενο χρονικό διάστημα, καθώς και ιδιαίτερα σημεία προσοχής. (<https://gscso.gov.gr/>, Ημερομηνία ανάκτησης, Σεπτέμβριος 2024)

Επιπρόσθετα, έτερο σημαντικό εργαλείο σχεδιασμού και συντονισμού διυπουργικών κυβερνητικών πολιτικών αποτελεί η διαχείριση και η εποπτεία από την ΓΓΣ της προόδου έκδοσης της δευτερογενούς νομοθεσίας από τα Υπουργεία, καθώς και η εισήγηση αναφορικά με την εισαγωγή δεικτών μέτρησης της αποδοτικότητας. Στο ίδιο πλαίσιο, κύρια αρμοδιότητα της ΓΓΣ αποτελεί η παρακολούθηση της πορείας των υποθέσεων των παραβάσεων του δικαίου της ΕΕ, η οποία εντάσσεται στη συνολική διαδικασία της παρακολούθησης της υλοποίησης του κυβερνητικού έργου και του συντονισμού των Υπουργείων, προκειμένου να αναλαμβάνονται οι προσήκουσες διαδικασίες, οι οποίες θα οδηγήσουν στο επιτυχές κλείσιμο της εκάστοτε υπόθεσης.² (<https://gscso.gov.gr/>, Ημερομηνία ανάκτησης, Σεπτέμβριος 2024)

² Η Γενική Γραμματεία Συντονισμού, επίσης, αποτελεί την Εθνική Συντονιστική Αρχή προς τους φορείς της ελληνικής δημόσιας διοίκησης σχετικά με τα έργα τεχνικής βοήθειας που χρηματοδοτούνται από την Γενική Διεύθυνση Μεταρρυθμίσεων της ΕΕ με τίτλο «Μέσο Τεχνικής Υποστήριξης - Technical Support Instrument» (TSI) μέσω των οποίων παρέχονται υπηρεσίες τεχνικής εμπειρογνωμοσύνης στα κράτη μέλη της ΕΕ για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση μεταρρυθμίσεων με τη μορφή συμβουλών πολιτικής, εμπειρογνωμοσύνης μελετών, καλών πρακτικών, επιμόρφωσης κλπ. Τέλος,

2.19 Ετήσια Σχέδια Δράσης - Ενοποιημένο Σχέδιο Κυβερνητικής Πολιτικής

Αναμφίβολα, ωστόσο, τον κεντρικότερο ρόλο στον τομέα του διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού επέχουν οι προβλέψεις του Ν. 4622/2019 αναφορικά με τη σύνταξη του ΕΣΚΥΠ και των ΕΣΔ των Υπουργείων. Ειδικότερα, το ΕΣΚΥΠ αποτυπώνει τον ετήσιο κυβερνητικό προγραμματισμό, τις προτεραιότητες, τις στρατηγικές, τους στόχους και τις συναφείς δράσεις. Παράλληλα, στο ΕΣΚΥΠ συμπεριλαμβάνονται οι απαραίτητες νομοθετικές ή κανονιστικές ρυθμίσεις στο πλαίσιο του ετήσιου ρυθμιστικού προγραμματισμού προκειμένου για την υλοποίησή των ανωτέρω κυβερνητικών πολιτικών και δράσεων, σε συνδυασμό με τον ετήσιο προγραμματισμό προσλήψεων ανθρώπινου δυναμικού της δημόσιας διοίκησης και τη βεβαίωση του αρμόδιου Υπουργού περί εναρμόνισής τους με τον κρατικό Προϋπολογισμό και το Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής. (Ν. 4622/2019, Α' 133)

Το ΕΣΚΥΠ διαμορφώνεται βάσει των ΕΣΔ των Υπουργείων, στα οποία αποτυπώνονται οι ετήσιοι στόχοι κάθε Υπουργείου καθώς και η σύνδεσή τους με τις γενικότερες κυβερνητικές στρατηγικές επιλογές. Οι εν λόγω στόχοι εξειδικεύονται σε δράσεις, έργα και ορόσημα με συγκεκριμένη πηγή χρηματοδότησης, αλλά και σαφές χρονοδιάγραμμα έναρξης και ολοκλήρωσης. Σημαντικά στοιχεία που προκύπτουν από τα ΕΣΔ αποτελούν οι αναφορές στις συναρμοδιότητες μεταξύ των Υπουργείων και των άλλων δημόσιων φορέων, καθώς και οι αποτυπώσεις των νομοθετικών ή άλλου είδους ρυθμίσεων προκειμένου για την υλοποίηση των στόχων, των δράσεων και των έργων στο πλαίσιο του γενικότερου ρυθμιστικού προγραμματισμού. (Ντζανάτος, 2020)

Παράλληλα, σημαντική καινοτομία του Ν. 4622/2019, στο πλαίσιο του συνολικότερου διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού, αποτελεί η κατάρτιση δράσεων, έργων και οροσήμων στα ΕΣΔ, τα οποία σχετίζονται με τους οριζόντιους στόχους και τις στρατηγικές επιλογές του κυβερνητικού έργου, τα οποία παρακολουθούνται από την ΓΓΣ, κατόπιν συνεργασίας με τα συναρμόδια Υπουργεία.

η ΓΓΣ αποτελεί το εθνικό σημείο αναφοράς για τους 17 Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ και έχει την ευθύνη της σύνταξης της εθελοντικής έκθεσης αξιολόγησης της χώρας από τον ΟΗΕ σε συνεργασία με τα αρμόδια Υπουργεία. (<https://gsco.gov.gr/>, Ημερομηνία ανάκτησης, Σεπτέμβριος 2024)

Χαρακτηριστικά παραδείγματα τέτοιων οριζόντιων σχεδίων αποτελούν τα Σχέδια για την προαγωγή της ισότητας των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων, για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης των παιδιών, για την προστασία των δικαιωμάτων του Παιδιού, για τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, για τις Γυναίκες, την Ειρήνη και την Ασφάλεια, για την Ισότητα των Φύλων κλπ., δράσεις οι οποίες ως κατεξοχήν οριζόντιου χαρακτήρα απαιτούν υψηλό βαθμό διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού μεταξύ των Υπουργείων. (www.gscso.gov.gr/, Ημερομηνία ανάκτησης, Σεπτέμβριος 2024)

Αναφορικά με τη διαδικασία κατάρτισης του ΕΣΚΥΠ και των ΕΣΔ των Υπουργείων, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 4622/2019, εντός του Μαΐου κάθε έτους, οι βασικές κυβερνητικές προτεραιότητες και οι στόχοι ανά τομέα πολιτικής και ανά Υπουργείο, όπως έχουν καθοριστεί στο Υπουργικό Συμβούλιο Προγραμματισμού και Αξιολόγησης του Κυβερνητικού Έργου του Απριλίου, αποστέλλονται στις Υπηρεσίες Συντονισμού των Υπουργείων, μαζί με οδηγίες κατάρτισης των ΕΣΔ του επόμενου έτους. Τα Υπουργεία με τη σειρά τους εκκινούν, βάσει των ανωτέρω κατευθυντήριων αρχών, τη σύνταξη των Προσχεδίων Δράσης τους, τα οποία περιλαμβάνουν τις στρατηγικές επιλογές, τους άξονες πολιτικής, τους στόχους, τις δράσεις και τα έργα που πρόκειται να εφαρμόσουν κατά το επόμενο έτος, πάντοτε σε συνάρτηση με τις γενικότερες κυβερνητικές προτεραιότητες, αλλά και με έτερα σημαντικά προγραμματικά κείμενα, όπως του κρατικού Προϋπολογισμού και του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Πολιτικής. (Ν. 4622/2019, Α' 133)

Στη συνέχεια, τα Προσχέδια Δράσης των Υπουργείων αποστέλλονται προς την Προεδρία της Κυβέρνησης για την απαραίτητη επεξεργασία τους μέχρι τα μέσα Ιουλίου. Κατά τη διάρκεια της συγκεκριμένης φάσης, οι υπηρεσίες της Προεδρίας της Κυβέρνησης εξετάζουν τα εν λόγω Προσχέδια Δράσης ως προς τη συμβατότητα τους με τον κρατικό Προϋπολογισμό, το Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Πολιτικής, καθώς και με τις κεντρικές κυβερνητικές κατευθυντήριες γραμμές, αλλά και για τυχόν αλληλοεπικαλύψεις και συναρμοδιότητες. Τέλος, βάσει των συγκεκριμένων Προσχεδίων Δράσης, η Προεδρία της Κυβέρνησης προετοιμάζει το Ενοποιημένο Προσχέδιο Κυβερνητικής Πολιτικής, το οποίο εισάγεται προς έγκριση στο Υπουργικό

Συμβούλιο Προγραμματισμού και Αξιολόγησης του Κυβερνητικού Έργου του Σεπτεμβρίου. (Ν. 4622/2019, Α' 133)

Μετά την έγκρισή τους, η Προεδρία της Κυβέρνησης αποστέλλει τα Προσχέδια Δράσης στις Υπηρεσίες Συντονισμού των Υπουργείων, οι οποίες ενσωματώνουν τις παρατηρήσεις και τα επιστρέφουν για νέο γύρο παρατηρήσεων, ο οποίος και ολοκληρώνεται μέχρι τις 15 Νοεμβρίου. Η Προεδρία της Κυβέρνησης συντάσσει το ΕΣΚΥΠ, το οποίο εγκρίνεται μαζί με τα ΕΣΔ των Υπουργείων από το Υπουργικό Συμβούλιο του Δεκεμβρίου. Τέλος, μετά την έγκρισή τους, το ΕΣΚΥΠ και τα ΕΣΔ των Υπουργείων, αναρτώνται στην κεντρική ιστοσελίδα της Προεδρίας της Κυβέρνησης, καθώς και στις ιστοσελίδες των Υπουργείων και είναι πλήρως προσβάσιμα. (Ν. 4622/2019, Α' 133)

Στο ίδιο πλαίσιο, θα πρέπει να επισημανθεί ότι εντός του έτους υλοποίησης των ΕΣΔ των Υπουργείων και του ΕΣΚΥΠ, παρέχεται και η δυνατότητα έγκρισης νέων πολιτικών ή δράσεων, τροποποίησης ή διόρθωσης των υφιστάμενων, καθώς και διαγραφής των ήδη εγκεκριμένων, εφόσον αυτές εγκριθούν από το Υπουργικό Συμβούλιο ή από τα αρμόδια συλλογικά κυβερνητικά όργανα. Στην περίπτωση αυτή, η Προεδρία της Κυβέρνησης συντάσσει Συμπληρωματικό Έγγραφο Τροποποίησης του ΕΣΚΥΠ, στο οποίο επεξηγεί τους λόγους των ανωτέρω τροποποιήσεων και το οποίο αναρτά στην ιστοσελίδα της. Αντίστοιχη δυνατότητα παρέχεται και για την αναθεώρηση των ΕΣΔ των Υπουργείων, κατόπιν συνεργασίας μεταξύ της Προεδρίας της Κυβέρνησης με τις Υπηρεσίες Συντονισμού των Υπουργείων. (www.gscso.gov.gr/, Ημερομηνία ανάκτησης, Σεπτέμβριος 2024)

Αναφορικά με το ειδικότερο περιεχόμενο των ΕΣΔ, σ' ένα πρώτο επίπεδο θα πρέπει να επισημανθεί ότι αυτά περιέχουν γενικές πληροφορίες αναφορικά με το εκάστοτε Υπουργείο, όπως την ταυτότητα του, δηλαδή τη βασική διοικητική του δομή και τη λίστα οργανισμών, δομών, φορέων και μονάδων που εποπτεύονται από αυτό ή αποτελούν αντικείμενο διαχείρισής του, τον αριθμό των υπαλλήλων του, καθώς και στοιχεία του προϋπολογισμού του. Επιπρόσθετα, το ΕΣΔ περιέχει πληροφορίες αναφορικά με την αποστολή του Υπουργείου, καθώς και την ανάλυση των σημαντικότερων προκλήσεων μέσω της χρήσης της μεθοδολογίας PESTEL (Political, Economic, Social, Technological, Environmental and Legal), η οποία έχει ως βασικό

στόχο την ανάλυση πτυχών του περιβάλλοντος, οι οποίες επηρεάζουν τη λειτουργία ενός οργανισμού. (www.gscs.gov.gr/, Ημερομηνία ανάκτησης, Σεπτέμβριος 2024)

Το πιο σημαντικό μέρος όμως των ΕΣΔ αναφορικά με τον διυπουργικό κυβερνητικό συντονισμό αποτελεί αυτό της αποτύπωσης των γενικότερων στόχων και των ειδικότερων δράσεων και έργων των Υπουργείων, με συγκεκριμένα ορόσημα, για τα οποία υπάρχει ξεκάθαρη εικόνα αναφορικά με την αρμοδιότητα της εκάστοτε Γενικής Γραμματείας και της κάθε υπηρεσιακής οργανικής μονάδας και του κάθε εποπτευόμενου φορέα, καθώς και σαφής αναφορά στις διάφορες πηγές χρηματοδότησης, καθώς και χρονοπρογραμματισμός με συγκεκριμένες ημερομηνίες έναρξης και λήξης. (www.gscs.gov.gr/, Ημερομηνία ανάκτησης, Σεπτέμβριος 2024)

Ειδικότερα, αναφορικά με τους Στόχους στα ΕΣΔ των Υπουργείων θα πρέπει να επισημανθεί ότι υπάρχει σαφής σύνδεση με μία ή περισσότερες από τις γενικότερες κυβερνητικές στρατηγικές επιλογές, οι οποίες βρίσκονται σε επίπεδο υπερκείμενο των Στόχων. Επιπρόσθετα, οι διάφοροι Στόχοι των ΕΣΔ επιμερίζονται περαιτέρω σε ποσοτικούς και ποιοτικούς δείκτες, με συγκεκριμένες τιμές, η επίτευξη ή μη των οποίων αποτελεί ένα ασφαλές μέτρο επαλήθευσης της ολοκλήρωσης ή μη του εν λόγω Στόχου, αλλά και των προσδοκώμενων αποτελεσμάτων του. Παράλληλα, οι Στόχοι επιμερίζονται σε ειδικότερες δράσεις, οι οποίες συμβάλλουν στην επίτευξη των Στόχων, ενώ με τη σειρά τους οι δράσεις διαρθρώνονται σε επιμέρους έργα, τα οποία συμβάλλουν στην επίτευξη των δράσεων. Στο τελευταίο μέρος των ΕΣΔ περιέχεται ένα κομμάτι αφιερωμένο στον ρυθμιστικό προγραμματισμό του εκάστοτε Υπουργείου, στο οποίο παρέχονται σαφή στοιχεία αναφορικά με την προγραμματισμένη πρωτογενή και δευτερογενή νομοθεσία του έτους, καθώς και για το χρόνο της προγραμματισμένης κατάθεσης της εκάστοτε νομοθετικής παρέμβασης. (www.gscs.gov.gr/, Ημερομηνία ανάκτησης, Σεπτέμβριος 2024)

Παράλληλα, θα πρέπει να σημειωθεί ότι η επιτυχής ολοκλήρωση των έργων των ΕΣΔ των Υπουργείων συνδέθηκε από την παρούσα κυβέρνηση και με τη θεσμοθέτηση ενός συστήματος κινήτρων και ανταμοιβής (bonus). Ειδικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 23 του Ν. 4940/2022, μετά την έκδοση σχετικής ΠΥΣ, κατόπιν εισήγησης του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και του Υπουργείου

Εσωτερικών, το εκάστοτε Υπουργείο ή και ο εποπτευόμενος φορέας του λαμβάνει το ποσό που αντιστοιχεί στην ανταμοιβή των υπαλλήλων τους, οι οποίοι υλοποιούν έργα, τα οποία εντάσσονται στα ΕΣΔ και στο ΕΣΚΥΠ, εφόσον έχει επιτύχει συνολικά κατ' ελάχιστον την ολοκλήρωση των 12 εκ των 20 ή 13 εκ των 21 έργων τους (συμπεριλαμβανομένου δηλαδή ειδικού πεδίου για τα στελέχη της Υπηρεσίας Συντονισμού, ως αναγνώρισης της συμβολής τους στον γενικότερο συντονισμό), μέσω της επίτευξης κατά 100% των ειδικότερων οροσήμων τους.³ (Ν. 4940/2019, Α' 112)

Επιπρόσθετα, κατά τον μήνα Δεκέμβριο κάθε έτους, βάσει των ΕΣΔ των Υπουργείων, δημοσιεύεται και η ετήσια Έκθεση Ρυθμιστικής Παραγωγής και Αξιολόγησης, η οποία συντάσσεται από την Προεδρία της Κυβέρνησης και περιέχει όλες τις νομοθετικές και κανονιστικές ρυθμίσεις που έχουν προγραμματιστεί για να υλοποιηθούν εντός του επόμενου εξαμήνου, τις αλλαγές που θα επιφέρουν, την αξιολόγηση της εφαρμογής των ανωτέρω ρυθμίσεων, καθώς και τη κωδικοποιημένη νομοθεσία. (www.gscso.gov.gr/, Ημερομηνία ανάκτησης, Σεπτέμβριος 2024)

Τέλος, θα πρέπει να σημειωθεί ότι η παρακολούθηση του συνολικού κυβερνητικού έργου και κατ' επέκταση του γενικότερου διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού διευκολύνεται αφενός με την ενημέρωση από την ΓΓΣ του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος «ΜΑΖΙ» και αφετέρου με την κατά μήνα αξιολόγηση της πορείας υλοποίησης των έργων και των οροσήμων του ΕΣΚΥΠ και των ΕΣΔ των Υπουργείων, προκειμένου για τη διαπίστωση του βαθμού επίτευξης ή μη τόσο των γενικότερων κυβερνητικών στόχων, όσο και των ειδικότερων δράσεων, έργων και οροσήμων, αλλά και των τυχόν αλληλοεπικαλύψεων και συναρμοδιοτήτων μεταξύ των Υπουργείων. (Χατζηπαναγιώτου, 2021)

³ Είναι ενδεικτικό το γεγονός ότι σύμφωνα με τις ειδικότερες διατάξεις του Ν. 4940/2022, εκτός από τους υπαλλήλους, οι οποίοι ασχολούνται με την επίτευξη των έργων των ΕΣΔ των Υπουργείων, bonus λαμβάνουν και οι υπάλληλοι των Γενικών Διευθύνσεων Οικονομικών Υπηρεσιών των Υπουργείων, οι υπάλληλοι που ασχολούνται με την υλοποίηση των έργων του ΕΣΠΑ και του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, καθώς και οι δικαστικοί υπάλληλοι. (Ν. 4940/2022, Α' 112).

Κεφάλαιο 3: Η εφαρμογή των διατάξεων του Ν. 4622/2019 αναφορικά με τον διυπουργικό κυβερνητικό συντονισμό στην ειδικότερη περίπτωση του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού

3.1 Εσωτερική διάρθρωση του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού

Το Υπουργείο Παιδείας αποτελεί ένα από τα παλαιότερα Υπουργεία της χώρας, καθώς διαθέτει αδιάλειπτη λειτουργία ήδη από την περίοδο της Επανάστασης του 1821, ως Γραμματεία των Εκκλησιαστικών και της Δημοσίου Εκπαιδύσεως. Κατά τη σύγχρονη περίοδο της Μεταπολίτευσης, οι σταθεροί τομείς πολιτικής του Υπουργείου αποτέλεσαν αυτοί της Παιδείας και των Θρησκευμάτων, ενώ κατά καιρούς προστέθηκαν στις αρμοδιότητες του οι πολιτικές της Διά Βίου Μάθησης, της Έρευνας, του Πολιτισμού και του Αθλητισμού. (Ζέρβας, 2020)

Κατά τη σημερινή περίοδο διακυβέρνησης της χώρας από την ΝΔ μετά τις εκλογές του 2019, θα πρέπει να σημειωθεί ότι ο τομέας της Έρευνας αποσπάστηκε από το Υπουργείο Παιδείας και ενσωματώθηκε στο Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων, όπου παραμένει μέχρι και σήμερα. Επίσης, μετά τις εκλογές του 2023, ο τομέας της Νεολαίας αποσπάστηκε από το Υπουργείο Παιδείας και ενσωματώθηκε στο νεοσύστατο Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας. Ταυτοχρόνως, στο Υπουργείο Παιδείας ενσωματώθηκε ο τομέας του Αθλητισμού, ο οποίος αποσπάστηκε από το Υπουργείο Πολιτισμού με αποτέλεσμα η σημερινή ονομασία του να έχει διαμορφωθεί σε Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού (ΥΠΑΙΘΑ). (ΠΔ 77, Α' 130, 2023)

Αναφορικά με την εσωτερική του διάρθρωση, το ΥΠΑΙΘΑ σύμφωνα με τον Οργανισμό του, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει έως σήμερα, αποτελείται από το Γραφείο Υπουργού, το Γραφείο Αναπληρωτή Υπουργού, αρμόδιου για θέματα Αθλητισμού, το Γραφείο Υφυπουργού, αρμόδιου για θέματα Πρωτοβάθμιας, Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και Ειδικής Αγωγής και το Γραφείο Υφυπουργού, αρμόδιου για θέματα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Διά Βίου Μάθησης. Επίσης, αποτελείται από τη Γενική Γραμματεία Πρωτοβάθμιας,

Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και Ειδικής Αγωγής (ΓΤΑΒΕΕΑ), τη Γενική Γραμματεία Ανώτατης Εκπαίδευσης (ΓΤΑΕ), τη Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Διά Βίου Μάθησης (ΓΤΕΕΚΔΒΜ), τη Γενική Γραμματεία Θρησκευμάτων (ΓΤΘ), καθώς και από το 2023 τη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού (ΓΤΑ), ενώ το 2022 επελέγη και τοποθετήθηκε και ο Υπηρεσιακός Γραμματέας του ΥΠΑΙΘΑ. (ΠΔ 18, Α' 31, 2018)

Αναφορικά με τις εσωτερικές υπηρεσιακές μονάδες του ΥΠΑΙΘΑ, υπό τον Υπουργό Παιδείας υπάγονται η Γενική Διεύθυνση Ψηφιακών Συστημάτων, Υποδομών και Εξετάσεων, η Μονάδα Εσωτερικού Ελέγχου, το Τμήμα Κοινοβουλευτικού Ελέγχου, το Τμήμα Νομοθετικής Πρωτοβουλίας, το Γραφείο Επιστημονικών Συμβούλων και το Γραφείο Τύπου. (ΠΔ 18, Α' 31, 2018)

Αντίστοιχα, υπό τον Αναπληρωτή Υπουργό Αθλητισμού υπάγονται το Αυτοτελές Τμήμα Νομοθετικής Επεξεργασίας και Κοινοβουλευτικού Ελέγχου για θέματα Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού, το Αυτοτελές Τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου και Ελέγχου Εποπτευομένων Φορέων της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού, το Αυτοτελές Τμήμα Γραμματείας Επιτροπής Επαγγελματικού Αθλητισμού και το Αυτοτελές Τμήμα Τύπου και Δημοσίων Σχέσεων. (ΠΔ 4, Α' 7, 2018)

Υπό τον Γενικό Γραμματέα Πρωτοβάθμιας, Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και Ειδικής Αγωγής υπάγονται η Γενική Διεύθυνση Σπουδών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, η Γενική Διεύθυνση Διεθνών, Ευρωπαϊκών Θεμάτων, Παιδείας Ομογενών και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης, η Αυτοτελής Διεύθυνση Ιδιωτικής Εκπαίδευσης και το Αυτοτελές Τμήμα Συντονισμού και Παρακολούθησης Εκπαίδευσης Προσφύγων. Υπό τον Γενικό Γραμματέα Ανώτατης Εκπαίδευσης υπάγεται η Γενική Διεύθυνση Ανώτατης Εκπαίδευσης. Υπό τον Γενικό Γραμματέα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Διά Βίου Μάθησης υπάγεται η Γενική Διεύθυνση Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης, Διά Βίου Μάθησης και το Αυτοτελές Τμήμα Εφαρμογής της Ευρωπαϊκής Νομοθεσίας. Υπό τον Γενικό Γραμματέα Θρησκευμάτων υπάγονται η Διεύθυνση Θρησκευτικής Διοίκησης και η Διεύθυνση Θρησκευτικής Εκπαίδευσης και Διαθρησκευτικών Σχέσεων. Τέλος, υπό τον Γενικό Γραμματέα Αθλητισμού υπάγεται η Γενική Διεύθυνση Οργάνωσης Αθλητισμού. (ΠΔ 18, Α' 31, 2018)

Υπό τον Υπηρεσιακό Γραμματέα υπάγονται η Γενική Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών, η Γενική Διεύθυνση Ανθρώπινου Δυναμικού, η Γενική Διεύθυνση Εκπαιδευτικού Προσωπικού Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, η Γενική Διεύθυνση Στρατηγικού Σχεδιασμού, Προγραμματισμού και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, η Αυτοτελής Διεύθυνση Συγκέντρωσης, Υποβολής Παραστατικών και Λοιπών Θεμάτων, και το Αυτοτελές Τμήμα Ανθρώπινου Δυναμικού Περιφερειακών Διευθύνσεων και Διευθύνσεων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. (ΠΔ 18, Α' 31, 2018)

Επιπρόσθετα, θα πρέπει να σημειωθεί ότι υπό την αρμοδιότητα του ΥΠΑΙΘΑ τελούν τα Γενικά Αρχεία του Κράτους (ΓΑΚ), το Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών (ΙΚΥ), η Ακαδημία Αθηνών και η Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδας (ΕΒΕ). Επίσης, ως περιφερειακές υπηρεσίες του ΥΠΑΙΘΑ συγκαταλέγονται οι 13 Περιφερειακές Διευθύνσεις Εκπαίδευσης, οι 58 Διευθύνσεις Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης και οι 58 Διευθύνσεις Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, τα 71 Κέντρα Διεπιστημονικής Αξιολόγησης, Συμβουλευτικής και Υποστήριξης (ΚΕΔΑΣΥ), τα 51 Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης για την Αειφορία (ΚΕΠΕΑ), περίπου 14.000 σχολικές μονάδες Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, 14 Συντονιστικά Γραφεία Εκπαίδευσης Εξωτερικού, 78 Εργαστηριακά Κέντρα Φυσικών Επιστημών (Ε.Κ.Φ.Ε.), το Γραφείο Μειονοτικής Εκπαίδευσης της Περιφερειακής Διεύθυνσης Εκπαίδευσης Ανατολικής Μακεδονίας–Θράκης, 4 Ανώτατες Εκκλησιαστικές Ακαδημίες, Εκκλησιαστικά Γυμνάσια και Λύκεια, οι Μουφτείες Κομοτηνής, Ξάνθης και Διδυμοτείχου, καθώς και οι Δημόσιες Σχολές Ανώτερης Επαγγελματικής Κατάρτισης (πρώην ΙΕΚ νυν ΣΑΕΚ). (ΠΔ 18, Α' 31, 2018)

Ως εποπτευόμενοι φορείς του ΥΠΑΙΘΑ, υπό το καθεστώς των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ) συγκαταλέγονται οι 45 Δημόσιες Βιβλιοθήκες, οι περιφερειακές υπηρεσίες των ΓΑΚ, τα 24 ΑΕΙ, πλήρως αυτοδιοικούμενα, καθώς και 1 Ίδρυμα του τεχνολογικού τομέα της Ανώτατης Εκπαίδευσης, η Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (ΑΣΠΑΙΤΕ), το Ελληνικό Ινστιτούτο Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Σπουδών Βενετίας, με συντρέχουσα εποπτεία με το ΥΠΕΞ, ο Διεπιστημονικός Οργανισμός Αναγνώρισης Τίτλων Ακαδημαϊκών και Πληροφόρησης (ΔΟΑΤΑΠ), η Σιβιτανίδειος Δημόσια Σχολή Τεχνών και Επαγγελμάτων, Εκκλησιαστικά ΝΠΔΔ, φοιτητικές λέσχες, ειδικά ταμεία των ΑΕΙ,

πανεπιστημιακά νοσοκομεία, Εθνικά Γυμναστήρια, Ιερές Μητροπόλεις, Θρησκευτικές Κοινότητες κλπ. (www.ypes.gr. Ημερομηνία Ανάκτησης, Σεπτέμβριος 2024)

Ως εποπτευόμενοι φορείς του ΥΠΑΙΘΑ, υπό το καθεστώς των Νομικών Προσώπων Ιδιωτικού Δικαίου (ΝΠΙΔ) συγκαταλέγονται το Ίδρυμα Νεολαίας και Δια Βίου Μάθησης (ΙΝΕΔΙΒΙΜ), ο Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΕΟΠΠΕΠ), το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ), το Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «Διόφαντος» (ΙΤΥΕ), το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας (ΚΕΓ), η Κοργιαλένειος Βιβλιοθήκη Αργοστολίου, 15 Ερευνητικά Πανεπιστημιακά Ινστιτούτα, η Διοικούσα Επιτροπή του Ισλαμικού Τεμένους Αθηνών, το Σώμα Ελλήνων Προσκόπων κλπ. (www.ypes.gr. Ημερομηνία Ανάκτησης, Σεπτέμβριος 2024)

Ως εποπτευόμενοι φορείς του ΥΠΑΙΘΑ, υπό το καθεστώς των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ), στον τομέα αρμοδιότητας Αθλητισμού, υπάγονται η Φύλιππος Ένωση Ελλάδος, το Εθνικό Αθλητικό Κέντρο Νεότητας Αγίου Κοσμά, το Εθνικό Σκοπευτήριο Βύρωνα, το Εθνικό Στάδιο «Καυτατζόγλειο» Θεσσαλονίκης, το Εθνικό Αθλητικό Κέντρο Λάρισας, το Εθνικό Στάδιο Κομοτηνής «Πανθρακικό», το Εθνικό Αθλητικό Κέντρο Ηρακλείου, το Πανηπειρωτικό Εθνικό Αθλητικό Κέντρο Ιωαννίνων, το Πανπελοποννησιακό Εθνικό Αθλητικό Κέντρο Πατρών, το Εθνικό Αθλητικό Κέντρο Χανίων, το Εθνικό Αθλητικό Κέντρο Κέρκυρας, το Εθνικό Χιονοδρομικό Κέντρο Βασιλίτσας, το Εθνικό Χιονοδρομικό Κέντρο Σελίου, το Εθνικό Στάδιο Ναύπακτου «Παπαχαραλάμπειο», τα Εθνικά Αθλητικά Κέντρα Θεσσαλονίκης, το Εθνικό Αθλητικό Προπονητικό Κέντρο Ολυμπιακού Χωριού και η Επιτροπή Επαγγελματικού Αθλητισμού. (ΠΔ 4, Α' 7, 2018)

Ως εποπτευόμενοι φορείς του ΥΠΑΙΘΑ, υπό το καθεστώς των Νομικών Προσώπων Ιδιωτικού Δικαίου (ΝΠΙΔ), στον τομέα αρμοδιότητας Αθλητισμού, υπάγονται το Ολυμπιακό Αθλητικό Κέντρο Αθηνών (ΟΑΚΑ), το Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας (ΣΕΦ), ο Εθνικός Οργανισμός Καταπολέμησης του Ντόπινγκ (ΕΟΚΑΝ), η Ελληνική Ολυμπιακή Επιτροπή (ΕΟΕ), το Ινστιτούτο Επιμόρφωσης Αθλητικών Στελεχών, οι Αθλητικές Ομοσπονδίες της χώρας κλπ. (www.ypes.gr. Ημερομηνία Ανάκτησης, Σεπτέμβριος 2024)

Ως Ανεξάρτητες Αρχές, τέλος, στον χώρο της εκπαίδευσης λειτουργούν η Αρχή Διασφάλισης της Ποιότητας στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (ΑΔΙΠΠΔΕ), ο Εθνικός Οργανισμός Εξετάσεων (ΕΟΕ) και η Εθνική Αρχή Ανώτατης Εκπαίδευσης (ΕΘΑΑΕ). (www.ypes.gr. Ημερομηνία Ανάκτησης, Σεπτέμβριος 2024)

3.2 Η εφαρμογή των διατάξεων του Ν. 4622/2019 στην ειδικότερη περίπτωση του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού

3.2.1 Υπηρεσιακός Γραμματέας και Υπηρεσία Συντονισμού του ΥΠΑΙΘΑ

Η ανωτέρω εσωτερική διάρθρωση του ΥΠΑΙΘΑ, αναμφίβολα, αποκαλύπτει μία εικόνα ενός πολυδαίδαλου Υπουργείου με πολύ σημαντικούς, αλλά ταυτόχρονα και αρκετά εκτεταμένους τομείς πολιτικής, αναδεικνύοντας ως ιδιαίτερα σημαντική την ανάγκη ενδουπηρεσιακού και διυπουργικού συντονισμού τους, προκειμένου για την άρτια επιτέλεση της πληθώρας των αρμοδιοτήτων τους.

Αναφορικά με τις διατάξεις του Ν. 4622/2019 και την ειδικότερη εφαρμογή τους στην περίπτωση του ΥΠΑΙΘΑ, σ' ένα πρώτο επίπεδο θα πρέπει να επισημανθεί ότι η μη έγκαιρη ενεργοποίηση βασικών δομών και θεσμών του εν λόγω νόμου καθόρισε σε σημαντικό βαθμό την απόλυτη κυριαρχία των στελεχών των Γραφείων της πολιτικής ηγεσίας αναφορικά με τα διάφορα μέσα και εργαλεία του διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού.

Ειδικότερα, η μη ύπαρξη αφενός Υπηρεσιακού Γραμματέα του ΥΠΑΙΘΑ, μέχρι τα τέλη του 2022, και αφετέρου Υπηρεσίας Συντονισμού του ΥΠΑΙΘΑ και κατ' επέκταση εξειδικευμένων υπαλλήλων του κλάδου επιτελικών στελεχών, μέχρι και τον Ιούλιο του 2024, είχε ως αποτέλεσμα η σύνταξη των ΕΣΔ του ΥΠΑΙΘΑ και του ΕΣΚΥΠ, καθώς και η παρακολούθηση της εφαρμογής τους, να αποτελέσει αντικείμενο ενασχόλησης αποκλειστικά των στελεχών των Γραφείων Υπουργού, των Υφυπουργών και των Γενικών Γραμματέων του ΥΠΑΙΘΑ, κατά λόγο αρμοδιότητας, σε συνεργασία με τις αντίστοιχες υπηρεσιακές οργανικές μονάδες και τους εποπτευόμενους φορείς.

Παράλληλα, θα πρέπει να επισημανθεί ότι τα στελέχη των Γραφείων της πολιτικής ηγεσίας του ΥΠΑΙΘΑ ασχολούνταν και με τα υπόλοιπα εργαλεία και μέσα διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού, βάσει των διατάξεων του Ν. 4622/2019.

Ειδικότερα, την κατάρτιση των εβδομαδιαίων και μηνιαίων απολογισμών προς την ΓΓΣ, την ενημέρωση του «ΜΑΖΙ» αναφορικά με την πορεία υλοποίησης των δράσεων, των έργων και των οροσίων των ΕΣΔ του ΥΠΑΙΘΑ και του ΕΣΚΥΠ, την παρακολούθηση της δευτερογενούς νομοθεσίας και των υποθέσεων παραβάσεων του ενωσιακού δικαίου, καθώς και τη συμμετοχή τους στην Πολιτική Επιτροπή Παρακολούθησης Δημοσίων Πολιτικών, για θέματα αρμοδιότητας του ΥΠΑΙΘΑ.

Αναφορικά με τον Υπηρεσιακό Γραμματέα του ΥΠΑΙΘΑ, η σχετική προκήρυξη για το σύνολο των Υπουργείων εκδόθηκε από το ΑΣΕΠ τον Νοέμβριο του 2019. Ωστόσο, στην περίπτωση του ΥΠΑΙΘΑ, η επιλεγείσα το 2020 Υπηρεσιακή Γραμματέας δεν ανέλαβε τα νέα της καθήκοντα με αποτέλεσμα την επαναπροκήρυξη της εν λόγω θέσης αποκλειστικά για το ΥΠΑΙΘΑ και τελικά την επιλογή του νυν Υπηρεσιακού Γραμματέα στα τέλη του 2022, σχεδόν δύο χρόνια μετά από τότε που είχαν αναλάβει οι ομόλογοι του στα υπόλοιπα Υπουργεία. (ΥΑ, Υ.Ο.Δ.Δ. 1042, 2022)

Παράλληλα, ο νέος Υπηρεσιακός Γραμματέας του ΥΠΑΙΘΑ κατά την πρώτη χρονιά της θητείας του έδωσε προτεραιότητα στην αποσαφήνιση των καθηκόντων του σε σχέση με τις αρμοδιότητες του Υπουργού και των υπολοίπων Γενικών Γραμματέων αναφορικά με τις υπηρεσιακές οργανικές μονάδες του Υπουργείου. Επιπρόσθετα, ο Υπηρεσιακός Γραμματέας του ΥΠΑΙΘΑ προέβη στην εκχώρηση δικαιωμάτων υπογραφής ατομικών διοικητικών πράξεων προς υφιστάμενα διοικητικά όργανα, βάσει των ειδικότερων διατάξεων του Ν. 4622/2019. (ΑΥΓ, Β' 6865, 2022 και Β' 224, 2023)

Αναφορικά με τις αρμοδιότητες συντονισμού, θα πρέπει να επισημανθεί ότι παρά τις ενέργειες του Υπηρεσιακού Γραμματέα του ΥΠΑΙΘΑ, εντούτοις δεν κατέστη δυνατή η άμεση και έγκαιρη συγκρότηση της Υπηρεσίας Συντονισμού του ΥΠΑΙΘΑ, της υπηρεσιακής οργανικής μονάδας εξαιρετικής σημασίας για την άρτια επιτέλεση των συντονιστικών αρμοδιοτήτων του, βάσει των διατάξεων του Ν. 4622/2019, ενδεχομένως λόγω του γεγονότος ότι το 2023 αποτέλεσε εκλογική χρονιά, και μάλιστα δύο εκλογικών αναμετρήσεων. Τελικά, η Υπηρεσία Συντονισμού του ΥΠΑΙΘΑ

συγκροτήθηκε τον Ιούλιο του 2024, σχεδόν τέσσερα χρόνια μετά από τότε που είχε θεσμοθετηθεί στα υπόλοιπα Υπουργεία.⁴ (ΥΑ, Β' 3785, 2024)

Στο ίδιο πλαίσιο, θα πρέπει να σημειωθεί ότι ισχυρός μοχλός πίεσης για τη συγκρότηση της Υπηρεσίας Συντονισμού του ΥΠΑΙΘΑ, πέρα από τις ειδικότερες ενέργειες του Υπηρεσιακού Γραμματέα του Υπουργείου, αποτέλεσε η απόφαση της πολιτικής ηγεσίας του Υπουργείου Εσωτερικών αναφορικά με την ενεργοποίηση των υπαλλήλων του διυπουργικού κλάδου επιτελικών στελεχών, τον Ιούνιο του 2024, οι οποίοι, βάσει των διατάξεων του Ν. 4622/2019, θα έπρεπε να τοποθετηθούν υποχρεωτικά στις Υπηρεσίες Συντονισμού των Υπουργείων. Συνεπώς, στην περίπτωση του ΥΠΑΙΘΑ ανέκυπτε ιδιαίτερα σοβαρό ζήτημα αναφορικά με την μη ύπαρξη της αρμόδιας οργανικής υπηρεσιακής μονάδας τοποθέτησης των υπαλλήλων του εν λόγω κλάδου. Τελικά, μετά τη συγκρότηση της Υπηρεσίας Συντονισμού του ΥΠΑΙΘΑ, τον Ιούλιο του 2024, ταυτόχρονα έλαβε χώρα και η τοποθέτηση των υπαλλήλων του κλάδου επιτελικών στελεχών στο εν λόγω Υπουργείο. (ΥΑ, Β' 3785, 2024)

Ειδικότερα, η Υπηρεσία Συντονισμού του ΥΠΑΙΘΑ συστάθηκε βάσει των ειδικότερων διατάξεων του Ν. 4622/2019, σε επίπεδο Διεύθυνσης, υπαγόμενη απευθείας στον Υπηρεσιακό Γραμματέα του Υπουργείου. Κύρια αποστολή της αποτελεί ο συντονισμός όλων των υπηρεσιών του ΥΠΑΙΘΑ και των εποπτευόμενων φορέων του αναφορικά με τη σύνταξη, την παρακολούθηση και την εφαρμογή των ΕΣΔ και του ΕΣΚΥΠ. Επιπρόσθετα, κύρια καθήκοντα της αποτελούν η εφαρμογή των αρχών και των εργαλείων καλής νομοθέτησης και η έγκαιρη ανταπόκριση των υπηρεσιών του ΥΠΑΙΘΑ στις διάφορες διαδικασίες κοινοβουλευτικού ελέγχου. Επιπρόσθετα, η Υπηρεσία Συντονισμού του ΥΠΑΙΘΑ αποτελεί τον σύνδεσμο ανάμεσα στο Υπουργείο και τις Γενικές Γραμματείες της Προεδρίας της Κυβέρνησης με σκοπό την υποστήριξη του συντονισμού των επιμέρους κυβερνητικών πολιτικών. (ΥΑ, Β' 3785, 2024)

⁴ Τον Ιούλιο του 2024, συγκροτήθηκε και η Υπηρεσία Συντονισμού του νεοσύστατου Υπουργείου Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας. Επισημαίνεται ότι τα Υπουργεία Εξωτερικών, Εθνικής Άμυνας, Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής και Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας, εξαιρούνται, εκ του νόμου, από τη σύσταση Υπηρεσιών Συντονισμού, λόγω της ειδικότερης φύσης των αρμοδιοτήτων τους. (www.gscg.gov.gr. Ημερομηνία ανάκτησης, Σεπτέμβριος 2024).

Επιπρόσθετα, η Υπηρεσία Συντονισμού του ΥΠΑΙΘΑ διαρθρώνεται σε 2 Γραφεία, επιπέδου Τμήματος. Αφενός το Γραφείο Συντονισμού Δημοσίων Πολιτικών, το οποίο ασκεί τον συντονισμό όλων των υπηρεσιών του ΥΠΑΙΘΑ προκειμένου για τη σύνταξη του ΕΣΔ και την παρακολούθηση της εφαρμογής του, και την υποστήριξη της πολιτικής ηγεσίας κατά τη συμμετοχή τους στα αρμόδια κυβερνητικά όργανα ή υπερεθνικούς και διεθνείς οργανισμούς σε συνεργασία με τις αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου. Επίσης, τον ορισμό υπηρεσιακών παραγόντων για τη συμμετοχή σε ομάδες εργασίας ή άλλα συλλογικά όργανα της Προεδρίας της Κυβέρνησης ή άλλων Υπουργείων ή του ίδιου Υπουργείου, την παρακολούθηση της δραστηριότητας των εκπροσώπων του Υπουργείου σε υπερεθνικούς ή διεθνείς οργανισμούς, συλλογικά όργανα, συνέδρια, φόρουμ σε συνεργασία με τις κατά περίπτωση αρμόδιες υπηρεσίες. Τέλος, τον συντονισμό των υπηρεσιών του Υπουργείου για την έγκαιρη σύνταξη κειμένων με τις προτεραιότητες του φορέα στο πλαίσιο της κατάρτισης της επεξηγηματικής έκθεσης του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Προσαρμογής και της εισηγητικής έκθεσης του κρατικού Προϋπολογισμού. (ΥΑ, Β' 3785, 2024)

Αφετέρου το Γραφείο Νομικών και Κοινοβουλευτικών Θεμάτων, το οποίο ασκεί τον συντονισμό των υπηρεσιών του ΥΠΑΙΘΑ σχετικά με την εφαρμογή των αρχών και των εργαλείων καλής νομοθέτησης κατά την νομοπαρασκευαστική διαδικασία, την αξιολόγηση των νομοθετικών και κανονιστικών ρυθμίσεων, καθώς και την έγκαιρη και ουσιαστική ανταπόκριση του Υπουργείου στον κοινοβουλευτικό έλεγχο και για τις σχέσεις ευρύτερα του Υπουργείου με τη Βουλή. Επίσης, τον συντονισμό για τη διενέργεια διαβουλεύσεων επί σχεδίων νόμων ή κανονιστικών διαταγμάτων, καθώς και για την οργάνωση και υποστήριξη ομάδων διαβούλευσης με κοινωνικούς φορείς και εκπροσώπους της κοινωνίας των πολιτών για κάθε θέμα αρμοδιότητας του Υπουργείου. (ΥΑ, Β' 3785, 2024)

Η ανωτέρω περιγραφή των επιμέρους καθηκόντων των 2 Γραφείων της Υπηρεσίας Συντονισμού του ΥΠΑΙΘΑ ουσιαστικά επαναλαμβάνει τις αρμοδιότητες του άρθρου 38 του Ν. 4622/2019 περί Υπηρεσιών Συντονισμού των Υπουργείων. Τα πιο ενδιαφέροντα στοιχεία, ωστόσο, στην ειδικότερη περίπτωση του ΥΠΑΙΘΑ αφορούν την μεταφορά αρμοδιοτήτων από υφιστάμενες υπηρεσιακές οργανικές μονάδες του ΥΠΑΙΘΑ στα 2 νεοσυσταθέντα Γραφεία της Υπηρεσίας Συντονισμού.

Ειδικότερα, σύμφωνα με την ανωτέρω αναφερομένη υπουργική απόφαση, στο Γραφείο Συντονισμού Δημοσίων Πολιτικών της Υπηρεσίας Συντονισμού μεταφέρθηκε μέρος μόνο των αρμοδιοτήτων του Τμήματος Α΄ Συντονισμού και Προγραμματισμού Πολιτικών της Διεύθυνσης Στρατηγικού Σχεδιασμού και Συντονισμού της Γενικής Διεύθυνσης Στρατηγικού Σχεδιασμού, Προγραμματισμού και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης του ΥΠΑΙΘΑ και ειδικότερα η αρμοδιότητα του αναφορικά με τη σύνταξη του Ετήσιου Προγράμματος Δράσης του Υπουργείου. (ΥΑ, Β΄ 3785, 2024)

Το συγκριτικά όμως μεγαλύτερο μέρος αρμοδιοτήτων εκ μέρους υφιστάμενων οργανικών υπηρεσιακών μονάδων του ΥΠΑΙΘΑ μεταφέρθηκε στο Γραφείο Νομικών και Κοινοβουλευτικών Θεμάτων της Υπηρεσίας Συντονισμού. Ειδικότερα, σύμφωνα με την ανωτέρω αναφερομένη υπουργική απόφαση, στο εν λόγω Γραφείο μεταφέρθηκε το σύνολο των αρμοδιοτήτων του πρώην Αυτοτελούς Τμήματος Κοινοβουλευτικού Ελέγχου του Υπουργείου Παιδείας. Επίσης, μεταφέρθηκε σημαντικό μέρος των αρμοδιοτήτων του Αυτοτελούς Τμήματος Νομοθετικής Πρωτοβουλίας του Υπουργείου Παιδείας και συγκεκριμένα η συμμετοχή στον σχεδιασμό των νομοθετικών και κανονιστικών ρυθμίσεων αρμοδιότητας του Υπουργείου και στην κατάρτιση των νομοσχεδίων που αναθέτει σε αυτό ο Υπουργός, η παροχή της αναγκαίας τεχνογνωσίας στις υπηρεσίες που αναλαμβάνουν την εκπόνηση ή την απλούστευση ρυθμίσεων με σκοπό την τήρηση των αρχών καλής νομοθέτησης και η σύνταξη σε συνεργασία με τις αρμόδιες Υπηρεσίες της Ανάλυσης Συνεπειών Ρύθμισης. Επιπρόσθετα, η μέριμνα για τη διενέργεια κοινωνικού διαλόγου και διαβουλεύσεων με εκπροσώπους των κοινωνικών φορέων και των ενδιαφερόμενων ομάδων, η συλλογή, ταξινόμηση και προώθηση στην Κεντρική Επιτροπή Κωδικοποίησης της Προεδρίας της Κυβέρνησης κωδικοποιούμενων ρυθμίσεων, η σύνταξη, σε συνεργασία με τις αρμόδιες υπηρεσίες, της έκθεσης αξιολόγησης αποτελεσμάτων εφαρμογής ρυθμίσεων, καθώς και η συμμετοχή στις νομοπαρασκευαστικές επιτροπές του ΥΠΑΙΘΑ και η τήρηση του ηλεκτρονικού αρχείου των τελικών προτάσεων των εν λόγω επιτροπών. Τέλος, στο εν λόγω Γραφείο μεταφέρθηκε και η αρμοδιότητα συντονισμού στο πλαίσιο άσκησης του κοινοβουλευτικού ελέγχου του Αυτοτελούς Τμήματος Νομοθετικής Επεξεργασίας και Κοινοβουλευτικού Ελέγχου για θέματα Αθλητισμού. (ΥΑ, Β΄ 3785, 2024)

Συνεπώς, η καθυστέρηση ενεργοποίησης στην ειδικότερη περίπτωση του ΥΠΑΙΘΑ βασικών δομών διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού του Ν. 4622/2019, όπως ο θεσμός του Υπηρεσιακού Γραμματέα, της Υπηρεσίας Συντονισμού και των υπαλλήλων του διυπουργικού κλάδου των επιτελικών στελεχών, αναμφίβολα, είχε καταλυτικές συνέπειες, καθώς τα στελέχη των Γραφείων της πολιτικής ηγεσίας του ΥΠΑΙΘΑ επωμίστηκαν κατ' αποκλειστικότητα το «βάρος» του ενδουπηρεσιακού και διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού σε συνδυασμό και με την άσκηση και των έτερων πολύπλευρων καθηκόντων τους. Παράλληλα, λόγω του κεντρικού ρόλου των στελεχών των Γραφείων της πολιτικής ηγεσίας του ΥΠΑΙΘΑ αναφορικά με τον διυπουργικό κυβερνητικό συντονισμό, συνακόλουθα δεν μπορεί να εξακριβωθεί με ευκολία ο βαθμός εμπλοκής των διαφόρων οργανικών υπηρεσιακών μονάδων του ΥΠΑΙΘΑ στον συγκεκριμένο τομέα.

Επιπρόσθετα, μέσα από την ανωτέρω αποτύπωση των αρμοδιοτήτων των 2 Γραφείων της Υπηρεσίας Συντονισμού του ΥΠΑΙΘΑ προκύπτουν σαφή ζητήματα αλληλοεπικαλύψεων με έτερες οργανικές υπηρεσιακές μονάδες του Υπουργείου, γεγονός εξίσου επιβαρυντικό αναφορικά με την άρτια επιτέλεση του ενδουπηρεσιακού και διυπουργικού συντονιστικού της ρόλου.

Ειδικότερα, αναφορικά με τις αρμοδιότητες του Γραφείου Συντονισμού Δημοσίων Πολιτικών της Υπηρεσίας Συντονισμού, ιδιαίτερο σημείο προβληματισμού περί ύπαρξης ενδεχόμενων αλληλοεπικαλύψεων και κατ' επέκταση ανάδυσης δυσχερειών αναφορικά με τον αποτελεσματικό συντονισμό αποτελεί η συνέχιση της λειτουργίας του Τμήματος Α' Συντονισμού και Προγραμματισμού Πολιτικών όσο και άλλων οργανικών υπηρεσιακών μονάδων της Διεύθυνσης Στρατηγικού Σχεδιασμού και Συντονισμού της Γενικής Διεύθυνσης Στρατηγικού Σχεδιασμού, Προγραμματισμού και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης του ΥΠΑΙΘΑ, η οποία διατηρεί εν πολλοίς παραπλήσιες αρμοδιότητες με αυτές του εν λόγω Γραφείου της Υπηρεσίας Συντονισμού.

Στο ίδιο πλαίσιο, ένα έτερο σημείο προβληματισμού περί ύπαρξης ενδεχόμενων αλληλοεπικαλύψεων αποτελεί η αρμοδιότητα αναφορικά με την υποστήριξη των εκπροσώπων της πολιτικής ηγεσίας του ΥΠΑΙΘΑ κατά τη συμμετοχή τους στα αρμόδια κυβερνητικά όργανα ή υπερεθνικούς και διεθνείς οργανισμούς, καθώς και με

την παρακολούθηση της δραστηριότητας των εκπροσώπων του Υπουργείου σε υπερεθνικούς ή διεθνείς οργανισμούς, πρόβλεψη η οποία δημιουργεί δυσχέρειες αναφορικά με τα καθήκοντα της Γενικής Διεύθυνσης Διεθνών, Ευρωπαϊκών Θεμάτων, Παιδείας Ομογενών και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης του ΥΠΑΙΘΑ.

Εξίσου σημαντικά σημεία προβληματισμού, τέλος, αναδύονται και αναφορικά με τις αρμοδιότητες του Γραφείου Νομικών και Κοινοβουλευτικών Θεμάτων της Υπηρεσίας Συντονισμού του ΥΠΑΙΘΑ. Ειδικότερα, διαπιστώνονται σημεία ενδεχόμενων αλληλοεπικαλύψεων, λόγω της συνέχισης της λειτουργίας και της διατήρησης ενός μέρους των αρμοδιοτήτων των δύο Αυτοτελών Τμημάτων Νομοθετικής Πρωτοβουλίας του Τομέα Παιδείας και Αθλητισμού, ταυτόχρονα με τα νέα και παραπλήσια καθήκοντα του εν λόγω Γραφείου της Υπηρεσίας Συντονισμού με αποτέλεσμα και σ' αυτήν την περίπτωση της δημιουργίας ερωτημάτων αναφορικά με τον αποτελεσματικό ενδουπηρεσιακό και διωπουργικό κυβερνητικό συντονισμό.

3.2.2 Ετήσια Σχέδια Δράσης (ΕΣΔ) του ΥΠΑΙΘΑ και Ενοποιημένο Σχέδιο Κυβερνητικής Πολιτικής (ΕΣΚΥΠ)

Παρά την ανωτέρω εικόνα, ωστόσο, στη συνέχεια της παρούσας μεταπτυχιακής εργασίας θα επιχειρηθεί μία κριτική ανάλυση της ειδικότερης εφαρμογής των βασικών μέσων και εργαλείων διωπουργικού κυβερνητικού συντονισμού του Ν. 4622/2019 και πιο συγκεκριμένα των ΕΣΔ του ΥΠΑΙΘΑ και του ΕΣΚΥΠ.

Υπό το ανωτέρω πλαίσιο, στην ειδικότερη περίπτωση του ΥΠΑΙΘΑ θα πρέπει να επισημανθεί ότι στα κείμενα των ΕΣΔ του υπάρχει σαφής αναφορά στην ταυτότητα του εν λόγω Υπουργείου αναφορικά με τη βασική διοικητική του δομή και τη λίστα οργανισμών, δομών, φορέων και μονάδων που εποπτεύονται από αυτό ή αποτελούν αντικείμενο διαχείρισής του, τον αριθμό των υπαλλήλων του, καθώς και στοιχεία του προϋπολογισμού του. Επιπρόσθετα, το ΕΣΔ περιέχει πληροφορίες αναφορικά με την αποστολή του ΥΠΑΙΘΑ, καθώς και τις σημαντικότερες προκλήσεις, βάσει της χρήσης της ανάλυσης PESTEL. (ΕΣΔ ΥΠΑΙΘΑ, 2021-2024)

Αναφορικά με τους Στόχους, θα πρέπει να σημειωθεί ότι στα ΕΣΔ του ΥΠΑΙΘΑ υπάρχει σαφής σύνδεση με μία ή περισσότερες από τις γενικότερες κυβερνητικές στρατηγικές επιλογές, οι οποίες διαρθρώνονται σε επιμέρους ποσοτικούς και ποιοτικούς δείκτες αναφορικά με τα προσδοκώμενα αποτελέσματα τους. (ΕΣΔ ΥΠΑΙΘΑ, 2021-2024)

Ειδικότερα, οι 8 Στόχοι πλέον του ΕΣΔ του 2024 του ΥΠΑΙΘΑ εξειδικεύονται στον Στόχο 1 με τίτλο “Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση – Εμπιστοσύνη στο Δημόσιο Σχολείο”, στον Στόχο 2 με τίτλο “Νέα εποχή στην Ανώτατη Εκπαίδευση: Εφαρμογή Εθνικής Στρατηγικής και άρση θεσμικών αγκυλώσεων”, στον Στόχο 3 με τίτλο “Άμεση και αποτελεσματική διασύνδεση της ΕΕΚ/ΔΒΜ με τις πραγματικές ανάγκες της τοπικής κοινωνίας-οικονομίας και της τεχνολογίας”, στον Στόχο 4 με τίτλο “Εγγύηση και Προστασία της Θρησκευτικής Ελευθερίας” και στον Στόχο 5 με τίτλο “Ψηφιακή μεταρρύθμιση συνόλου εκπαιδευτικών και διοικητικών υπηρεσιών ΥΠΑΙΘΑ (ενδυνάμωση της ψηφιακής εμπειρίας για όλους τους εμπλεκόμενους)”. Παράλληλα, στο ΕΣΔ του ΥΠΑΙΘΑ για το 2024 προστέθηκαν και ο Στόχος 6 με τίτλο “Βελτίωση της οργάνωσης και της λειτουργίας του αθλητικού οικοσυστήματος”, ο Στόχος 7 με τίτλο “Εκσυγχρονισμός, συντήρηση και αναβάθμιση των αθλητικών εγκαταστάσεων” και ο Στόχος 8 με τίτλο “Ενίσχυση της εξωστρέφειας και ανάδειξη του αθλητισμού στην κοινωνία”, αρμοδιότητας της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού, ως απότοκο της μεταφοράς του τομέα του Αθλητισμού στο ΥΠΑΙΘΑ. (ΕΣΔ ΥΠΑΙΘΑ, 2024)

Παράλληλα, θα πρέπει να σημειωθεί ότι στα ΕΣΔ του ΥΠΑΙΘΑ υπάρχει η αποτύπωση διαφόρων οριζόντιων Στόχων που σχετίζονται με την εκπόνηση γενικότερων κυβερνητικών εθνικών σχεδίων και στρατηγικών. Ειδικότερα, οι συγκεκριμένοι Στόχοι αφορούν την προαγωγή της ισότητας των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων, την πρόληψη και την αντιμετώπιση της σεξουαλικής κακοποίησης των παιδιών, την προστασία των δικαιωμάτων του Παιδιού, τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, τα δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, καθώς και τις Γυναίκες, την Ειρήνη και την Ασφάλεια. (ΕΣΔ ΥΠΑΙΘΑ, 2021-2024)

Σ' ένα δεύτερο επίπεδο, αναφορικά με τις ειδικότερες δράσεις βάσει του περιεχομένου των ΕΣΔ και του ΕΣΚΥΠ του ΥΠΑΙΘΑ θα πρέπει να σημειωθεί ότι αυτές επιμερίζονται ανά Στόχο και ανά αρμόδια Γενική Γραμματεία.

Ειδικότερα, αναφορικά με την ΓΓΑΒΕΕΑ, οι ειδικότερες δράσεις αφορούν τη διασφάλιση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας του εκπαιδευτικού συστήματος, την ευρεία πρόσβαση στην εκπαίδευση, τα Νέα Προγράμματα Σπουδών (από το Νηπιαγωγείο έως το Λύκειο) και τις σχετικές επιμορφώσεις των εκπαιδευτικών, την ορθολογική διαχείριση του εκπαιδευτικού δυναμικού, τη διασύνδεση με την αγορά εργασίας, την επέκταση και την αναβάθμιση των Πρότυπων και των Πειραματικών σχολείων, την ενίσχυση της ασφάλειας του σχολικού περιβάλλοντος και της αυτονομίας των σχολικών μονάδων. (ΕΣΔ ΥΠΑΙΘΑ, 2024)

Αναφορικά με την ΓΓΑΕ, οι ειδικότερες δράσεις αφορούν την υλοποίηση και την εφαρμογή του νέου θεσμικού πλαισίου της ανώτατης εκπαίδευσης, την ασφάλεια και προστασία των ΑΕΙ, τον ενιαίο στρατηγικό σχεδιασμό της ανώτατης εκπαίδευσης, τη Στρατηγική για την Αριστεία, την Καινοτομία και τη σύνδεση με την Κοινωνία και την Αγορά Εργασίας, τη διεθνοποίηση και την ενίσχυση της εξωστρέφειας των ΑΕΙ, τον εκσυγχρονισμό και την αναβάθμιση του ΔΟΑΤΑΠ, την Εθνική Στρατηγική για τα Άτομα με Αναπηρία και για τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα, καθώς και το Εθνικό Σχέδιο για τις Γυναίκες, την Ειρήνη και την Ασφάλεια (ΓΕΑ). (ΕΣΔ ΥΠΑΙΘΑ, 2024)

Αναφορικά με την ΓΓΕΕΚΔΒΜ, οι ειδικότερες δράσεις αφορούν την επιμόρφωση των διαφόρων συντελεστών της ΕΕΚ (εκπαιδευτικών, εκπαιδευτών, στελεχών), την επικαιροποίηση των επαγγελματικών περιγραμμάτων, την κατάρτιση νέων Οδηγών Κατάρτισης, τον επαγγελματικό προσανατολισμό και τη συμβουλευτική. Επίσης, τις ρυθμίσεις για τη λειτουργία των νέων δομών της ΕΕΚ, την επέκταση των υφιστάμενων και τη συνένωση δυνάμεων των επιμέρους μονάδων της ΕΕΚ, τη στήριξη της μαθητείας και της πρακτικής άσκησης, την ενίσχυση της εξωστρέφειας, την ουσιαστική διασύνδεση με την αγορά εργασίας και την αναβάθμιση του εργαστηριακού εξοπλισμού. Τέλος, την αξιολόγηση των δομών και των συντελεστών της ΕΕΚ, την ενίσχυση των καταρτιζόμενων, καθώς και δράσεις για την περαιτέρω ενίσχυση και την αναβάθμιση της ΔΒΜ. (ΕΣΔ ΥΠΑΙΘΑ, 2024)

Αναφορικά με την ΓΓΘ, οι ειδικότερες δράσεις αφορούν την αναβάθμιση της εκκλησιαστικής εκπαίδευσης, την άσκηση εποπτείας των θρησκευτικών λειτουργών, κοινοτήτων και χώρων, τη λειτουργία του Ισλαμικού Τεμένους Αθηνών, καθώς και εκπαιδευτικές δράσεις για την καταπολέμηση του αντισημιτισμού, της μισαλλοδοξίας και για την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.⁵ (ΕΣΔ ΥΠΑΙΘΑ, 2024)

Αναφορικά, τέλος, με τον οριζόντιο Στόχο 5, οι ειδικότερες δράσεις αφορούν τον ψηφιακό μετασχηματισμό της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, της ανώτατης εκπαίδευσης και των εποπτευόμενων φορέων της, καθώς και της ΕΕΚ και των εποπτευόμενων φορέων της. (ΕΣΔ ΥΠΑΙΘΑ, 2024)

Σ' ένα τρίτο επίπεδο, αναφορικά με τα ειδικότερα έργα βάσει του περιεχομένου των ΕΣΔ του ΥΠΑΙΘΑ και του ΕΣΚΥΠ, θα πρέπει να σημειωθεί ότι αυτά επιμερίζονται ανά αρμόδια Γενική Γραμματεία, αρμόδια οργανική υπηρεσιακή μονάδα ή και αρμόδιο εποπτευόμενο φορέα του Υπουργείου, με σαφή αναφορά στις διάφορες πηγές χρηματοδότησης, καθώς και ξεκάθαρο χρονοπρογραμματισμό με συγκεκριμένες ημερομηνίες έναρξης και λήξης.

Αναφορικά με τα ειδικότερα έργα στο πρώτο χρονολογικά ΕΣΔ του ΥΠΑΙΘΑ του 2021, στον τομέα της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης αυτά αφορούσαν την ενίσχυση των ψηφιακών υποδομών, δεξιοτήτων και υπηρεσιών, την εισαγωγή της αξιολόγησης της εκπαιδευτικής μονάδας και των εκπαιδευτικών, την προώθηση της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης, την επέκταση της υποχρεωτικής δίχρονης προσχολικής εκπαίδευσης από την ηλικία των 4 ετών, την ένταξη προσφύγων και μεταναστών στο εκπαιδευτικό σύστημα και την πρόσληψη ψυχολόγων και κοινωνικών λειτουργών. Επίσης, την εκπόνηση νέων προγραμμάτων σπουδών, την εισαγωγή των Εργαστηρίων Δεξιοτήτων, των Αγγλικών στο νηπιαγωγείο και της Διαβαθμισμένης Τράπεζας Θεμάτων, την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, την

⁵ Στην εργασία μας δεν μπορεί να γίνει αντιστοίχιση των Στόχων, των δράσεων και των έργων, αρμοδιότητας της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού, προκειμένου για τη διαπίστωση συνεχειών και ασυνεχειών, καθώς στα ΕΣΔ του 2021, του 2022 και του 2023, τα ανωτέρω στοιχεία ήταν ενταγμένα στα ΕΣΔ του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού, ενώ ως Στόχοι 6, 7 και 8 με τις ειδικότερες δράσεις και τα συναφή έργα εντάχθηκαν για πρώτη φορά στο ΕΣΔ του ΥΠΑΙΘΑ του 2024, μετά τις εκλογές του Ιουλίου του 2023 και την απόφαση μεταφοράς του Τομέα Αθλητισμού στο ΥΠΑΙΘΑ.

ενισχυτική διδασκαλία ειδικών μαθημάτων, πανελλαδικώς εξεταζόμενων και την εκπόνηση αναλυτικών προγραμμάτων σπουδών για τα ειδικά σχολεία. Επιπρόσθετα, την εφαρμογή ενός εθνικού πλαισίου δεξιοτήτων αναφορικά με τις μαθησιακές διαδρομές, τον εξορθολογισμό του συστήματος υπηρεσιακών μεταβολών του εκπαιδευτικού προσωπικού, καθώς και νέο σύστημα επιλογής στελεχών εκπαίδευσης, την εισαγωγή του σχολικού επαγγελματικού προσανατολισμού, την επέκταση του δικτύου των Προτύπων και των Πειραματικών σχολείων, καθώς και την αξιοκρατική στελέχωσή τους, την εισαγωγή εσωτερικού κανονισμού λειτουργίας και Συμβούλων Σχολικής Ζωής και τέλος την αναμόρφωση του θεσμικού πλαισίου για την ενίσχυση της αυτονομίας των σχολικών μονάδων. (ΕΣΔ ΥΠΑΙΘΑ, 2021)

Ωστόσο, στα επόμενα ΕΣΔ του ΥΠΑΙΘΑ προστέθηκαν και νέα έργα, όπως της θεσμοθέτησης των Εθνικών Διαγνωστικών Εξετάσεων, πιο γνωστών ως «Ελληνικής PISA», της βελτίωσης των επιδόσεων των Ελλήνων μαθητών στους δείκτες της διεθνούς PISA με στόχο τον μέσο όρο των κρατών μελών του ΟΟΣΑ έως το 2027, της ενίσχυσης και της επέκτασης του θεσμού του ολοήμερου σχολείου, της βελτίωσης της περιβαλλοντικής και μαθησιακής προσβασιμότητας και σειράς έργων αναφορικά με τη διαμόρφωση ενός νέου εκπαιδευτικού πλαισίου για τη συμπεριληπτική/ενταξιακή εκπαίδευση. Επίσης, της συγκρότησης και υλοποίησης σχεδίου δράσης για την πρόμη εκπαιδευτική παρέμβαση, της ελεύθερης επιλογής βιβλίου μέσω της εισαγωγής του «πολλαπλού βιβλίου», καθώς και της θεσμοθέτησης των Κρατικών Πιστοποιητικών Γλωσσομάθειας και Πληροφορικής εντός της σχολικής μονάδας. Επιπρόσθετα, της διαμόρφωσης ενός Εθνικού Πλαισίου Επαγγελματικής Ανάπτυξης των Εκπαιδευτικών, της διενέργειας επιμορφωτικού προγράμματος και εκπαιδευτικού υλικού για τους εκπαιδευτικούς και τα στελέχη εκπαίδευσης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας και της ανάληψης υποστηρικτικών εκπαιδευτικών παρεμβάσεων σε κοινότητες ΡΟΜΑ. Τέλος, της θέσπισης επιπρόσθετων υποστηρικτικών οργάνων στον διευθυντή της σχολικής μονάδας, όπως των Μεντόρων, των Ενδοσχολικών Συντονιστών, κλπ. για τη διευκόλυνση του έργου του, της περαιτέρω αποκέντρωσης των διαδικασιών έγκρισης εκπαιδευτικών προγραμμάτων, της αξιοποίησης των σχολικών εγκαταστάσεων από τη σχολική κοινότητα για εκδηλώσεις, συνέδρια κλπ., της μελέτης καταγραφής προβλημάτων (κυρίως ασφάλειας) σε σχολικά κτίρια και γενικότερα σχετικών αναγκών, καθώς και της ανάδειξης και προώθησης καλών πρακτικών του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος, σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης,

της διατήρησης της ελληνικής ταυτότητας της ομογένειας και της προαγωγής της μειονοτικής εκπαίδευσης. (ΕΣΔ ΥΠΑΙΘΑ, 2021-2024)

Αναφορικά με τα ειδικότερα έργα στο ΕΣΔ του ΥΠΑΙΘΑ του 2021 στον τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης αυτά αφορούσαν την κατάρτιση οργανισμών και εσωτερικών κανονισμών των ΑΕΙ, τη θεσμοθέτηση νέου μοντέλου διοίκησης των ΑΕΙ, καθώς και νέων διαδικασιών ακαδημαϊκής αναγνώρισης τίτλων σπουδών αλλοδαπής από τον ΔΟΑΤΑΠ. Επίσης, την κατάρτιση εθνικής στρατηγικής για την ανώτατη εκπαίδευση, τη σύναψη προγραμματικών συμφωνιών μεταξύ του ΥΠΑΙΘΑ με τα ΑΕΙ, την αναδιάρθρωση του χάρτη τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, την εισαγωγή αντικειμενικών και ποιοτικών κριτηρίων για τη χρηματοδότηση των ΑΕΙ και τον σχεδιασμό νέων προγραμμάτων σπουδών πρώτου, δεύτερου και τρίτου κύκλου σπουδών. Επιπρόσθετα, τη σύσταση Κέντρων Πανεπιστημιακής Αριστείας, τη δημιουργία παρατηρητηρίου απορρόφησης αποφοίτων από την αγορά εργασίας, την ίδρυση γραφείων τεχνολογίας στα ΑΕΙ, την εκπόνηση δράσεων υποστήριξης της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας, τη σύσταση ΚΕΔΙΒΙΜ στα ΑΕΙ και την ανέγερση νέων φοιτητικών εστιών. Τέλος, την ίδρυση Ξενόγλωσσων Προγραμμάτων Προπτυχιακών και Μεταπτυχιακών Σπουδών στα ΑΕΙ, καθώς και τη συνεργασία τους με ΑΕΙ της αλλοδαπής, ιδίως των ΗΠΑ και της Μεγάλης Βρετανίας, τη ψηφιοποίηση υποδομών, δεξιοτήτων και υπηρεσιών, τον εξορθολογισμό της σίτισης των φοιτητών και του καθεστώτος των πανεπιστημιακών συγγραμμάτων, την ενίσχυση της πρακτικής άσκησης, καθώς και την παροχή υποτροφιών. (ΕΣΔ ΥΠΑΙΘΑ, 2021)

Ωστόσο, στα επόμενα ΕΣΔ του ΥΠΑΙΘΑ προστέθηκαν και νέα έργα, όπως της ενίσχυσης του στρατηγικού σχεδιασμού στα ΑΕΙ, της εισαγωγής πιστοποιητικού παιδαγωγικής επάρκειας, της σύστασης ειδικών δομών στα ΑΕΙ για την υποστήριξη των αλλοδαπών φοιτητών, της δημιουργίας των Κέντρων Υποστήριξης Διδασκαλίας και Μάθησης, καθώς και της προσθήκης σειράς έργων που σχετίζονται με πόρους του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και του ΕΣΠΑ, όπως για παράδειγμα οι Συμπράξεις Ερευνητικής Αριστείας, τα Πανεπιστήμια Αριστείας, οι Επισκέπτες Καθηγητές, το Εμπιστοσύνη στα Αστέρια μας, καθώς και ειδικότερα έργα αναφορικά με την Εθνική Στρατηγική για τα Δικαιώματα των ΑΜΕΑ, την Εθνική Στρατηγική για τους ΛΟΑΤΚΙ+, την Εθνική Στρατηγική για την πρόληψη και αντιμετώπιση της παιδικής κακοποίησης και το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τις Γυναίκες, την Ειρήνη και

την Ασφάλεια. Τέλος, στο ΕΣΔ του ΥΠΑΙΘΑ του 2024 γινόταν αναφορά και στην ίδρυση μη κρατικών πανεπιστημίων. (ΕΣΔ ΥΠΑΙΘΑ, 2021-2024)

Αναφορικά με τα ειδικότερα έργα στο ΕΣΔ του ΥΠΑΙΘΑ του 2021 στον τομέα της ΕΕΚ και της ΔΒΜ αυτά αφορούσαν την επιμόρφωση των εκπαιδευτών, την επικαιροποίηση και πιστοποίηση των επαγγελματικών περιγραμμάτων και προσόντων, τη διαμόρφωση και τη πιστοποίηση των Οδηγών Κατάρτισης και την επέκταση των υπηρεσιών συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού. Επίσης, την εισαγωγή νέων θεσμών διακυβέρνησης στον χώρο της ΕΕΚ και της ΔΒΜ σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, τη δημιουργία νέων δομών, όπως των Προτύπων ΕΠΑΛ, των Θεματικών και Πειραματικών ΙΕΚ και των Επαγγελματικών Σχολών Κατάρτισης, την αναμόρφωση του θεσμικού πλαισίου της μαθητείας και της πρακτικής άσκησης, την ενίσχυση της ελκυστικότητας της ΕΕΚ, τη λειτουργία Γραφείων Επαγγελματικής Ανάπτυξης και Σταδιοδρομίας (ΓΕΑΣ) και παρατηρητηρίου μετάβασης των αποφοίτων στην αγορά εργασίας, τη ψηφιοποίηση υποδομών, δεξιοτήτων και υπηρεσιών, καθώς και την αναβάθμιση του εργαστηριακού εξοπλισμού. Στον τομέα της ΔΒΜ, ειδικότερα έργα αποτέλεσαν η εκπόνηση επιμορφωτικού προγράμματος του γενικού πληθυσμού για την απόκτηση ψηφιακών και πράσινων δεξιοτήτων, καθώς και χρηματοοικονομικού εγγραμματισμού, καθώς και η κατάρτιση Εθνικής Στρατηγικής για τη ΔΒΜ. (ΕΣΔ ΥΠΑΙΘΑ, 2021)

Ωστόσο, στα επόμενα ΕΣΔ του ΥΠΑΙΘΑ προστέθηκαν και νέα έργα αναφορικά με την ενίσχυση της κινητικότητας των καταρτιζόμενων/μαθητευομένων της ΕΕΚ, την ίδρυση Κλαδικών Συμβουλίων Δεξιοτήτων, την ενίσχυση της εξωστρέφειας της ΕΕΚ μέσω της δημιουργίας ξενόγλωσσων τμημάτων στα ΙΕΚ, την οικοδόμηση διμερών συνεργασιών με την Γερμανία και τη Γαλλία και τη συμμετοχή στον ευρωπαϊκό διαγωνισμό WorldSkills Europe. Επίσης, τη διαμόρφωση και την υλοποίηση πλαισίου αξιολόγησης των δομών και των συντελεστών της ΕΕΚ, την ενσωμάτωση Οδηγού προσβασιμότητας στους κανονισμούς λειτουργίας των ΙΕΚ και την ενίσχυση και επέκταση του θεσμού των ΙΕΚ Ειδικής Αγωγής. Επιπρόσθετα, την εφαρμογή ενιαίου τρόπου λειτουργίας όλων των ΕΠΑΛ σύμφωνα με το μοντέλο των Πρότυπων ΕΠΑΛ και την ενίσχυση των καταρτιζόμενων της ΕΕΚ με την αύξηση της διαπερατότητας ως προς τις άλλες βαθμίδες εκπαίδευσης, καθώς και με την παροχή στεγαστικού επιδόματος και μειωμένου κομίστρου στα ΜΜΜ. Τέλος, στο ΕΣΔ του

ΥΠΑΙΘΑ του 2024 γινόταν αναφορά και στην μετονομασία (rebranding) των ΙΕΚ σε Σχολές Ανώτερης Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΣΑΕΚ). (ΕΣΔ ΥΠΑΙΘΑ, 2021-2024)

Επιπρόσθετα, στον τομέα της ΔΒΜ προστέθηκαν νέα έργα, όπως της ανάπτυξης δεξιοτήτων κοινωνικής συνοχής και δικαιοσύνης και μέτρων πρωτοβάθμιας πρόληψης της υγείας, απόρροια των επιπτώσεων του COVID-19, του σχεδιασμού εθνικού πλαισίου διασφάλισης της ποιότητας της μη τυπικής εκπαίδευσης και της αξιολόγησης και της πιστοποίησης της προϋπάρχουσας μάθησης, της κατάρτισης και της υλοποίησης στοχευμένων προγραμμάτων ΔΒΜ για Άτομα με Αναπηρία και δη για εκείνα που βιώνουν πολλαπλές διακρίσεις πχ. νέους και νέες, γυναίκες, μετανάστες, πρόσφυγες με αναπηρία κλπ. Επίσης, της ενίσχυσης του θεσμού των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας, του εξορθολογισμού και του εκσυγχρονισμού του νομικού πλαισίου της ΔΒΜ, της ίδρυσης νέων ΚΔΒΜ σε συνεργασία με την τοπική αυτοδιοίκηση, της μετατροπής των ΚΔΒΜ επιπέδων Ι και ΙΙ σε ΚΔΒΜ νέου τύπου και της επικαιροποίησης των αδειοδοτημένων ΚΔΒΜ, του εξορθολογισμού της διαδικασίας και της ανάπτυξης μηχανισμού αποτύπωσης της συμμετοχής των ενηλίκων σε προγράμματα ΔΒΜ. Τέλος, της διατομεακής προσέγγισης των πολιτικών νεολαίας, της ενημέρωσης των νέων για πολιτικές και δράσεις για την νεολαία με άξονα τις δράσεις του Ευρωπαϊκού έτους Νεολαίας του 2022 και του EU YOUTH DIALOGUE, καθώς και της θεσμοθέτησης του τιμητικού τίτλου της Εθνικής Πρωτεύουσας Νεολαίας για τους Δήμους της Ελλάδας. (ΕΣΔ ΥΠΑΙΘΑ, 2021-2024)

Αναφορικά με τα ειδικότερα έργα στα ΕΣΔ του ΥΠΑΙΘΑ στον τομέα των Θρησκευμάτων, αυτά αφορούσαν τη δημιουργία Πρότυπων εκκλησιαστικών σχολείων και Σχολών Μαθητείας Υποψηφίων Κληρικών, τη λειτουργία του Ισλαμικού Τεμένους Αθηνών και την εποπτεία των μουσουλμανικών ιεροσπουδαστηρίων Θράκης. Επίσης, την προκήρυξη εκπαιδευτικών διαγωνισμών και τη διενέργεια εκπαιδευτικών προγραμμάτων σχετικά με την καταπολέμηση του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας και την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τη συμμετοχή στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης κατά του αντισημιτισμού και την εποπτεία και την επικοινωνία με θρησκευτικούς λειτουργούς και κοινότητες. Τέλος, τη σύνταξη της ετήσιας έκθεσης καταγραφής περιστατικών εις βάρος χώρων θρησκευτικής σημασίας στην Ελλάδα, καθώς και την οργάνωση εκπαιδευτικών και επιμορφωτικών δράσεων για θρησκευτικούς λειτουργούς στο πλαίσιο του Εθνικού Σχεδίου για την πρόληψη και την

αντιμετώπιση της σεξουαλικής κακοποίησης των παιδιών. (ΕΣΔ ΥΠΑΙΘΑ, 2021-2024)

Αναφορικά, τέλος, με τα ειδικότερα έργα στα ΕΣΔ του ΥΠΑΙΘΑ στο πλαίσιο του Στόχου 5, αυτά αφορούσαν την προμήθεια και την εγκατάσταση διαδραστικών συστημάτων μάθησης, καθώς και εξοπλισμού ρομποτικής και STEM, την ενσωμάτωση της οπτικής ίνας σε σχολικές μονάδες, την ανάπτυξη του ψηφιακού φροντιστηρίου, την ενίσχυση των ψηφιακών δεξιοτήτων, τη δημιουργία Κέντρων Καινοτομίας, την αναβάθμιση των Ολοκληρωμένων Πληροφοριακών Συστημάτων και την ενίσχυση της διαλειτουργικότητας, την παροχή ψηφιακών υπηρεσιών στα σχολεία (eSchools) και την ανάπτυξη εφαρμογής για την άμεση καταγραφή των προβλημάτων των σχολικών κτιριακών εγκαταστάσεων. Επίσης, έργα για την αναβάθμιση και την επέκταση των ψηφιακών συστημάτων και των υπηρεσιών των ΑΕΙ (e-University), την παροχή ψηφιακών υπηρεσιών σχετικά με πιστοποιητικά, βεβαιώσεις και τίτλους σπουδών, με την απόκτηση ακαδημαϊκής ταυτότητας (πάσο), με την ολοκληρωμένη διαχείριση νέων θέσεων διδακτικού προσωπικού των ΑΕΙ (ΑΠΕΛΛΑ), με την πρακτική άσκηση των φοιτητών (ΑΤΛΑΣ), με τη διαχείριση της διανομής των συγγραμμάτων (ΕΥΔΟΞΟΣ), καθώς και για το στεγαστικό επίδομα. Επιπρόσθετα, τον ψηφιακό μετασχηματισμό του Εθνικού Δικτύου Ελληνικών Βιβλιοθηκών, του ΔΟΑΤΑΠ και του ΙΚΥ και τον εξορθολογισμό της σίτισης. Τέλος, τη δημιουργία ψηφιακής πλατφόρμας για την ΕΕΚ και τον ψηφιακό εκσυγχρονισμό υπηρεσιών, προσόντων και δεξιοτήτων για τον ΕΟΠΠΕΠ. (ΕΣΔ ΥΠΑΙΘΑ, 2024)

Βάσει των ανωτέρω αναφερομένων στοιχείων, ορισμένα σημεία άξια αναφοράς τα οποία θα μπορούσαν να επισημανθούν στο πλαίσιο της παρούσας μεταπτυχιακής εργασίας είναι ότι οι ανωτέρω Στόχοι στα ΕΣΔ του ΥΠΑΙΘΑ καθορίστηκαν, όπως στο σύνολο των Υπουργείων, από την ΓΤΣ βάσει των γενικότερων κυβερνητικών προτεραιοτήτων, είτε μέσω των επίσημων προγραμματικών δηλώσεων της κυβέρνησης, είτε μέσω εργαλείων ενδοκυβερνητικού προγραμματισμού, όπως είναι πιο γνωστά ως «Μπλε Φάκελος». Παράλληλα, οι ανωτέρω Στόχοι, προκειμένου για την επιτυχή υλοποίησή τους, επιμερίστηκαν κατόπιν συνεργασίας μεταξύ της ΓΤΣ και των στελεχών των Γραφείων της πολιτικής ηγεσίας του ΥΠΑΙΘΑ σε ειδικότερες δράσεις. Τέλος, οι ανωτέρω δράσεις διαρθρώθηκαν σε επιμέρους έργα, προκειμένου για την επιτυχή υλοποίησή τους, με συγκεκριμένα ορόσημα, για τα οποία υπήρχε

ξεκάθαρη αποτύπωση αναφορικά με την αρμοδιότητα της εκάστοτε Γενικής Γραμματείας και της κάθε οργανικής υπηρεσιακής μονάδας και του κάθε εποπτευόμενου φορέα του ΥΠΑΙΘΑ, καθώς και σαφής αναφορά στις διάφορες πηγές χρηματοδότησης (Τακτικός Π/Υ, ΠΔΕ, ΕΠΑ, ΕΣΠΑ, ΤΑΑ κλπ.), καθώς και ξεκάθαρος χρονοπρογραμματισμός με συγκεκριμένες ημερομηνίες έναρξης και λήξης. (ΕΣΔ ΥΠΑΙΘΑ, 2021-2024)

Εξίσου σημαντικό γεγονός αποτελεί ο επιμερισμός των 8 Στόχων των ΕΣΔ ανά τομέα πολιτικής του ΥΠΑΙΘΑ και η ευθυγράμμισή τους με τις αρμοδιότητες των 5 Γενικών Γραμματειών του. Άξιο αναφοράς αποτελεί ότι ο αρχικός Στόχος 5 σχετικά με την κατάρτιση Εθνικής στρατηγικής για την ενίσχυση της Διά Βίου Μάθησης, στο ΕΣΔ του 2024 του ΥΠΑΙΘΑ ενσωματώθηκε ως ειδικότερη δράση στον Στόχο 3, αρμοδιότητας της ΓΓΕΕΚΔΒΜ και αντικαταστάθηκε με τον νέο Στόχο 5 με τίτλο “Ψηφιακή μεταρρύθμιση του συνόλου των εκπαιδευτικών και των διοικητικών υπηρεσιών του ΥΠΑΙΘΑ”. Η συγκεκριμένη εξέλιξη θα μπορούσε να αποδοθεί αφενός στην αλλαγή του προσώπου του νυν Υπουργού Παιδείας και στη πρότερη πετυχημένη θητεία του ως Υπουργού Ψηφιακής Διακυβέρνησης, και άρα στο να δοθεί περισσότερη έμφαση στον ψηφιακό εκπαιδευτικό τομέα σε συνδυασμό και με τις γενικότερες κυβερνητικές προτεραιότητες αναφορικά με τον ψηφιακό μετασχηματισμό της εκπαίδευσης. Αφετέρου στην μεταφορά του πεδίου πολιτικής της Νεολαίας από το ΥΠΑΙΘΑ στο νεοσύστατο Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας και άρα συνεπώς κρίθηκε ως πιο ορθολογική η συναίρεση του πεδίου πολιτικής της ΔΒΜ με εκείνη του πεδίου πολιτικής της ΕΕΚ, αμφότερα τα οποία ούτως ή άλλως, υπάρχουν στην αρμοδιότητα της ΓΓΕΕΚΔΒΜ.

Αναφορικά με τις ανωτέρω αναφερόμενες ειδικότερες δράσεις στα ΕΣΔ του ΥΠΑΙΘΑ, αυτές παρέμειναν ως επί το πλείστον ίδιες, με ορισμένες μόνο λεκτικές διαφοροποιήσεις, απόρροια της σύνδεσης τους με τους ανωτέρω Στόχους και συνακόλουθα με τις γενικότερες στρατηγικές κυβερνητικές πολιτικές. Στοιχεία άξια ειδικής μνείας αφορούν τις προσθήκες νέων δράσεων στον Στόχο 5 στο ΕΣΔ του 2024 του ΥΠΑΙΘΑ αναφορικά με τον ψηφιακό μετασχηματισμό της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, της ανώτατης εκπαίδευσης και της ΕΕΚ και της ΔΒΜ. Επιπρόσθετα, στον τομέα της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στο ΕΣΔ του 2024 του ΥΠΑΙΘΑ προστέθηκε νέα δράση αναφορικά με την ενίσχυση της

εξωστρέφειας του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος και την προώθηση της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης στο εξωτερικό. Επίσης, στον τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης, η συντριπτική πλειοψηφία των δράσεων παρέμεινε αναλλοίωτη, με σημαντικότερες προσθήκες στα ΕΣΔ του ΥΠΑΙΘΑ των δράσεων για την ενίσχυση της ασφάλειας και της προστασίας των ΑΕΙ, καθώς και της συμμετοχής στα Εθνικά Σχέδια για τα Δικαιώματα των ΑΜΕΑ, των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων και για την πρόληψη και αντιμετώπιση της παιδικής κακοποίησης. Στον τομέα της ΕΕΚ και της ΔΒΜ, επίσης, η συντριπτική πλειοψηφία των δράσεων παρέμεινε ίδια με σημαντικότερες προσθήκες νέων δράσεων στα ΕΣΔ του ΥΠΑΙΘΑ αυτών της αξιολόγησης των δομών και των συντελεστών και της υποστήριξης των καταρτιζόμενων της ΕΕΚ, καθώς και της περαιτέρω ενίσχυσης και αναβάθμισης της ΔΒΜ. Τέλος, στον τομέα των Θρησκευμάτων, δεν σημειώθηκε κάποια ουσιαστική αλλαγή μεταξύ των δράσεων των ΕΣΔ του ΥΠΑΙΘΑ, με σημαντικότερη νέα προσθήκη, αυτή της άσκησης εποπτείας των θρησκευτικών λειτουργών, κοινοτήτων και χώρων. (ΕΣΔ ΥΠΑΙΘΑ, 2021-2024)

Αναφορικά με τα ανωτέρω αναφερόμενα ειδικότερα έργα των ΕΣΔ του ΥΠΑΙΘΑ θα πρέπει να επισημανθεί ότι στο συγκεκριμένο κομμάτι μπορούν να εντοπιστούν οι πιο συχνές μεταβολές, καθώς ναι μεν βασίζονταν στους Στόχους και στις δράσεις, αλλά ταυτόχρονα εξαρτώνταν σε μεγάλο βαθμό από νέες κυβερνητικές προτεραιότητες, οι οποίες ανέκυπταν και μέσα από θέματα επικαιρότητας, όπως είναι φυσιολογικό, μετά από 5 χρόνια διακυβέρνησης. Συνεπώς, παρά την μη ουσιαστική αλλαγή των τιθέμενων Στόχων και δράσεων, εντούτοις στα ΕΣΔ του ΥΠΑΙΘΑ σημειώθηκαν προσθαφαιρέσεις έργων, αν και όχι σε τόσο μεγάλο και καθοριστικό βαθμό. Επιπρόσθετα, θα πρέπει να σημειωθεί ότι η σημασία των ειδικότερων έργων στα ΕΣΔ του ΥΠΑΙΘΑ κρίνεται ιδιαίτερος μεγάλη, καθώς αποτελούν το κομμάτι στο οποίο μπορεί να αποτυπωθεί η συμβολή των οργανικών υπηρεσιακών μονάδων, καθώς και των εποπτευόμενων φορέων του ΥΠΑΙΘΑ, καθώς η υλοποίηση των έργων εδράζεται ακριβώς στις επιμέρους αρμοδιότητές τους. (ΕΣΔ ΥΠΑΙΘΑ, 2021-2024)

Από την άλλη πλευρά, αν επιχειρήσουμε να αναλύσουμε ορισμένα αδύναμα σημεία, θα πρέπει να σημειωθεί ως αξιοσημείωτο στοιχείο ότι στα ΕΣΔ του ΥΠΑΙΘΑ δεν μπορούν να ανιχνευθούν ξεκάθαρα έργα των οργανικών υπηρεσιακών μονάδων που δεν υπάγονται ιεραρχικά σε κάποια από τις ανωτέρω αναφερόμενες Γενικές Γραμματείες, αλλά ανήκουν ιεραρχικά είτε στον Υπουργό είτε μετά την ενεργοποίηση

του θεσμού στον Υπηρεσιακό Γραμματέα του ΥΠΑΙΘΑ, όπως η Γενική Διεύθυνση Στρατηγικού Σχεδιασμού, Προγραμματισμού και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης ή η Γενική Διεύθυνση Ψηφιακών Συστημάτων, Υποδομών και Εξετάσεων του ΥΠΑΙΘΑ. Ωστόσο, θα πρέπει να επισημανθεί ότι στο ΕΣΔ του ΥΠΑΙΘΑ του 2024 ενσωματώθηκαν δράσεις και έργα αμφότερων των ανωτέρω αναφερόμενων οργανικών υπηρεσιακών μονάδων του ΥΠΑΙΘΑ, στη συντριπτική τους πλειοψηφία στον νέο Στόχο 5 αναφορικά με τον ψηφιακό μετασχηματισμό της εκπαίδευσης.

Εξίσου σημαντική παρατήρηση αποτελεί η παντελής απουσία από το σύνολο των ΕΣΔ του ΥΠΑΙΘΑ ειδικότερων δράσεων και έργων εκ μέρους ορισμένων οργανικών υπηρεσιακών μονάδων του Υπουργείου, όπως της Γενικής Διεύθυνσης Ανθρώπινου Δυναμικού, της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών, της Αυτοτελούς Διεύθυνσης Συγκέντρωσης και Υποβολής Παραστατικών και του Αυτοτελούς Τμήματος Ανθρώπινου Δυναμικού Περιφερειακών Διευθύνσεων Εκπαίδευσης και Διευθύνσεων Εκπαίδευσης Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, οι οποίες, όπως ήδη αναφέρθηκε, υπάγονται ιεραρχικά στον Υπηρεσιακό Γραμματέα του ΥΠΑΙΘΑ. Στο ίδιο πλαίσιο, παρατηρείται παντελής απουσία ή έστω δυσδιάκριτη αποτύπωση στο σύνολο των ΕΣΔ του ΥΠΑΙΘΑ ειδικότερων δράσεων και έργων και εκ μέρους των περιφερειακών και αποκεντρωμένων οργανικών υπηρεσιακών μονάδων του Υπουργείου, καθώς και σημαντικών εποπτευόμενων φορέων του, όπως για παράδειγμα των Γενικών Αρχείων του Κράτους, της Ακαδημίας Αθηνών, του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας κλπ.

Οι ανωτέρω παρατηρήσεις θα μπορούσαν να αποδοθούν αφενός στην ειδικότερη φυσιογνωμία των εν λόγω οργανικών υπηρεσιακών μονάδων του ΥΠΑΙΘΑ, ως οριζόντιων υποστηρικτικού χαρακτήρα, η οποία δεν συνάδει με τη γενικότερη φιλοσοφία των ΕΣΔ που αφορούν την αποτύπωση των ετήσιων Στόχων, δράσεων και έργων των Υπουργείων σε συνάρτηση όμως και με τις γενικότερες κυβερνητικές στρατηγικές προτεραιότητες. Αφετέρου, στην ίδια τη συγκεντρωτική διοικητική δομή του ΥΠΑΙΘΑ, όπως προκύπτει από τον επίσημο Οργανισμό του, και συνακόλουθα της μη εκχώρησης σημαντικού αριθμού αρμοδιοτήτων σε έτερα επίπεδα διοίκησης.

Παράλληλα, αναφορικά με τη θεσμοθέτηση του συστήματος κινήτρων και ανταμοιβής (bonus), βάσει των διατάξεων του Ν. 4940/2022, αναμφίβολα, αποτελεί

σημαντική εξέλιξη προκειμένου για την κινητοποίηση και την επιβράβευση των υπαλλήλων των αρμόδιων οργανικών υπηρεσιακών μονάδων και των εποπτευόμενων φορέων του ΥΠΑΙΘΑ, οι οποίοι ασχολούνται με την υλοποίηση των έργων των ΕΣΔ. Ωστόσο, όπως γίνεται αντιληπτό, βάσει και της σχετικής ΠΥΣ, ο αριθμός των 20 έργων από ένα αρκετά μεγάλο σύνολο έργων των επιμέρους δράσεων του ΥΠΑΙΘΑ, αντικειμενικά κρίνεται ως ιδιαίτερα μικρός και συνακόλουθα ως ιδιαίτερα μικρός και ο αριθμός των υπαλλήλων του που ανταμείβονται με το συγκεκριμένο bonus. Αποτέλεσμα της συγκεκριμένης πρόβλεψης αποτελεί η δημιουργία ενός αισθήματος αδικίας σε μεγάλη πλειοψηφία των υπαλλήλων, οι οποίοι και αυτοί ασχολούνται με τα έργα των ΕΣΔ, σε συνδυασμό και με το ότι η επιλογή των έργων γίνεται από την εκάστοτε πολιτική ηγεσία, γεγονός που επιτείνει ακόμα περισσότερο τη δυσπιστία τους και οδηγεί σε υπόνοιες για ευνοιοκρατία αναφορικά με τα κριτήρια της επιλογής των πριμοδοτούμενων ή μη οργανικών υπηρεσιακών μονάδων. Ωστόσο, θα πρέπει να επισημανθεί ότι βάσει της σχετικής ΠΥΣ εκ μέρους της πολιτικής ηγεσίας του ΥΠΑΙΘΑ κατεβλήθη ειλικρινής προσπάθεια συμπερίληψης όσο το δυνατόν περισσότερο οργανικών υπηρεσιακών μονάδων και εποπτευόμενων φορέων του, χωρίς βεβαίως αυτό να σημαίνει ότι και σ' αυτήν την περίπτωση κατέστη δυνατή η ικανοποίηση του συνόλου των υπαλλήλων του. (ΠΥΣ, Α' 45, 2024)

Τέλος, αναφορικά με τα ΕΣΚΥΠ, αυτά σε γενικές γραμμές, όπως ήδη αναφέρθηκε, αποτελούν μία συναίρεση των ΕΣΔ των Υπουργείων, συμπεριλαμβανομένου και του ΥΠΑΙΘΑ, και αφορούν τον απολογισμό του προηγούμενου έτους, τον προγραμματισμό του επόμενου έτους, την αποτύπωση των έργων και των οροσήμων, καθώς και τον ρυθμιστικό προγραμματισμό και τον προγραμματισμό προσλήψεων ανθρώπινου δυναμικού στη δημόσια διοίκηση. (ΕΣΚΥΠ, 2021-2024)

3.2.3 Διυπουργικός κυβερνητικός συντονισμός στο ΥΠΑΙΘΑ

Αναφορικά με το κυρίως θέμα της παρούσας μεταπτυχιακής εργασίας, θα πρέπει να σημειωθεί ότι παρά την ανωτέρω έλλειψη βασικών δομών και θεσμών διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού βάσει των διατάξεων του Ν. 4622/2019 στην ειδικότερη περίπτωση του ΥΠΑΙΘΑ, εντούτοις όπως προκύπτει μέσα από τις

συγκρίσεις των ΕΣΔ του ΥΠΑΙΘΑ και των ΕΣΚΥΠ, κατά την πενταετία 2019-2024, θα μπορούσαν να επισημανθούν τόσο θετικές όσο και λιγότερο θετικές εξελίξεις.

Ειδικότερα, στα θετικά στοιχεία θα μπορούσαν να αναφερθούν η καθιέρωση της υποχρεωτικής δίχρονης προσχολικής εκπαίδευσης και αγωγής από την ηλικία των 4 ετών, πρωτοβουλία που απαιτούσε τον διυπουργικό κυβερνητικό συντονισμό μεταξύ του ΥΠΑΙΘΑ και του Υπουργείου Εσωτερικών, στο οποίο ανήκει η εποπτεία των Δήμων και στους οποίους με τη σειρά τους ανήκουν τα κτήρια των σχολικών μονάδων, στα οποία και θα έπρεπε να εξευρεθούν οι κατάλληλοι χώροι. Αντιστοίχως επιτυχία θα μπορούσε να χαρακτηριστεί το ποσοστό ρεκόρ εγγραφών μαθητών με προσφυγικό και μεταναστευτικό υπόβαθρο που άγγιξε το 95%, το οποίο μάλιστα ενέτεινε έτι περαιτέρω η προσφυγική κρίση, λόγω της ρωσικής στρατιωτικής εισβολής στην Ουκρανία, έργο που απαιτούσε τη διυπουργική συνεργασία του ΥΠΑΙΘΑ με το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου και με το Υπουργείο Εσωτερικών. (ΕΣΚΥΠ, 2021-2024)

Εξίσου πετυχημένος κρίνεται και ο βαθμός διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού που οικοδομήθηκε μεταξύ του ΥΠΑΙΘΑ και του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης αναφορικά με την προώθηση του ψηφιακού μετασχηματισμού της εκπαίδευσης μέσω της υλοποίησης πληθώρας δράσεων. Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει να αναφερθεί η συνεργασία μεταξύ των δύο Υπουργείων αναφορικά με την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στο σύνολο των εκπαιδευτικών βαθμίδων, καθώς και της ψηφιοποίησης διαφόρων εκπαιδευτικών και διοικητικών διαδικασιών κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Ειδικότερα πετυχημένα παραδείγματα αποτελούν η παροχή voucher για την αγορά ψηφιακού εξοπλισμού από μαθητές και εκπαιδευτικούς, η εγκατάσταση διαδραστικών πινάκων και η προμήθεια σετ ρομποτικής για τις σχολικές μονάδες, η διενέργεια εκτεταμένων επιμορφώσεων εκπαιδευτικών στις ψηφιακές τεχνολογίες, καθώς και η γενικότερη αναβάθμιση των ψηφιακών υποδομών τόσο της κεντρικής υπηρεσίας του ΥΠΑΙΘΑ, όσο και των σχολικών μονάδων, των ΑΕΙ και των δομών της ΕΕΚ και της ΔΒΜ. (ΕΣΚΥΠ, 2021-2024)

Παράλληλα, πετυχημένος κρίνεται ο διυπουργικός κυβερνητικός συντονισμός και στον τομέα της ΕΕΚ, καθώς η θεσμοθέτηση ενός νέου συστήματος διακυβέρνησης σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο με κεντρικό στόχο τη διασύνδεση της ΕΕΚ με τις ανάγκες των τοπικών κοινωνιών και της αγοράς εργασίας απαιτούσε τη στενή

συνεργασία μεταξύ του ΥΠΑΙΘΑ με το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, αλλά και τη συνεννόηση με τους εκπροσώπους των διαφόρων κοινωνικών εταίρων. (ΕΣΚΥΠ, 2021-2024)

Αναφορικά με τον τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης, επιτυχημένα παραδείγματα διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού αποτελούν η θέσπιση ενός σύγχρονου θεσμικού πλαισίου λειτουργίας των εταιρειών-τεχνοβλαστών (spin-off) για την ενίσχυση της έρευνας και της επιχειρηματικότητας στα ΑΕΙ, δράση που απαιτούσε τη συνεργασία μεταξύ του ΥΠΑΙΘΑ με το Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων, αρμόδιο για τον τομέα της έρευνας και της επιχειρηματικότητας. Εξίσου επιτυχημένο παράδειγμα διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού θα μπορούσε να θεωρηθεί η εισαγωγή του κατάλληλου θεσμικού πλαισίου αναφορικά με την αυτόματη ακαδημαϊκή αναγνώριση τίτλων σπουδών του εξωτερικού, στο πλαίσιο των γενικότερων πρωτοβουλιών διεθνοποίησης και εξωστρέφειας των ελληνικών ΑΕΙ, γεγονός που οφείλεται στη στενή διυπουργική συνεργασία μεταξύ του ΥΠΑΙΘΑ με το Υπουργείο Εξωτερικών. (ΕΣΚΥΠ, 2021-2024)

Αναμφίβολα έτερο θετικό δείγμα, τέλος, στο πλαίσιο του συνολικότερου διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού αποτελεί η συμμετοχή του ΥΠΑΙΘΑ, ως συναρμόδιου Υπουργείου στην κατάρτιση δράσεων, έργων και οροσήμων, τα οποία σχετίζονται με την προαγωγή, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, των οριζόντιων κυβερνητικών Στόχων και Σχεδίων. (ΕΣΔ ΥΠΑΙΘΑ, 2021-2024)

Από την άλλη πλευρά όμως, μέσω της ανάλυσης των ΕΣΔ του ΥΠΑΙΘΑ και του ΕΣΚΥΠ θα μπορούσαν να ανιχνευθούν και πεδία με σημαντικά περιθώρια βελτίωσης του γενικότερου επιπέδου διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού.

Ειδικότερα, παρά την ανωτέρω αναφερόμενη πετυχημένη συνεργασία μεταξύ του ΥΠΑΙΘΑ και του Υπουργείου Εσωτερικών, στον τομέα της καθολικής εφαρμογής της δίχρονης προσχολικής εκπαίδευσης και αγωγής, εντούτοις καθίστανται σαφείς δυσλειτουργίες, οι οποίες κυρίως εδράζονται στο γεγονός της ύπαρξης συναρμοδιοτήτων αναφορικά με τη συνολικότερη διαχείριση των κτηρίων των σχολικών μονάδων. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν οι δυσκολίες εξεύρεσης των κατάλληλων χώρων για την ανέγερση νέων σχολικών μονάδων και

νέων δομών της ΕΕΚ και της ΔΒΜ, καθώς και η ανάδυση ευρύτερων ζητημάτων ασφάλειας, όπως για παράδειγμα η σωματική ακεραιότητα του εκπαιδευτικού προσωπικού, των μαθητών, των γονιών κλπ., η κατάσταση σεισμικής στατικότητας και ενεργειακής αναβάθμισης όσο και οικονομικής αυτονομίας μέσω της χρήσης των χώρων τους και για έτερες χρήσεις, πέρα από τις εκπαιδευτικές, όπως εκδηλώσεις, ημερίδες, συνέδρια κλπ. (ΕΣΚΥΠ, 2021-2024)

Αντίστοιχα, και στον τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης, παρά την ανωτέρω σημαντική μεταρρύθμιση προς την κατεύθυνση της αύξησης της διεθνοποίησης και της εξωστρέφειας των ΑΕΙ, εντούτοις σοβαρές δυσλειτουργίες έχουν σημειωθεί αναφορικά με την απλοποίηση του καθεστώτος παροχής visa και αδειών παραμονής για τους αλλοδαπούς φοιτητές, οι οποίοι επιθυμούν την εγγραφή τους στα ξενόγλωσσα προπτυχιακά και μεταπτυχιακά προγράμματα των ελληνικών ΑΕΙ, λόγω της μη επικαιροποίησης των αντίστοιχων θεσμικών πλαισίων, αρμοδιότητας του Υπουργείου Εξωτερικών και του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου. (ΕΣΚΥΠ, 2021-2024)

Έτερη λιγότερο πετυχημένη περίπτωση διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού στον τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης αποτελεί η περίπτωση των Ομάδων Περιφρούρησης Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων (ΟΠΠΙ), πιο γνωστών ως «Πανεπιστημιακής Αστυνομίας», δράση η επιτυχής εφαρμογή της οποίας απαιτούσε την αποτελεσματική διυπουργική συνεργασία μεταξύ του ΥΠΑΙΘΑ και των ΑΕΙ και του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη, γεγονός που δεν κατέστη δυνατόν να επιτευχθεί με αποτέλεσμα η συγκεκριμένη ομάδα να μην λειτουργήσει ποτέ και να έχει περιέλθει σήμερα σε καθεστώς ουσιαστικής αδράνειας. (ΕΣΚΥΠ, 2021-2024)

Αναφορικά με τον τομέα της ΕΕΚ και της ΔΒΜ, τέλος, σημαντικά περιθώρια βελτίωσης του διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού θα μπορούσαν να ανιχνευθούν στον τομέα της σύνδεσης των προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης και της ΔΒΜ με τις ανάγκες των τοπικών κοινωνιών και της αγοράς εργασίας. Παρά την ανωτέρω σημαντική μεταρρύθμιση του συστήματος διακυβέρνησης της ΕΕΚ και της ΔΒΜ, αρμοδιότητας του ΥΠΑΙΘΑ, σε συνδυασμό και με τις αντίστοιχες πετυχημένες πρωτοβουλίες στον ίδιο τομέα από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, ιδίως μέσω των προγραμμάτων της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης (νυν ΔΥΠΑ πρώην ΟΑΕΔ), εντούτοις η αντιστοίχιση των δεξιοτήτων με

τις ανάγκες των τοπικών κοινωνιών και της αγοράς εργασίας με κεντρικό στόχο την επανακατάρτιση και την αναβάθμιση των δεξιοτήτων (reskilling and upskilling) του εργατικού δυναμικού θα απαιτούσε μεγαλύτερο βαθμό διυπουργικής κυβερνητικής συνεργασίας μεταξύ του ΥΠΑΙΘΑ και των Υπουργείων Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και Ανάπτυξης και Επενδύσεων, αλλά και των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης α' και β' βαθμού, καθώς και των εκπροσώπων των διαφόρων κοινωνικών εταίρων. (ΕΣΚΥΠ, 2021-2024)

Αναφορικά, τέλος, με τα έτερα μέσα και εργαλεία διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού του Ν. 4622/2019, και την ειδικότερη εφαρμογή τους στην περίπτωση του ΥΠΑΙΘΑ, θα πρέπει να επισημανθεί ότι αφενός οι Γενικοί Γραμματείς του Υπουργείου συμμετείχαν στις συνεδριάσεις της Πολιτικής Επιτροπής Παρακολούθησης Δημοσίων Πολιτικών για ζητήματα αρμοδιότητας τους. Αφετέρου, τόσο ο Υπηρεσιακός Γραμματέας όσο και οι Γενικοί Διευθυντές από κοινού με τους εκπροσώπους της πολιτικής ηγεσίας του ΥΠΑΙΘΑ συμμετείχαν στην ετήσια συνάντηση των Γενικών Διευθυντών Κεντρικής Δημόσιας Διοίκησης, η οποία, όπως ήδη αναφέρθηκε, λαμβάνει χώρα κάθε Ιανουάριο, με κεντρικό σκοπό τον απολογισμό του κυβερνητικού έργου κατά το προηγούμενο έτος και την παρουσίαση των βασικών κατευθυντήριων γραμμών του κυβερνητικού προγραμματισμού για το επόμενο έτος. (www.minedu.gov.gr. Ημερομηνία ανάκτησης, Σεπτέμβριος 2024)

Συμπεράσματα

Μέσα από την ανωτέρω ανάλυση της παρούσας εργασίας, τόσο από την παρουσίαση του θεωρητικού και ιστορικού πλαισίου όσο και από την εφαρμογή των βασικών διατάξεων του Ν. 4622/2019 αναφορικά με τον διυπουργικό κυβερνητικό συντονισμό με ειδικότερη μελέτη περίπτωσης το Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού θα μπορούσαν να εξαχθούν ορισμένα χρήσιμα συμπεράσματα και κάποιες μελλοντικές προτάσεις βελτίωσης.

Υπό το ανωτέρω πλαίσιο, σ' ένα πρώτο επίπεδο, θα πρέπει να επισημανθεί ότι ανέκαθεν καθήκοντα διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού στην Ελλάδα ασκούσαν κατά κύριο λόγο ο Πρωθυπουργός και το Υπουργικό Συμβούλιο. Ωστόσο,

δεν έλειψαν και πρωτοβουλίες ευρύτερου διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού, ήδη κατά την μεταπολεμική περίοδο, με αποκορύφωμα την ίδρυση του Υπουργείου Συντονισμού και του Υπουργείου της Προεδρίας της Κυβερνήσεως με αυξημένες συντονιστικές αρμοδιότητες. Ωστόσο, από την Μεταπολίτευση και μετά, με τη σταδιακή ενίσχυση του πρωθυπουργοκεντρισμού, καθήκοντα διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού, ανέλαβαν κυρίως Αντιπρόεδροι, Υπουργοί ή και Υφυπουργοί Επικρατείας, Αναπληρωτές Υπουργοί, Υφυπουργοί παρά τω Πρωθυπουργώ, Κυβερνητικά Συμβούλια και Κυβερνητικές Επιτροπές με τη συμμετοχή μέρους μόνο και όχι του συνόλου των μελών της κυβέρνησης.

Υπό το ανωτέρω πλαίσιο, ο Ν. 4622/2019 διατήρησε τον κεντρικό ρόλο του Υπουργικού Συμβουλίου, ο οποίος αναβαθμίστηκε έτι περαιτέρω με τις ειδικότερες διατάξεις αναφορικά με τις διυπουργικές κυβερνητικές συντονιστικές αρμοδιότητες των Υπουργικών Συμβουλίων του Απριλίου και του Σεπτεμβρίου, ως Υπουργικά Συμβούλια Προγραμματισμού και Αξιολόγησης του κυβερνητικού έργου, αλλά και την πρόβλεψη περί τακτικής μηνιαίας σύγκλησής τους. Επιπρόσθετα, η επιλογή της ονομαστικής αναφοράς των 2 Κυβερνητικών Συμβουλίων, του ΚΥΣΟΠΙ και του ΚΥΣΕΑ στον Ν. 4622/2019, αναμφίβολα, συντελεί στην περαιτέρω προώθηση του διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού στο ειδικότερο πεδίο αρμοδιοτήτων τους.

Από την άλλη πλευρά, η απλή αναφορά του Ν. 4622/2019 στον τρόπο σύστασης των Κυβερνητικών Επιτροπών και η μη εξειδίκευση του ειδικότερου αντικειμένου, κάποιων τουλάχιστον εξ αυτών, αμβλύνει σε μεγάλο βαθμό τον διυπουργικό κυβερνητικό συντονιστικό τους ρόλο, τον οποίον θα μπορούσαν και αυτές να επιτελέσουν στο ειδικότερο πεδίο των αρμοδιοτήτων τους.

Αναμφίβολα όμως, η σημαντικότερη πρόνοια του Ν. 4622/2019 αναφορικά με τον διυπουργικό κυβερνητικό συντονισμό αφορά τη σύσταση της δομής της Προεδρίας της Κυβέρνησης και τη πρόβλεψη της λειτουργίας των διαφόρων Γενικών και Ειδικών Γραμματειών της. Ιδίως, της Γενικής Γραμματείας Συντονισμού, η οποία με το πολύπλευρο πλέγμα των συντονιστικών αρμοδιοτήτων της με αιχμή του δόρατος την κατάρτιση των ΕΣΔ των Υπουργείων και του ΕΣΚΥΠ, αλλά και τη σύνταξη των εβδομαδιαίων και μηνιαίων απολογισμών, την παρακολούθηση της δευτερογενούς νομοθεσίας και των παραβάσεων του ενωσιακού δικαίου, αλλά και την εποπτεία των

οριζόντιων κυβερνητικών στόχων και σχεδίων, επιτελεί σε πολύ μεγάλο βαθμό τον διυπουργικό κυβερνητικό συντονιστικό της ρόλο.

Εξίσου σημαντική είναι και η πρόβλεψη του Ν. 4622/2019, πέρα από τη συγκρότηση της Προεδρίας της Κυβέρνησης ως της κατεξοχήν δομής διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού με ξεκάθαρα πολιτικό χαρακτήρα, ταυτόχρονα και της πλαισίωσης της είτε με δομές διφυούς πολιτικού και διοικητικού χαρακτήρα, όπως η Πολιτική Επιτροπή Παρακολούθησης Δημοσίων Πολιτικών ή και η Ετήσια Συνάντηση Γενικών Διευθυντών της Κεντρικής Δημόσιας Διοίκησης είτε με δομές αμιγώς υπηρεσιακού διοικητικού χαρακτήρα, όπως ο Υπηρεσιακός Γραμματέας, η Υπηρεσία Συντονισμού, καθώς και η πρόβλεψη στελέχωσης με υπαλλήλους του διυπουργικού κλάδου των επιτελικών στελεχών, με αποτέλεσμα την ύπαρξη ενός αρκετά συνεκτικού πλαισίου διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού.

Από την άλλη πλευρά όμως, θα πρέπει να σημειωθεί ότι η ύπαρξη σημαντικού αριθμού μέσων και εργαλείων, αλλά και πληθώρας προσώπων και δομών διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού, πολιτικού, διοικητικού, αλλά και διφυούς χαρακτήρα, ταυτοχρόνως είναι πολύ πιθανό να αμβλύνει τα ανωτέρω πλεονεκτήματα του Ν. 4622/2019 πάνω στον συγκεκριμένο τομέα.

Αναφορικά με την ειδικότερη μελέτη περίπτωσης του ΥΠΑΙΘΑ, σ' ένα πρώτο επίπεδο, όπως αναλύθηκε στην παρούσα μεταπτυχιακή εργασία, θα πρέπει να σημειωθεί ότι η καθυστέρηση της ενεργοποίησης βασικών θεσμών του Ν. 4622/2019, όπως του Υπηρεσιακού Γραμματέα, της Υπηρεσίας Συντονισμού και των υπαλλήλων του διυπουργικού κλάδου των επιτελικών στελεχών δεν αποτέλεσε σε γενικές γραμμές τροχοπέδη αναφορικά με την εξέλιξη και την εφαρμογή εργαλείων και μέσων διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού, με αποκορύφωμα την κατάρτιση των ΕΣΔ του Υπουργείου και των ΕΣΚΥΠ, με την επίδειξη ενίοτε επιτυχών και κάποιες άλλες φορές ανεπιτυχών παραδειγμάτων.

Παρά τις όποιες επιτυχίες, ωστόσο, αναφορικά με την προώθηση πτυχών του διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού από την πλευρά του ΥΠΑΙΘΑ, εντούτοις η συγκεκριμένη πρακτική αναδεικνύει ξεκάθαρα και ορισμένα σημαντικά μειονεκτήματα.

Ειδικότερα, οι συγκεκριμένες πρόνοιες του Ν. 4622/2019 περί Υπηρεσιακού Γραμματέα, Υπηρεσίας Συντονισμού και υπαλλήλων του διυπουργικού κλάδου των επιτελικών στελεχών είχαν ως σαφή στόχο την εμπλοκή μόνιμων διοικητικών δομών και υπηρεσιακών παραγόντων σε συνεργασία με τα στελέχη των Γραφείων της πολιτικής ηγεσίας, προκειμένου για την εξασφάλιση της απαραίτητης θεσμικής μνήμης και συνέχειας, καθώς και της απόκτησης επαγγελματικής τεχνογνωσίας στον προγραμματισμό και στον συντονισμό των εκάστοτε δημοσίων πολιτικών.

Συνεπώς, θα μπορούσε να υποστηριχθεί βασίμως ότι η εξασφάλιση δεύτερης θητείας της παρούσας κυβέρνησης στις εκλογές του 2023, καθώς και η λειτουργία της Προεδρίας της Κυβέρνησης από το 2019 ως θεσμικής μνήμης, συνέχειας και συντονισμού του γενικότερου κυβερνητικού έργου αποτέλεσαν ιδιαίτερα ευτυχείς συγκυρίες, με θετική επίδραση και στην ειδικότερη περίπτωση του ΥΠΑΙΘΑ, οι οποίες όμως στην υποθετική περίπτωση της ανάληψης της κυβερνητικής εξουσίας από κάποιο άλλο πολιτικό κόμμα με εντελώς διαφορετικό ιδεολογικό και πολιτικό προσανατολισμό θα είχε επιφέρει αναμφισβήτητα αρνητικές επιπτώσεις στη συνέχιση του συνολικού διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού, τουλάχιστον βάσει των ειδικότερων προβλέψεων του Ν. 4622/2019.

Επιπρόσθετα, η ύπαρξη και η έγκαιρη ενεργοποίηση των μόνιμων υπηρεσιακών προσώπων και δομών διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού του Ν. 4622/2019 στην ειδικότερη περίπτωση του ΥΠΑΙΘΑ θα προσέφερε σημαντικά πλεονεκτήματα αναφορικά με την ενεργότερη εμπλοκή των ίδιων των κεντρικών, περιφερειακών και αποκεντρωμένων οργανικών υπηρεσιακών μονάδων του, αλλά και των εποπτευόμενων φορέων του, ιδίως στον σχεδιασμό, στην κατάρτιση και στην υλοποίηση των ΕΣΔ του Υπουργείου και των ΕΣΚΥΠ. Ειδικότερα, τόσο ο Υπηρεσιακός Γραμματέας και η Υπηρεσία Συντονισμού όσο και οι υπάλληλοι του διυπουργικού κλάδου των επιτελικών στελεχών θα μπορούσαν να συγκεντρώσουν τις προτάσεις των ανωτέρω οργανικών υπηρεσιακών μονάδων και εποπτευόμενων φορέων του ΥΠΑΙΘΑ, προκειμένου σε συνδυασμό με τις γενικότερες κυβερνητικές προτεραιότητες και τους τιθέμενους Στόχους να συνδιαμορφώσουν τις δράσεις και τα έργα στους διαφόρους τομείς πολιτικής των αρμοδιοτήτων τους, στοιχείο ιδιαίτερα κρίσιμο για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή αποτελεσματικών και ποιοτικών δημοσίων πολιτικών.

Στο ίδιο πλαίσιο, ο Υπηρεσιακός Γραμματέας και τα στελέχη της Υπηρεσίας Συντονισμού του ΥΠΑΙΘΑ θα μπορούσαν να επιτελέσουν τον ρόλο του συνδετικού κρίκου, υπό το πρίσμα του διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού, αναφορικά με τη συναίρεση των ειδικότερων προτάσεων νέων έργων των αρμόδιων οργανικών υπηρεσιακών μονάδων και των εποπτευόμενων φορέων του Υπουργείου και των γενικότερων κυβερνητικών προτεραιοτήτων, έτσι όπως αποτυπώνονται στους ειδικότερους στόχους και τις δράσεις της πολιτικής ηγεσίας του ΥΠΑΙΘΑ, συνθήκη που θα επέτρεπε αφενός την εμπέδωση της θεσμικής μνήμης και συνέχειας και αφετέρου την καλλιέργεια εκατέρωθεν σχέσεων εμπιστοσύνης.

Από την άλλη πλευρά όμως, θα πρέπει να επισημανθεί και ο κίνδυνος της διοικητικής υπερφόρτωσης και της υπέρμετρης αύξησης της γραφειοκρατίας, καθώς το ανωτέρω πολύπλευρο πλέγμα διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού του Ν. 4622/2019, καθιστά δυσχερή την έγκυρη και έγκαιρη ανταπόκριση των πολιτικών και των διοικητικών παραγόντων του ΥΠΑΙΘΑ, σε συνδυασμό και με την πληθώρα των έτερων αρμοδιοτήτων τους, αναφορικά με την παροχή των ζητούμενων στοιχείων από την ΓΓΣ, και κατ' επέκταση στην άμβλυνση του αποτελεσματικού διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού.

Συνεπώς, υπό το ανωτέρω πλαίσιο και προκειμένου για την αποτελεσματικότερη και ποιοτικότερη επιτέλεση του διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού στην ειδικότερη μελέτη περίπτωσης του ΥΠΑΙΘΑ κρίνονται απαραίτητες ορισμένες βελτιώσεις.

Ειδικότερα, σ' ένα πρώτο επίπεδο κρίνεται απαραίτητη η πλήρης ενσωμάτωση του Υπηρεσιακού Γραμματέα και της Υπηρεσίας Συντονισμού του ΥΠΑΙΘΑ στη διοικητική καθημερινότητα του Υπουργείου, όχι τόσο αναφορικά με τα οριζόντια υποστηρικτικά καθήκοντα τους, για τα οποία η πάροδος δύο και πλέον ετών από την τοποθέτηση του Υπηρεσιακού Γραμματέα έχει ήδη οδηγήσει στην «αφομοίωσή» τους, αλλά ιδίως αναφορικά με τις συντονιστικές αρμοδιότητές τους, βάσει των ειδικότερων διατάξεων του Ν. 4622/2019.

Απαραίτητο προαπαιτούμενο, ωστόσο, προκειμένου για την επιτέλεση του ανωτέρω σημαντικού ρόλου του Υπηρεσιακού Γραμματέα και της Υπηρεσίας

Συντονισμού αποτελεί ο σαφής καταμερισμός των αρμοδιοτήτων μέσω της τροποποίησης και επικαιροποίησης του Οργανισμού του ΥΠΑΙΘΑ, μεταξύ επιτελικών αρμοδιοτήτων, οι οποίες θα πρέπει να ασκούνται από τις οργανικές υπηρεσιακές μονάδες της κεντρικής υπηρεσίας του Υπουργείου και των εκτελεστικών και υποστηρικτικών αρμοδιοτήτων, οι οποίες θα πρέπει να ασκούνται από τους εποπτευόμενους φορείς και τις περιφερειακές και αποκεντρωμένες υπηρεσίες του, γεγονός που θα επιτρέψει τη βέλτιστη επιτέλεση των καθηκόντων του διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού.

Η επικαιροποίηση και η τροποποίηση του Οργανισμού του ΥΠΑΙΘΑ, ωστόσο, κρίνεται απαραίτητη όχι μόνο για την αποσαφήνιση μεταξύ των επιτελικών, εκτελεστικών και υποστηρικτικών αρμοδιοτήτων των κεντρικών, περιφερειακών και αποκεντρωμένων οργανικών υπηρεσιακών του μονάδων και των εποπτευόμενων φορέων του. Ταυτοχρόνως, κρίνεται απαραίτητη και για την επίλυση αλληλοεπικαλύψεων αναφορικά με τον συντονισμό ιδίως με τις αρμοδιότητες μεταξύ της Υπηρεσίας Συντονισμού του ΥΠΑΙΘΑ σε σχέση με αυτές της Γενικής Διεύθυνσης Στρατηγικού Σχεδιασμού, Προγραμματισμού και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, με αυτές των Αυτοτελών Τμημάτων Νομοθετικής Πρωτοβουλίας των Τομέων Παιδείας και Αθλητισμού, που δεν ενσωματώθηκαν πλήρως στην Υπηρεσία Συντονισμού, και τέλος με αυτές της Γενικής Διεύθυνσης Διεθνών και Ευρωπαϊκών Θεμάτων, Παιδείας Ομογενών και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης του ΥΠΑΙΘΑ.

Επιπρόσθετα, ιδιαίτερη μέριμνα θα πρέπει να δοθεί και στην ενεργότερη συμμετοχή, όχι μόνο των οργανικών υπηρεσιακών μονάδων της κεντρικής υπηρεσίας του ΥΠΑΙΘΑ, αλλά και των εποπτευόμενων φορέων και των αποκεντρωμένων και περιφερειακών υπηρεσιών του προκειμένου για την επίτευξη ενός πιο συνεκτικού και συνεργατικού πλαισίου διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού. Στο πλαίσιο αυτό, ο Υπηρεσιακός Γραμματέας και η Υπηρεσία Συντονισμού του ΥΠΑΙΘΑ θα πρέπει να αναλάβουν έναν πιο κεντρικό ρόλο αναφορικά τόσο με τον σχεδιασμό και την παρακολούθηση της υλοποίησης των δημοσίων πολιτικών του συνόλου των πεδίων αρμοδιοτήτων του Υπουργείου, με άξονα τα ΕΣΔ και τα ΕΣΚΥΠ, όσο και την επίτευξη του βέλτιστου ενδουπηρεσιακού και διυπουργικού συντονισμού εντός και εκτός του ΥΠΑΙΘΑ.

Η συγκεκριμένη συνθήκη θα επιτρέψει οι εν λόγω οργανικές υπηρεσιακές μονάδες του ΥΠΑΙΘΑ να έχουν έναν πιο δυναμικό συντονιστικό ρόλο και όχι απλώς έναν παθητικό ρόλο, ο οποίος να περιορίζεται στη διαβίβαση των εκάστοτε στοιχείων που ζητούνται κάθε φορά από την ΓΓΣ στο πλαίσιο του ανωτέρω πολύπλευρου πλέγματος διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού, καθώς σε διαφορετική περίπτωση ελλοχεύει ο κίνδυνος του να περιπέσουν σε αδράνεια.

Απαραίτητη προϋπόθεση, ωστόσο, αποτελεί η συμβολή της πολιτικής ηγεσίας του ΥΠΑΙΘΑ στην πλήρη ενσωμάτωση του Υπηρεσιακού Γραμματέα και της Υπηρεσίας Συντονισμού στο πεδίο του διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού του Υπουργείου, στοιχείο που όπως γίνεται κατανοητό στην ειδικότερη περίπτωση του ΥΠΑΙΘΑ θα απαιτήσει σημαντική αλλαγή κουλτούρας, καθώς από μία συνθήκη στην οποία ήταν αποκλειστικά υπεύθυνα τα στελέχη των Γραφείων της πολιτικής ηγεσίας, πλέον θα πρέπει να γίνει σαφής καταμερισμός των διακριτών ρόλων μεταξύ πολιτικών και υπηρεσιακών παραγόντων και δομών, βάσει των διατάξεων του Ν. 4622/2019.

Παράλληλα, εξίσου σημαντική προϋπόθεση αποτελεί η ενεργότερη εμπλοκή του Υπηρεσιακού Γραμματέα και της Υπηρεσίας Συντονισμού στην χάραξη του στρατηγικού προγραμματισμού και στην εποπτεία του επιχειρησιακού σχεδιασμού του ΥΠΑΙΘΑ σε πλήρη ευθυγράμμιση με τις γενικότερες κυβερνητικές προτεραιότητες της πολιτικής ηγεσίας του Υπουργείου με κεντρικό άξονα την κατάρτιση των ΕΣΔ και των ΕΣΚΥΠ. Η συγκεκριμένη εξέλιξη θα επιτρέψει στο ΥΠΑΙΘΑ να είναι σε θέση να επιτύχει τους στρατηγικούς σκοπούς του, μέσω εξειδικευμένων δράσεων και έργων, τα οποία έχουν καταμεριστεί, βάσει των αρμοδιοτήτων τους, στις επιμέρους κεντρικές, περιφερειακές και αποκεντρωμένες οργανικές υπηρεσιακές του μονάδες, καθώς και στους εποπτευόμενους φορείς του.

Στο πλαίσιο αυτό, κρίνεται ιδιαίτερα αναγκαία η αξιοποίηση των γνώσεων και των δεξιοτήτων των υπαλλήλων του διυπουργικού κλάδου των επιτελικών στελεχών, οι οποίοι έχουν λάβει την κατάλληλη εκπαίδευση αναφορικά με την αξιοποίηση σύγχρονων εργαλείων στρατηγικού προγραμματισμού και επιχειρησιακού σχεδιασμού, αλλά και ενδουπηρεσιακού και διυπουργικού συντονισμού. Επιπρόσθετα, οι Υπηρεσίες Συντονισμού, τόσο του ΥΠΑΙΘΑ όσο και των υπολοίπων Υπουργείων, θα πρέπει να ενισχυθούν περαιτέρω με εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό

προκειμένου για την επιτέλεση του πολύ σημαντικού συντονιστικού τους έργου. Υπό το πρίσμα αυτό, θα πρέπει να συνεχιστεί το εγχείρημα της στελέχωσης του διυπουργικού κλάδου των επιτελικών στελεχών, με τη θέσπιση μεγαλύτερων μισθολογικών κινήτρων και πιο δίκαιων ανταμοιβών (bonus),⁶ αλλά ενδεχομένως και ειδικής μοριοδότησης για την πλήρωση θέσεων ευθύνης, προκειμένου για την προσέλκυση υψηλά καταρτισμένων δημοσίων υπαλλήλων, με έμφαση στους αποφοίτους της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (ΕΣΔΔΑ).

Προς την ίδια κατεύθυνση, θετικές διατάξεις του Ν. 4622/2019 περί αξιοκρατικής επιλογής των προσώπων των Υπηρεσιακών Γραμματέων και των υπαλλήλων του διυπουργικού κλάδου των επιτελικών στελεχών, ενδεχομένως θα μπορούσαν να επεκταθούν και στους υπόλοιπους υπαλλήλους του δημόσιου τομέα για την πλήρωση θέσεων ευθύνης προκειμένου για την ενεργότερη και αποδοτικότερη εμπλοκή τους στα διάφορα εργαλεία και μέσα του διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού, καθώς οι κρίσεις στην ελληνική δημόσια διοίκηση έχουν «παγώσει» ήδη για πάνω από μία δεκαετία με αποτέλεσμα να έχει καταστεί πλέον πάγιος κανόνας η τακτική των αναθέσεων και των αναπληρώσεων, η οποία όμως σε πολλές περιπτώσεις συνδέεται με την εξυπηρέτηση προσωπικών και πολιτικών εξυπηρετήσεων.

Τέλος, και το ίδιο το ανωτέρω πλέγμα διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού του Ν. 4622/2019 θα πρέπει να τροποποιηθεί προς την κατεύθυνση της περαιτέρω απλοποίησης και βελτίωσής του προκειμένου για την άμβλυνση του υψηλού επιπέδου διοικητικής υπερφόρτωσης και υπέρμετρης γραφειοκρατίας, όπως αναδείχθηκε στην ειδικότερη μελέτη περίπτωσης του ΥΠΑΙΘΑ. Στο πλαίσιο αυτό, θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν τόσο χρήσιμα διδάγματα από τα πέντε και πλέον έτη της εφαρμογής των διατάξεων αναφορικά με τον διυπουργικό κυβερνητικό συντονισμό του Ν. 4622/2019, καθώς και σχετικές προτάσεις των Υπηρεσιακών Γραμματέων και των υπαλλήλων του διυπουργικού κλάδου των επιτελικών στελεχών των Υπηρεσιών Συντονισμού των Υπουργείων.

⁶ Είναι ενδεικτικό ότι εξαιτίας των αντιδράσεων μεγάλης μερίδας δημοσίων υπαλλήλων από τον τρόπο καταβολής του bonus βάσει των διατάξεων του Ν. 4940/2022, η κυβέρνηση έχει ήδη φέρει προς ψήφιση στην Βουλή σχέδιο νόμου με το οποίο θα συμπεριλαμβάνεται στο bonus το σύνολο πλέον των δημοσίων υπαλλήλων, εφόσον όμως πληρούνται συγκεκριμένες προϋποθέσεις. (www.parliament.gr, Ημερομηνία ανάκτησης, Σεπτέμβριος 2024)

Συνεπώς, η ενσωμάτωση του Υπηρεσιακού Γραμματέα και της Υπηρεσίας Συντονισμού στην καθημερινή διοικητική λειτουργία του ΥΠΑΙΘΑ, η επιτέλεση των συντονιστικών αρμοδιοτήτων τους βάσει των διατάξεων του Ν. 4622/2019, αλλά και του Οργανισμού του Υπουργείου, η ανάληψη κεντρικού ρόλου αναφορικά με την αρμονική συναίρεση μεταξύ των κυβερνητικών προτεραιοτήτων της πολιτικής ηγεσίας και των προτάσεων των κεντρικών, περιφερειακών και αποκεντρωμένων οργανικών υπηρεσιακών μονάδων, καθώς και των εποπτευόμενων φορέων του, η διατήρηση της θεσμικής μνήμης και συνέχειας, η ενεργότερη εμπλοκή τους στις διαδικασίες στρατηγικού προγραμματισμού και επιχειρησιακού σχεδιασμού του Υπουργείου, η ενίσχυση των υπαλλήλων του διυπουργικού κλάδου των επιτελικών στελεχών, καθώς και γενικότερες διορθωτικές ενέργειες στο πλέγμα του ισχύοντος συστήματος διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού κρίνονται ως απαραίτητοι όροι για τη σταδιακή αλλαγή κουλτούρας του Υπουργείου, με την εμπέδωση ως καθιερωμένης πρακτικής του σχεδιασμού, της παρακολούθησης και της αξιολόγησης των δημοσίων πολιτικών, καθώς και του ενδουπηρεσιακού και διυπουργικού κυβερνητικού συντονισμού, προκειμένου για την παραγωγή ποιοτικών και αποτελεσματικών δημοσίων πολιτικών προς όφελος του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου.

Βιβλιογραφία

Αιτιολογική Έκθεση στο σχέδιο νόμου, 2019. *«Επιτελικό Κράτος: Οργάνωση, λειτουργία και διαφάνεια της Κυβέρνησης, των Κυβερνητικών Οργάνων και της Κεντρικής Δημόσιας Διοίκησης»*. (Α' 133).

Απόφαση Υπηρεσιακού Γραμματέα Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού, 2022. *«Εκχώρηση αρμοδιοτήτων και δικαιώματος τελικής υπογραφής του Υπηρεσιακού Γραμματέα κατ' εφαρμογή των άρθρων 35 και 37 του ν. 4622/2019 και 61 του ν. 4903/2022»*, (Β' 6865).

Απόφαση Υπηρεσιακού Γραμματέα Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού, 2023. *«Εκχώρηση δικαιώματος τελικής υπογραφής «Με εντολή Υπηρεσιακού Γραμματέα» στους προϊσταμένους οργανικών μονάδων του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων κατά το μέρος που χειρίζονται θέματα αρμοδιότητάς του, κατ' εφαρμογή της παρ. 2 του άρθρου 35 και του άρθρου 37 του ν. 4622/2019, καθώς και του άρθρου 61 του ν. 4903/2022»*, (Β' 224).

Δραμαλιώτη, Π., 2021. *Το επιτελικό κράτος. Ρυθμιστική συνοχή και συντονισμός στο Κέντρο Διακυβέρνησης*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

Ενοποιημένο Σχέδιο Κυβερνητικής Πολιτικής, 2021-2024.

Ετήσιο Σχέδιο Δράσης Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού, 2021-2024.

Ζέρβας, Ν., 2020. *Μεταξύ συγκεντρωτισμού και υπουργειοπληθωρισμού. Όψεις της διοικητικής και της κυβερνητικής ιστορίας του σύγχρονου ελληνικού κράτους (19^{ος}-21^{ος} αι)*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

Κοντιάδης, Ξ., Αιμιλιανίδης, Αχ., Ανθόπουλος, Χ., 2019. *Η δημόσια διοίκηση μετά την κρίση*. Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλας.

Μακρυδημήτρης, Α., και Πραβίτα, Μ. Η., 2012. *Δημόσια Διοίκηση. Στοιχεία διοικητικής οργάνωσης*, Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλας.

-----, και Μιχαλόπουλος, Ν. (επιμ.), 2000. *«Εκθέσεις Εμπειρογνομόνων για τη Δημόσια Διοίκηση (1950-1998)»*, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

Νόμος 4622/2019, *«Επιτελικό Κράτος: Οργάνωση, λειτουργία και διαφάνεια της Κυβέρνησης, των Κυβερνητικών Οργάνων και της Κεντρικής Δημόσιας Διοίκησης»* (Α' 133).

Νόμος 4940/2022, *«Σύστημα στοχοθεσίας, αξιολόγησης και ανταμοιβής για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης, ρυθμίσεις για το ανθρώπινο δυναμικό του δημοσίου τομέα και άλλες διατάξεις»* (Α' 112).

Ντζανάτος, Δ., 2020. *Επιτελικό κράτος: Ένα προαπαιτούμενο υπέρβασης της παρακμής*. 1η Έκδοση επιμ. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.

Παπαϊωάννου, Θ., 2019. *“Κυβέρνηση και κυβερνητικά όργανα”*, στο: Δημ. Σωτηρόπουλος και Βασ. Νταλάκου (επίμ.), *Το σύγχρονο διοικητικό σύστημα στην Ελλάδα*, Πάτρα: Εκδόσεις ΕΑΠ.

Παπατόλιας, Α., 2021. *Θεωρία και Πράξη του Επιτελικού Κράτους*, Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλας.

Πραβίτα, Μ., Η., 2012, *“Τα προβλήματα συντονισμού και η συλλογικότητα στη λειτουργία της κυβέρνησης”*, στο: Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης - Δημόσιας Διοίκησης ΕΚΠΑ - Νομική Σχολή ΑΠΘ, *Σύνταγμα, Δημοκρατία και Πολιτειακοί Θεσμοί*, τόμ. 1-2, Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλας.

-----, 2013. *“Όψεις Συλλογικότητας στη Λειτουργία της Κυβέρνησης: Η περίπτωση των κυβερνήσεων συνεργασίας στην εποχή του μνημονίου”*, στο: 4ο Συνέδριο Διοικητικών Επιστημόνων - Μεταρρυθμίσεις στη Δημόσια Διοίκηση: Προοπτικές, Δυνατότητες, Αδυναμίες, Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλας.

Πράξεις Υπουργικού Συμβουλίου, 2024 «Εξειδίκευση στόχων του Ενοποιημένου Σχεδίου Κυβερνητικής Πολιτικής (Ε.Σ.ΚΥ.Π.) για το έτος 2023, καθορισμός των υπηρεσιών των υπουργείων και των εποπτευόμενων φορέων τους, των συγκεκριμένων ποσοτικών στόχων και των κριτηρίων, σύμφωνα με τις παρ. 1, 2 και 3 του άρθρου 23 του ν. 4940/2022 (Α' 112)». (Α' 45).

Προεδρικό Διάταγμα, 4/2018. «Οργανισμός Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού», (Α' 7).

Προεδρικό Διάταγμα, 18/2018. «Οργανισμός Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων», (Α' 31).

Προεδρικό Διάταγμα, 98/2020. «Οργανισμός Προεδρίας της Κυβέρνησης», (Α' 236).

Προεδρικό Διάταγμα, 77/2023. «Σύσταση Υπουργείου και μετονομασία Υπουργείων - Σύσταση, κατάργηση και μετονομασία Γενικών και Ειδικών Γραμματειών – Μεταφορά αρμοδιοτήτων, υπηρεσιακών μονάδων, θέσεων προσωπικού και εποπτευόμενων φορέων», (Α' 130).

Υπουργική Απόφαση, 2022. «Διορισμός Υπηρεσιακού Γραμματέα στο Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων», (Υ.Ο.Δ.Δ. 1042).

Υπουργική Απόφαση, 2024. «Υπηρεσία Συντονισμού του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού», (Β' 3785).

Χατζηπαναγιώτου, Μ., 2021. *Το επιτελικό κράτος*, Αθήνα: Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη.

Ηλεκτρονικές πηγές

Βουλή των Ελλήνων, www.parliament.gr (Ημερομηνία ανάκτησης, Σεπτέμβριος 2024).

Γενική Γραμματεία Συντονισμού, www.gscg.gov.gr (Ημερομηνία ανάκτησης, Σεπτέμβριος 2024).

Ηλεκτρονική Νομική Βάση, www.kodico.gr (Ημερομηνία ανάκτησης, Σεπτέμβριος 2024).

Προεδρία της Κυβέρνησης, www.primeminister.gr (Ημερομηνία ανάκτησης, Σεπτέμβριος 2024).

Υπουργείο Εσωτερικών, «Μητρώο Υπηρεσιών και Φορέων της ελληνικής διοίκησης», www.ypes.gr. (Ημερομηνία Ανάκτησης, Σεπτέμβριος 2024).

Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού, www.minedu.gov.gr (Ημερομηνία ανάκτησης, Σεπτέμβριος 2024).